

T.C.
ADİYAMAN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ BİLİM DALI

ORTAOKUL TÜRKÇE DERS KİTAPLARINDA 21.
YÜZYIL BECERİLERİNİN VARLIĞI ÜZERİNE BİR
ARAŞTIRMA

YÜKSEK LİSANS TEZİ

OSMAN AHAT

DANIŞMAN
DOÇ. DR. MUSTAFA SAİD KIYMAZ

ADİYAMAN, 2024

ÖZET

ORTAOKUL TÜRKÇE DERS KİTAPLARINDA 21. YÜZYIL BECERİLERİNİN VARLIĞI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Osman AHAT

**Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı, Türkçe Eğitimi Bilim Dalı
Adıyaman Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Eylül / 2024
Danışman: Doç. Dr. Mustafa Said KIYMAZ**

Eğitim ve öğretim sürecinin temel kaynağı ders kitaplarıdır. Türkçe eğitimi verilirken kullanılan temel kaynak ise Türkçe ders kitaplarıdır. Türkçe ders kitapları, içinde barındırdıkları metinler aracılığıyla eğitim ve öğretim sürecinin işleyişine katkı sağlamaktadır. Ders kitaplarındaki metinler, gözle görülen harf veya harf topluluklarından ibaret değildir. Bu metinler, kendi içinde becerileri barındırmakta ve bu becerileri, kavramlar sayesinde bireylere aktarmaya çalışmaktadır. Bu araştırmada ortaokul Türkçe ders kitaplarında 21. yüzyıl becerilerinin nasıl ve ne sıklıkla ele alındığını tespit etmek amaçlanmıştır. Bu amaca ulaşmak için Talim ve Terbiye Kurulunun belirlemiş olduğu 21. Yüzyıl Beceri Modeli temel alınarak, MEB tarafından onaylanarak 2023-2024 Eğitim Öğretim Yılı'nda Türkçe derslerinde kullanılan 4 farklı yayınevine ait 4 Türkçe ders kitabındaki çeşitli metin türlerinden 32 metin incelenmiştir. İnceleme esnasında nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırmaya dayanan çalışmada betimsel analiz kullanılmıştır. Doküman analizinden elde edilen veriler tablo ve şekiller aracılığıyla sunulmuştur. Bulgular bölümünde grafikler kullanılarak frekans değerleri sayısal veri olarak sunulmuştur. Her grafiğin altında ise incelenen metinlerdeki 21. yüzyıl becerisi kapsamına giren ifadeler alıntılanmış ve alıntılanan ifadelerin ilgili olduğu beceriyle ilişkisi açıklanıp yorumlanmıştır. Sonuç bölümünde ise ilgili metinlerde en çok okuryazarlık becerilerinin, en az ise dil ve iletişim becerilerinin yer aldığı sonucuna ulaşılmıştır. Daha önce yapılmış olan benzer çalışmalarla sonuçlar karşılaştırıldıktan sonra konuyla ilgili olarak öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: 21. yüzyıl becerileri; Türkçe ders kitapları; 21. yüzyıl beceri modeli.

ABSTRACT

A STUDY ON THE PRESENCE OF 21ST CENTURY SKILLS IN MIDDLE SCHOOL TURKISH COURSEBOOKS

Osman AHAT

Department of Turkish and Social Sciences Education, Division of Turkish Education

Adıyaman University, Graduate Education Institute, September / 2024

Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Mustafa Said KIYMAZ

The main source of the education and training process is textbooks. The main source used in Turkish education is Turkish textbooks. Turkish textbooks contribute to the functioning of the education and training process through the texts they contain. The texts in textbooks are not just letters or letter groups that can be seen with the naked eye. These texts contain skills within themselves and try to transfer these skills to individuals through concepts. The aim of this study was to determine how and how often 21st century skills are addressed in secondary school Turkish textbooks. To achieve this aim, 32 texts from various text types in 4 Turkish textbooks belonging to 4 different publishing houses, which were approved by the Ministry of National Education and used in Turkish lessons in the 2023-2024 Academic Year, were examined based on the 21st Century Skills Model determined by the Board of Education and Training. Qualitative research method was used during the examination. Descriptive analysis was used in the study based on qualitative research. The data obtained from the document analysis were presented through tables and figures. In the findings section, frequency values were presented as numerical data using graphs. Under each graph, the expressions included in the 21st century skills in the texts examined are quoted and the relationship between the quoted expressions and the relevant skill is explained and interpreted. In the conclusion section, it was concluded that literacy skills were included the most in the relevant texts, while language and communication skills were included the least. After comparing the results with similar studies conducted before, suggestions were presented regarding the subject.

Keywords: 21st century skills; Turkish course books; 21st century skills model.

ÖN SÖZ

Türkçe dersi, ana dili eğitimindeki en önemli derslerden biri olarak varlığını sürdürmektedir. Ana dili eğitimi ve öğretimi sürecinde eğitimin paydaşlarından olan öğretmen ve öğrencilere yol gösteren temel kaynak ise ders kitaplarıdır. Ders kitaplarındaki metinler, içinde barındırdıkları kavramlar aracılığıyla öğrencilere beceriler kazandırmayı amaçlamaktadır. Bu kavramlar, bazı becerileri doğrudan aktarırken bazılarını ise dolaylı yoldan sezdirerek öğrenciye aktarmaktadır. Bu aktarım yapılırken metinlerdeki ifadeler önem arz etmektedir.

Bu çalışmada Türkçe ders kitaplarındaki metinlerde yer alan 21. yüzyıl becerilerinin nasıl ve ne sıklıkla yer aldıklarına değinilmiştir. Araştırmada nitel araştırma ve nitel araştırmanın bir tekniği olan doküman incelemesi kullanılmıştır. Doküman incelemesinden elde edilen veriler ise betimsel bir şekilde analiz edilmiştir. İncelenen metinlerdeki ifadelerin ait olduğu 21. yüzyıl becerileri ve bu becerilerin metinde nasıl ifade edildiği ilişkisi açıklanıp yorumlanmıştır.

Yüksek lisans eğitimi sürecimin her aşamasında ve her çalışmamda bana yol gösterip destek çıkan saygıdeğer danışman hocam Doç. Dr. Mustafa Said KIYMAZ'a en içten duygularıyla teşekkür ederim. Akademik alanda yetkinleşmeme katkı sağlayan Prof. Dr. Ahmet AKKAYA, Doç. Dr. Sunay AKKAYA, Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Cihan BULUNDU ve Arş. Gör. Dr. İbrahim DOYUMĞAÇ hocalarıma çok teşekkür ederim.

Hayatımın her döneminde bana desteklerini ve dualarını esirgemeyen, öğretmen olup öğrencilere yol gösterici olmamı sağlayan babam Sürgün AHAT'a, annem Hacer AHAT'a ve kardeşlerim Medine, Esra ve Şaban'a; Ayten ablama ve abilerim Ramazan ile Yusuf'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Evlilik ile tezin aynı döneme denk geldiği bir süreçte beni motive edip ilgisini ve desteğini esirgemeyen eşim Merve AHAT'a sonsuz sevgimi ve teşekkürümü sunarım.

Yüksek lisans tez çalışmamı 6 Şubat 2023 depreminde hayatını kaybeden herkese ithaf ederek çalışmamın alanyazınına hayırlı olmasını dilerim.

Osman AHAT

Adıyaman, Eylül 2024

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Bu tezin bana ait, özgün bir çalışma olduğunu; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalarında bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı; bu çalışma kapsamında elde edilen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi; bu çalışmanın Adıyaman Üniversitesi tarafından kullanılan “bilimsel intihal tespit programı”yla tarandığını ve hiçbir şekilde “intihal içermediğini” beyan ederim. Herhangi bir zamanda, çalışmamla ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçları kabul ettiğimi bildiririm.

.....
Osman AHAT

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
BAŞLIK SAYFASI	i
JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
ÖN SÖZ	v
ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ	vi
İÇİNDEKİLER.....	vii
TABLolar DİZİNİ.....	ix
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	xi
GRAFİKLER DİZİNİ.....	xii
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ.....	xiii
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Araştırmanın Amacı.....	2
1.3. Araştırmanın Önemi	2
1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	5
1.5. Varsayımlar.....	5
1.6. Tanımlar	5
2. KURAMSAL ÇERÇEVE.....	8
2.1. Beceri Kavramı ve 21. Yüzyıl Becerileri.....	8
2.1.1. Beceri nedir?	8
2.1.2. Beceri türleri nelerdir?	9
2.1.3. 21. yüzyıl becerileri.....	11
2.1.3.1. 21. yüzyıl beceri modeli.....	12
Sosyal ve duygusal beceriler.....	13
Dil ve iletişim becerileri	15
Üst düzey düşünme becerileri	15
Benlik becerileri	17
Öğrenme becerileri	18
Çalışma becerileri	18
Okuryazarlık becerileri	19

2.2.	Türkçe Eğitimi ve 21. Yüzyıl Becerileri.....	21
2.1.	Türkçe Eğitimi ve Türkçe Ders Kitapları	24
2.1.1.	Ders kitaplarında bulunması gereken özellikler.....	26
3.	YÖNTEM.....	28
3.1.	Araştırmanın Modeli.....	28
3.2.	Araştırmanın Kapsamı.....	28
3.3.	Verilerin Toplanması.....	30
3.4.	Verilerin Analizi.....	30
4.	BULGULAR VE YORUMLAR.....	32
5.	TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER	59
	KAYNAKÇA.....	67
	ÖZ GEÇMİŞ	

TABLÖLAR DİZİNİ

	Sayfa
Tablo 2.1. Bilişsel beceri basamakları ve açıklamaları.....	9
Tablo 2.2. Duyuşsal beceri basamakları ve açıklamaları.....	10
Tablo 2.3. Psikomotor beceri basamakları ve açıklamaları	11
Tablo 2.4. Sosyal ve duygusal beceriler ve açıklamaları.....	13
Tablo 2.5. Dil ve iletişim becerileri ve açıklamaları.....	15
Tablo 2.6. Üst düzey düşünme becerileri ve açıklamaları	16
Tablo 2.7. Benlik becerileri ve açıklamaları	17
Tablo 2.8. Öğrenme becerileri ve açıklamaları.....	18
Tablo 2.9. Çalışma becerileri ve açıklamaları	19
Tablo 2.10. Okuryazarlık becerileri ve açıklamaları	19
Tablo 3.1. Araştırma kapsamına giren kitaplara ait bilgiler	28
Tablo 3.2. Araştırma kapsamında incelenen metinlere ait bilgiler	29
Tablo 4.1. Koza Yayınları 5. sınıf Türkçe ders kitabından seçilen metinlerin 21. yüzyıl becerilerine ait frekans değerleri	33
Tablo 4.2. Anka Kuşu Yayınları 6. sınıf Türkçe ders kitabından seçilen metinlerin 21. yüzyıl becerilerine ait frekans değerleri	38
Tablo 4.3. Dörtel Yayınları 7. sınıf Türkçe ders kitabından seçilen metinlerin 21. yüzyıl becerilerine ait frekans değerleri	45
Tablo 4.4. Ferman Yayınları 8. sınıf Türkçe ders kitabından seçilen metinlerin 21. yüzyıl becerilerine ait frekans değerleri	51

Tablo 4.5. İncelenen tüm metinlerde yer alan 21. yüzyıl alt becerilerinin toplam frekans değerleri.....	56

ŞEKİLLER DİZİNİ

Sayfa

Şekil 2.1. 21. yüzyıl beceri modeli.....	12

GRAFİKLER DİZİNİ

Sayfa

Grafik 4.1. İncelenen tüm metinlerde yer alan 21. yüzyıl ana becerilerinin toplam değerleri	58

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

EBA : Eğitim Bilişim Ağı

Ed. : Editör

f : Frekans

MEB : Millî Eğitim Bakanlığı

OECD : Organisationfor Economic Co-operationand Development

(Ekonomik Kalkınma ve İş Birliği Örgütü)

TDK : Türk Dil Kurumu

TTKB : Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı

Vd. : Ve diğerleri

1. GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problem durumuna, problem cümlesine, amacına, önemine, sınırlılıklarına ve varsayımlarına yer verilmiştir.

1.1. Problem Durumu

Eğitim ve öğretim sisteminde kullanılan temel kaynak, ders kitaplarıdır. Teknolojinin eğitim alanındaki kullanımıyla ders kitaplarının öneminin azaldığı düşünülmekte ama hem modern toplumlarda hem de geleneksel toplumlarda ders kitapları eğitimdeki önceliğini korumaya devam etmektedir (Özkan, 2010). Eğitim ve öğretim sistemimizin temel amaçlarından biri, ana dili eğitimini geliştirmektir. Ana dili eğitimini geliştirmek için ise Türkçe eğitim ve öğretim dersleri verilmektedir. Verilen Türkçe eğitim ve öğretim derslerinde birçok kaynak kullanılmasına rağmen temel kaynak olarak Türkçe ders kitapları kullanılmaktadır.

Türkçe ders kitapları, hem biçimsel açıdan hem de içerik açısından öğrencilerin becerilerini geliştirecek özelliklere sahip olmalıdır. Çocukların gelişiminde çocuğu hayata hazırlamaları, öğrenmelerini ve iyi birer insan olarak faydalı bireyler olmalarını, standartları önceden belli olan eğitsel hedeflere ulaşmalarını, yaşamın güzelliklerine, zorluklarına ve problemlerin çözümüne hazırlamaları, hem içeriği hem de yapısı ile bağımsız öğrenmeyi sağlaması (Yılmaz ve Mercin, 2022) bakımından Türkçe ders kitaplarının niteliği önem arz etmektedir.

Eğitim ve öğretim sürecinin ayrılmaz bir parçası olan ders kitapları yüz yıllardır kullanılmaktadır ve yaşadığımız 21. yüzyılda da kullanılmaya devam edilmektedir. Her yüzyılın farklı ihtiyaçlarının olduğu göz önünde bulundurulduğunda yaşadığımız yüzyılın da kendine göre ihtiyaçlarının olduğu sonucuna ulaşabiliriz. Her yüzyılın kendi ihtiyaçlarının karşılanması için o yüzyılda yaşayan bireylerin sahip olunması gereken beceriler bulunmaktadır. İçinde olduğumuz 21. yüzyılda da bireylerin ihtiyaçlarını giderebilmesi için sahip olmaları gereken beceriler vardır. Bu becerilerin kazandırılması için ders kitaplarındaki içeriğin önemli olduğu savunulabilir.

Bu çalışmanın problem cümlesini “Ortaokul Türkçe ders kitaplarında 21. yüzyıl becerileri nasıl ve ne sıklıkla yer almaktadır?” sorusu oluşturmaktadır.

Bu problem cümlesine bağlı olarak oluşturulan alt problem cümleleri şunlardır:

1. Ortaokul Türkçe ders kitaplarında sosyal ve duygusal beceriler nasıl ve ne sıklıkla yer almaktadır?

2. Ortaokul Türkçe ders kitaplarında dil ve iletişim becerileri nasıl ve ne sıklıkla yer almaktadır?
3. Ortaokul Türkçe ders kitaplarında üst düzey düşünme becerileri nasıl ve ne sıklıkla yer almaktadır?
4. Ortaokul Türkçe ders kitaplarında benlik becerileri nasıl ve ne sıklıkla yer almaktadır?
5. Ortaokul Türkçe ders kitaplarında öğrenme becerileri nasıl ve ne sıklıkla yer almaktadır?
6. Ortaokul Türkçe ders kitaplarında çalışma becerileri nasıl ve ne sıklıkla yer almaktadır?
7. Ortaokul Türkçe ders kitaplarında okuryazarlık becerileri nasıl ve ne sıklıkla yer almaktadır?

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın asıl amacı, ortaokul Türkçe ders kitaplarında 21. yüzyıl becerilerinin nasıl ve ne sıklıkta ele alındığını tespit etmektir. Amaca ulaşmak için ise kendi arasında sınıflandırılmış olan 21. yüzyıl alt becerilerinin Türkçe ders kitaplarına dağılma oranları belirlenmiştir. 21. yüzyıl becerilerinin dağılma oranları belirlenirken farklı sınıf seviyelerinden Türkçe ders kitapları incelenmiştir ve incelenen her ders kitabındaki farklı metin türleri ele alınmıştır.

1.3. Araştırmanın Önemi

Ana dili eğitiminde kullanılan ana materyal Türkçe ders kitaplarıdır. Türkçe ders kitaplarının içindeki metinler aracılığıyla ana dili eğitimi ve öğretimi yapılmaktadır. Türkçe ders kitaplarındaki metinler aracılığıyla öğrencilere bazı beceriler kazandırılmaya çalışılmaktadır. Bu doğrultuda öğrencilerin metinler aracılığıyla 21. yüzyıl becerilerini edinmeleri önem arz etmektedir.

Alanyazını araştırması yapıldığında 21. yüzyıl becerileri üzerine birçok araştırma yapıldığı görülmektedir. Yapılan çalışmalarda konu 21. yüzyıl becerileri olsa da üzerinde inceleme yapılan kaynakların araştırmalar arasında farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Yapılan bazı araştırmalarda (Gürültü vd., 2018; Cemaloğlu vd., 2019; Ceylan, 2019; Çelebi ve Sevinç, 2019; Gürültü vd., 2019; Altunkaya ve Çelik, 2021; Uyar ve Çiçek, 2021; Dilekçi vd., 2022; Güney Manavoğlu, 2022; Yıldırım vd., 2022; Aslan ve Alcı,

2023; Duran, 2023) 21. yüzyıl becerileri öğretmen merkezli ele alınarak öğretmenlerin 21. yüzyıl becerileri konusundaki bilgileri, tecrübeleri, özyeterlik algıları, uygulama ve aktarma düzeyleri tespit edilmiştir.

21. yüzyıl konulu bazı araştırmalar (Bozkurt ve Çakır, 2016; Diker Akman, 2019; Zeybek, 2019; Aydın, 2021; Engin ve Korucuk, 2021; Aydoğan vd., 2022; Demir, 2022) öğrenci merkezli yapılmıştır. Bu çalışmalarda öğrencilerin sahip olduğu 21.yüzyıl becerileri, 21. yüzyıl becerilerini kullanma düzeyleri ve 21. yüzyıl becerileri ile bazı değişkenler arasındaki ilişkileri ele alınmıştır.

Alanyazını taraması yapıldığında 21. yüzyıl becerileriyle ilgili ölçek geliştirme ya da ölçek uyarlama çalışmalarının yapıldığı da görülmektedir. Anagün vd. (2016), Çoban vd. (2019), Özyurt (2020), Yalçın vd. (2020), Düzgüner vd. (2022), Kalemkuş ve Bulut Özek (2022) tarafından yapılan çalışmalarda 21. yüzyıl becerileriyle ilgili ölçek geliştirme ya da ölçek uyarlamaların yapıldığı ve böylece konuyla ilgili ölçeklerin geçerlik ve güvenirliklerinin incelendiği görülmüştür.

Öğretmen adaylarının 21. yüzyıl becerileri konusundaki bilgi, tecrübe, yeterlilikleri ve bazı değişkenler açısından incelenmesi için birçok araştırma (Orhan Göksün, 2016; Kozikoğlu ve Altunova, 2018; Erten, 2019; Gömleksiz vd., 2019; Saçmalioğlu, 2019; Arslan, 2020; Erdoğan ve Eker, 2020; Geçgel vd., 2020; Gökbulut, 2020; Korucu ve Ünüvar, 2020; Canpolat, 2021; Aktaş, 2022; Arslan, 2022; Baki, 2022; Bayrak Özmutlu ve Ergan, 2022; Erbek ve Memduhoğlu, 2023; Tatal, 2023) yapılmıştır.

Okul yöneticilerinin eğitim ortamındaki önemi yadsınamaz bir gerçektir. Bu sebeple de 21. yüzyıl konulu bazı araştırmalar okul yöneticileri üzerine yapılmıştır. Yeni (2020), Çevik ve Demirtaş (2021), Çiner ve Göksoy (2021), Tülgen (2021), tarafından yapılan çalışmalarda okul yöneticilerinin 21. yüzyıl becerileri bazı değişkenlikler açısından incelenmiştir.

21. yüzyıl becerileri üzerine yapılan bazı çalışmalar, 21. yüzyıl becerileri üzerine daha önce yapılmış olan araştırmaları incelemek ve daha önce yapılmış olan o çalışmalar ile ilgili genel kanıya varıp eğilimlerini tespit etmek üzerine yapılmıştır. Altınpulluk ve Yıldırım (2021), Kalemkuş ve Bulut Özek (2021), Düzgüner vd. (2022), Akcan vd. (2023) tarafından yapılan çalışmalar örnek verilebilir.

Programlar, eğitim ve öğretim sürecinin iş ve işleyişini belirleyen kaynaklardır. 21. yüzyıl becerileri üzerine yapılan bazı araştırmalarda ders programlarının 21. yüzyıl becerilerine sahip olma durumları ya da 21. yüzyıl becerilerini aktarabilme düzeyleri ele

alınmıştır. Çelebi ve Altuncu (2019), Tuğluk ve Özkan (2019), Gelişli ve Doğan (2020), Kardeş (2020), Atik ve Yetkiner (2021), Bozkurt (2021), Çetin ve Çetin (2021), Işıkgöz (2021), Kalemkuş (2021), Yalçın ve Tural (2023) tarafından yapılan çalışmalar, 21. yüzyıl becerileri konusunda programları ele alan araştırmalara örnek olarak verilebilir.

Türkçe eğitimi alanında hazırlanmış birçok öğretim programı bulunmaktadır. Türkçe öğretim programlarının 21. yüzyıl becerileri bakımından incelendiği birçok araştırma (Belet Boyacı ve Güner Özer, 2019; Kayhan vd., 2019; Kurudayıoğlu ve Sosyal, 2019; Aydın ve Tunagür, 2021; Dilekçi ve Karatay, 2021; Dünder ve Polat, 2021; Erdamar ve Barası, 2021) yapılmıştır.

Ders kitaplarının 21. yüzyıl becerileri açısından incelendiği çalışmalar bulunmaktadır. Demir ve Özyurt (2021) tarafından yapılan araştırmada sosyal bilgiler ders kitapları, Sarıtaş ve Yılmaz (2022) tarafından yapılan araştırmada ise Türk dili ve edebiyatı ders kitabı incelenmiştir.

Bal (2018) tarafından hazırlanan çalışmada 5. sınıf Türkçe ders kitabı 21. yüzyıl becerileri açısından ele alınmıştır. Güney, Ağlar ve Fidan (2024) tarafından yapılan çalışmada beşinci sınıf Türkçe ve beşinci sınıf İngilizce ders kitaplarında bulunan 21. yüzyıl becerilerine hangi boyutlarda yer verildiğini tespit edilmiştir. Gültekin (2019) tarafından hazırlanan çalışmada öğrenci çalışma kitapları 21. yüzyıl becerileri bakımından ele alınmıştır. Güven ve Bülbül (2023) tarafından yapılan araştırmada ise yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılan İstanbul Kitap Seti, 21. yüzyıl becerileri açısından incelenmiştir. Canbaz ve Kaplan Sayı (2022), Ahat (2023), İşler ve Atış Akyol (2023) tarafından yapılan çalışmalarda ise çocuk edebiyatı kitapları 21. yüzyıl becerileri açısından incelenmiştir.

Yukarıda ismi anılan çalışmalara bakıldığında 21. yüzyıl becerileri ile ilgili birçok araştırmanın yapıldığı görülmektedir. Yapılan araştırmalarda 21. yüzyıl becerileri farklı konu bağlamlarında ele alınmıştır. Daha önceki çalışmalarda Türkçe ders kitaplarını 21. yüzyıl becerileri bağlamında inceleyen araştırmaların (Bal, 2018; Gültekin, 2019; Güney, Ağlar ve Fidan, 2024) olduğu tespit edilmiştir, bu araştırmalarda (Bal, 2018; Gültekin, 2019) 21. yüzyıl becerileri dünya genelinde genel kabul görmüş olan P21 öğrenme modeli esas tutulmuştur. Türel vd.nin (2023) hazırlamış olduğu 21. Yüzyıl Beceri Modeli'ne göre yapılan ilk araştırma, Ahat (2023) tarafından hazırlanmıştır. Güney, Ağlar ve Fidan (2024) tarafından hazırlanan çalışmada da Türel vd.nin (2023) hazırlamış olduğu model esas

tutulmuştur ama ilgili çalışmada 21. yüzyıl becerileri sadece sayısal değer olarak verilmiştir, örnek ifadeler ve açıklamalarına değinilmemiştir.

Türkçe ders kitapları üzerine yapılan araştırmalara (Bal, 2018; Gültekin, 2019; Güney, Ağlar ve Fidan, 2024) bakıldığında sadece 5. sınıf Türkçe ders kitaplarından 1 tanesinin ve yürürlükten kalkmış olan Türkçe öğrenci çalışma kitaplarının ele alındığı görülmüştür. Bu araştırmada Talim ve Terbiye Kurulunun onaylamış olduğu ve okullarda güncel olarak okutulan tüm Türkçe ders kitaplarını yine Talim ve Terbiye Kurulunun belirlemiş olduğu ve 21. yüzyıl becerileri üzerine yapılan en güncel sınıflandırma olan 21. Yüzyıl Beceri Modeli'ne göre incelendi. Yapılan araştırma bu bakımdan 21. yüzyıl becerileri üzerine yapılan daha önceki araştırmalara göre farklılık gösterip önem arz etmektedir.

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma, Talim ve Terbiye Kurulu tarafından onaylanmış olan ve 2023- 2024 eğitim öğretim yılında ortaokuldaki Türkçe derslerinde okutulan 5, 6, 7 ve 8. sınıflara ait toplamda 4 tane Türkçe ders kitabı ile sınırlandırılmıştır. Bu ders kitaplarındaki farklı temalardan ve farklı metin türlerinden seçilen 32 tane okuma metni incelemeye tabi tutulmuştur.

1.5. Varsayımlar

Türkçe ders kitapları, ana dili eğitiminde kullanılan temel kaynaklardır. Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerin, 21. yüzyıl becerilerini tespit etmek için uygun içeriğe sahip oldukları varsayılmıştır.

1.6. Tanımlar

Beceri: Kişinin yatkınlığıyla ve eğitimiyle ilgili olarak bir işi başarma veya bir işi amaca uygun olarak bitirme yeteneği (Türk Dil Kurumu, 2024), kaslar ile sinir sisteminin uyum içinde amaca yönelik davranışlar oluşturmalarıdır (Aktepe, 2013).

21. Yüzyıl Becerileri: 21.yüzyıl becerileri bu yüzyılın bilgi toplumunda bireylerin iyi vatandaşlar ve nitelikli iş görenler olmalarını sağlayan özellikleri ifade etmektedir (Ananiadou ve Claro, 2009); bireylerin meydana gelen değişimlere uyum sağlaması veya tepki vermesi, teknolojik ilerlemeye ayak uydurabilmesi, bilgi yığınları arasında ihtiyaca cevap verebilecek bilgiyi seçip analiz ederek değerlendirebilmesi, elde ettikleri bilgiyi

günlük yaşamlarında kullanabilmesi ve ürüne dönüştürebilmesi için temel becerilerinin yanı sıra üst düzey beceri ve yeterlilikleri de içine alan ve günümüz bilgi toplumunda bireylerin sahip olması gereken becerileri 21. yüzyıl becerileri olarak adlandırılmaktadır (Anagün, Atalay, Kılıç & Yaşar, 2016); bireylere eğitim yoluyla kazandırılması gereken çağın gerektirdiği becerilerdir (Uyar ve Çiçek, 2021). Tüm bu yorumlardan hareketle 21. yüzyıl becerilerinin; insanların bireysel ve sosyal açıdan, maddi ve manevi açıdan, bedensel ve ruhsal açıdan, geleneksel ve güncellik açısından gelişime açık olması ve değişime ayak uydurabilmesi için sahip olması gereken beceriler olduğu söylenebilir.

Okuryazarlık: Türk Dil Kurumu tarafından “Okuryazar olma durumu (TDK, 2023).” olarak ifade edilen okuryazarlık, günümüzde yaşanan değişimler ve gelişmeler ile bu anlam sınırını aşarak farklı anlamları ifade eden bir kavram olarak güncelliğini korumaktadır. Okuryazarlık, okuma ve yazma faaliyetinin eşliğinde kişinin yaşadığı hayatı ve bu hayat içerisindeki varlık ve olayları algılaması, anlaması ve sosyal ya da bireysel hayatındaki bütün ilişkilere bir anlam yüklemesi ile ilgili bir kavramdır (Aşıcı, 2009).

Öğrenme: Davranışta ya da potansiyel davranışta yaşantı ürünü olarak meydana gelen nispeten kalıcı izli değişimler olarak ifade edilir (Taşdan, 2020). Senemoğlu’na (2001) göre bir davranışın öğrenme kapsamına girebilmesi için davranışta bir değişimin olması, davranıştaki değişimin nispeten kalıcı olması, yaşantılar sonucunda oluşmuş olması, ilaç gibi geçici etkenlerle oluşmuş olmaması ve sadece büyüme sonucunda oluşmaması gerekmektedir.

Benlik: Bireyin kendisine ilişkin beslediği değer yargısına benlik denir (Doğan, 2007). Kişinin kendi kimliğine ilişkin inançlarının içeriği “benlik” olarak ifade edilir (Tutar vd., 2016). Bireyde dış ve iç dünyayı algılayan, dış dünyanın koşulları ile bireyin iç dünyasındaki dürtüleri, istekleri, yasakları değerlendiren, çevreye uyum yapılmasını sağlayan tüm işlevleri içeren soyut bir kavramdır (Öztürk, 2007). Tüm bu tanımlara bakıldığında benlik kavramı için insanların kendi şahısları ile ilgili olan türlü duygusal ve düşünsel değer olduğu söylenebilir.

Çalışma: Türk Dil Kurumuna (2024) göre bir iş faaliyeti ya da bilimsel ve sanatsal amaçlı oluşturulan ürün anlamlarında kullanılmıştır.

Üst Düzey Düşünme: Bireyin kendi düşünme süreçlerinin farkında olması, bunları izlemesi, düşünme süreçlerini kontrol etmesi ve iyileştirmesini içeren düşünme türüdür (Güneş, 2012). Bilim, teknolojiye gelişmeler, iletişimin hızı ve küreselleşmenin getirdiği olumlu olumsuz yenilikler, bireyin bunlara uyum sağlamada üst düzey düşünme

becerilerini kullanmasını zorunlu kılmaktadır (Söylemez, 2018). Bu sebeple de üst düzey düşünme, 21. yüzyılın en etkili düşünme süreci olduğu söylenebilir.

Sosyal ve Duygusal: Bireyler arası ilişkilerin gerçekleşmesini, gelişmesini sağlayan ve bunun birey üzerindeki duygu durumuna etkisi olarak ifade edilebilir.

Dil ve İletişim: Dil, insanlar arasında anlaşmayı sağlayan bir sistemdir; iletişim ise duygu, düşünce ve bilgilerin türlü yollarla başkalarına aktarılmasıdır (TDK, 2024).

2. KURAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde; çalışmanın kuramsal çerçevesini oluşturmak için Türkçe öğretimi, Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitapları, 21. yüzyıl becerileri konuları üzerinde durulmuş ve bu konularla ilgili yapılan araştırmalara kuramsal olarak ve kavramsal olarak yer verilmiştir.

2.1. Beceri Kavramı ve 21. Yüzyıl Becerileri

2.1.1. Beceri nedir?

İnsanların hayatlarında anlamaya, anlatmaya ya da uygulamaya dayalı her şey birer beceri gerektirir. Hayatımızın her alanında karşımıza çıkan beceri kavramı, insanların yaşamlarını şekillendirirken iş hayatından eğitim hayatına kadar çok geniş bir çevrede etkili olmaktadır. Beceriler; kişinin bilgisiyle, tecrübesiyle ve sahip olduğu pratiklik uygulamasıyla birleşerek kişinin belirli bir alanda başarı kazanmasını ve kazandığı başarının hem bireysel hayatında hem de sosyal hayatında ilerlemesini sağlar. Çiftçi ve Akça'ya (2019) göre bireylere kabiliyet kazandırılmasına beceri denilmektedir. Beceri, bir kişinin belirli bir alanda ya da konuda gösterdiği yetenek veya ustalık olduğu söylenebilir.

İş hayatında becerilerin etkililiği giderek artmaktadır. Klasik iş modellerinin yerini teknolojiye dayalı, hızla değişen iş ortamları almaktadır. İş hayatına katılan her yeni bireyden istenilen nitelikler günden güne değişmektedir (Çiftçi vd., 2021). Bu sebeple, işverenler sadece bilgili adayları değil, aynı zamanda çeşitli becerilere sahip adayları tercih etmektedirler. İletişim becerileri, liderlik yetenekleri, takım çalışması becerileri gibi sosyal beceriler, günümüz iş dünyasında önemli bir rekabet avantajı sağlamaktadır.

Eğitim sistemi de beceri odaklı bir yapıya doğru evrilme eğilimindedir. Çünkü yapılan araştırmalarda okulda verilen bilgilerin hayat boyu öğrenme becerilerini geliştirmek için yeterli olmadığını göstermektedir, bu durum eğitimcileri beceri odaklı eğitime yöneltmiştir (Güneş, 2018). Geleneksel sınavlardan ziyade öğrencilerin problem çözme, eleştirel düşünme ve işbirliği yapma gibi becerilerini ölçmeyi amaçlayan değerlendirme yöntemleri tercih edilmektedir. Bu yaklaşım, öğrencilerin sadece bilgiyi ezberlemek yerine, onu nasıl kullanacaklarını öğrenmelerine olanak tanır.

Becerilerin kazanılması süreci, yaşam boyu devam eder. İnsanlar, yaşamları boyunca çeşitli deneyimler ve eğitimler aracılığıyla becerilerini geliştirirler. Pratik ve eğitim olmaksızın beceri ve uzmanlık kazanmanın pek mümkün olmayacağı bilinen bir gerçektir

(Karagöz, 2003). Beceri edinme sürecinde sabır, azim ve sürekli bir öğrenme isteği gereklidir. Başarılı bir şekilde beceri kazanmak, genellikle tekrar ve pratik gerektirir.

Becerilerin kazanılması ve geliştirilmesi, kişisel ve mesleki gelişim için hayati öneme sahiptir. Bireyler, sahip oldukları becerileri doğru bir şekilde kullanarak kariyer hedeflerine ulaşabilir, daha mutlu ve tatmin edici bir yaşam sürdürebilirler. Aynı zamanda, toplumun da becerili bireylere ihtiyacı vardır; çünkü bu bireyler, sorunları çözmek, yenilik yapmak ve ilerlemek için gereken potansiyeli sunarlar. Bu gibi durumlar sebebiyle insanlar becerikli olan bireylere daha fazla önem vermektedir (Öztürk, 2014).

İnsan yaşamının ayrılmaz bir parçası olan beceri, bireylerin kişisel ve mesleki başarılarını etkileyen bu kavram, herkesin dikkat etmesi gereken bir konudur. Becerilerin kazanılması, geliştirilmesi ve doğru bir şekilde kullanılması, bireylerin hem kendilerini hem de çevrelerini daha iyi bir hale getirmelerine yardımcı olur. Bu nedenle, beceri edinme sürecine önem vermek ve sürekli bir öğrenme yaklaşımı benimsemek herkes için faydalı olacaktır.

2.1.2. Beceri türleri nelerdir?

Alanyazını incelendiğinde beceri türleri konusunda ortak bir görüşün yer almadığı görülmüştür. Bu başlık altında beceri türleri konusunda genel kabul görmüş olan ve daha kapsayıcı bir yapıda olan bilişsel, duyuşsal ve psikomotor beceriler ele alınmıştır.

Bilişsel beceriler, düşünceye dayalı eğitsel hedeflerin yer aldığı becerilerdir (Güllü vd., 2011). Bireyin zihinsel yeteneklerini içeren bilişsel alanda zihinsel faaliyetler ön plandadır (Tataroğlu, 2011). Bilişsel becerilerde altı alt basamak yer almaktadır; bunlar bilgi, kavrama, uygulama, analiz, sentez ve değerlendirme basamaklarıdır. Bu basamaklar hiyerarşik bir yapıdadır ve alttan üste doğru bir gelişim göstermektedir.

Tablo 2.1. *Bilişsel beceri basamakları ve açıklamaları*

Bilgi	Diğer basamaklara ulaşmanın temelini oluşturan en alt ve en basit basamaktır. Bilgi basamağı, daha önce zihne yerleştirilmiş olan bilgilerin hatırlanması olarak ifade edilebilir ve bu basamaktaki öğrenmeler, bilişsel alandaki öğrenmelerin en düşük seviyede olanlarını kapsamaktadır (Aydemir ve Çiftçi, 2008).
Kavrama	Bu basamakta bireyler, öğrendiklerini daha önce öğrendikleriyle karşılaştırıp yeni bir yoruma ulaşabilme özelliğine sahiplerdir (Tataroğlu, 2011).
Uygulama	Uygulama basamağı, öğrenilmiş olan bilgilerin yeni ya da benzer durumlarda kullanılmasıdır (Gündüz, 2009). Önceki bilgilerin yeni durumlar için kullanılabilmesi

Tablo 2.1. (Devam) Bilişsel beceri basamakları ve açıklamaları

Uygulama	için ise ön bilgilerin kavranmış olması gerekmektedir.
Analiz	Bu düzeyde bir bütünü veya bir sistemi kendisini var eden ögelere ayrılabilmek esastır (Aşılıoğlu, 2018). Bireyin analiz etme düzeyine gelebilmesi için bilgi, kavrama ve uygulama seviyesindeki becerileri kazanmış olması gerekmektedir.
Sentez	Bilgi ögelerini belli ilişki ve kurallara göre birleştirip bir bütün oluşturma anlamına gelir ve oluşturulan bütünün içinde yenilik, özgünlük, buluş, yaratıcılık gibi özellikler söz konusu olmalıdır (Sönmez, 2001). Analizde bilgileri ilişkili ögelere ayırmak esas iken sentezde ögeleri ilişkili şekilde bir araya getirmek esastır.
Değerlendirme	Bireyin kendi fikir ve düşüncelerini kullanarak herhangi bir konudaki fikir, hedef, probleme bulunan yanıt, işlem, yöntem veya ürün hakkında karar vermesini ve verdiği kararları savunmasını gerektiren basamaktır (Baysen, 2006).

Duyuşsal beceriler; sevgi, korku, endişe, beğenme, iğrenme, takdir etme, hayranlık duyma, değer verme gibi duygusal eğilimleri kapsayan beceri alanıdır (Güllü vd., 2011). Bu beceri alanında değer, tutum ve inanç gibi etkenler etkili olduğu için duyuşsal becerilerin kazandırılmasında ve ölçülmesinde zorluklar yaşanmaktadır (Demirbaş ve Yağbasan, 2004; Tataroğlu, 2011; Gömleksiz ve Kan, 2012; Güllühan ve Bekiroğlu, 2022). Duyuşsal beceriler kendi içinde alma, tepkide bulunma, değer verme, örgütlenme ve kişilik hâline getirme basamaklarından oluşmaktadır.

Tablo 2.2. Duyuşsal beceri basamakları ve açıklamaları

Alma	Duyuşsal becerilerin en alt basamağıdır, en alt basamak olması yönüyle bilişsel becerilerdeki bilgi basamağıyla benzerlik göstermektedir. Bu basamakta birey birçok uyarıcıyı fark eder, uyarıcıya dönük olur ve uyarıcıyı almaya hazır hâle gelir (Tataroğlu, 2011).
Tepkide Bulunma	Bu basamakta, alma basamağında fark edilmiş olan uyarıcıya karşılık verilir ve alma basamağında pasif durumdaki birey bu basamakta aktif alıcı durumuna gelir (Güllühan ve Bekiroğlu, 2022).
Değer Verme	Bu seviyedeki bir davranış bireyin bir etkinlikte görmüş olduğu değerlerle ilgili olup, ilgili davranış ya da değere uygun hareket etmeyi kapsamaktadır (Karagöl ve Adıgüzel, 2022).
Örgütlenme	Bireyin değerleri kendine mal etmesi, yeni değerler oluşturma, değerleri benimsemede kararlılık göstermesi gibi eylemleri kapsayan duyuşsal beceri basamağıdır (Yeşilyurt ve Eser, 2010). Bireyin kazandığı beceriyi karakterinin birer parçası hâline getirmesi için örgütlenme basamağının gerçekleşmiş olması gerekir.

Tablo 2.2. (Devam) Duyuşsal beceri basamakları ve açıklamaları

Kişilik Hâline	Bireyin benimsediği değerlerde tutarlı olması, değeri karakter haline dönüştürmesi ve
Getirme	kazanılan değerin hayatın birer parçası hâline getirilmesidir (Kerkez ve Erci, 2021).

Psikomotor yani devinişsel beceriler, hem zihinsel işleyişi hem de kas gücünü kullanmayı gerektiren becerileri kapsamaktadır. Bu beceri alanında en kısa zamanda kasların nasıl daha verimli kullanılacağı esas alınarak davranış sergilenir (Tataroğlu, 2011). Psikomotor beceriler; uyarılma, kılavuzla yapma, beceri hâline getirme, duruma uydurma ve yaratma basamaklarını kapsamaktadır.

Tablo 2.3. Psikomotor beceri basamakları ve açıklamaları

Uyarılma	Dışarıdan gelen uyarıları algılama boyutunu oluşturur ve duyuşsal bilgilerin motor becerilere yansıtılma sürecini kapsar (Güllühan ve Bekiroğlu, 2022). Uyarılma bölümü, devinişsel becerilerin en alt boyutunu oluşturmakta ve diğer bölümlere geçiş için ön işlev özelliğine sahiptir.
Kılavuzla Yapma	Öğretici yani rehber eşliğinde yapılan beceri boyutudur (Akarsu, 2019). Bu bölümde öğretici, öğrenenin durumuna göre hem gözlemleyebilir hem de gerekli durumlarda yapılan beceriye eşlik edebilir.
Beceri Hâline Getirme	Önceki bölümlerde yapılan deneme ve yanılmaların, tekrarların alışkanlık haline getirildiği bölümdür (Güllü vd., 2011).
Duruma Uydurma	Kazanmış olduğu beceriyi, karşılaştığı yeni durumlarda kullanmaktır.
Yaratma	En üst seviyedeki yeterlilik, özel donanımlı insanların sahip olduğu bir kapasitedir; farklı bir problem durumunda yeni bir beceri ya da davranışın sergilendiği basamaktır (Tataroğlu, 2011).

2.1.3. 21. yüzyıl becerileri

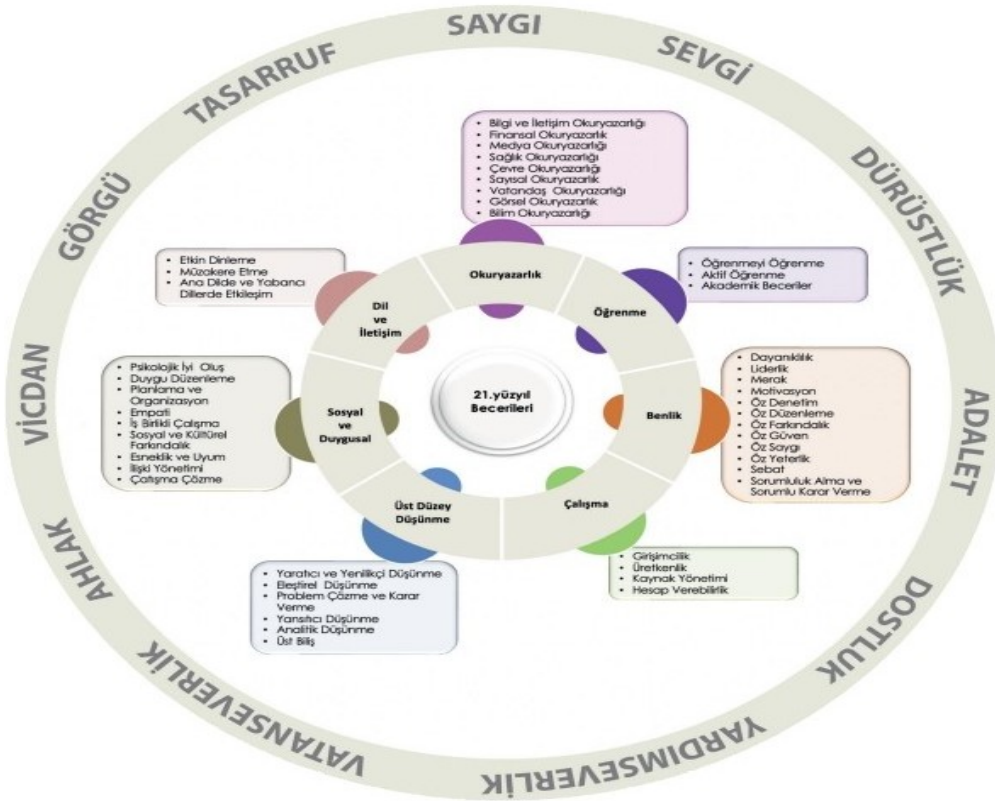
21. yüzyıl becerileri üzerine birçok kurum, kuruluş ve kişi araştırma yapmıştır. Yapılan araştırmalarda 21. yüzyıl becerileri sınıflandırılmıştır. Sınıflandırmalarda birçok farklı isimle birçok farklı sınıflandırmanın yapılmış olduğu görülmektedir. Bu farklılıkların sebebi olarak 21. yüzyıl becerilerinin çağın değişen ihtiyaçları doğrultusunda sürekli güncellenmesinin etkili olduğu söylenebilir. 21. yüzyılın geniş bir zaman dilimini kapsamaması ve gelişen teknoloji ile yapay zekâ sistemi göz önünde bulundurulunca 21. yüzyıl becerilerinin önümüzdeki süreçte değişme ihtimalinin yüksek olduğu söylenebilir. Örnek olarak robotların birçok farklı iş alanında kullanılmaya başlandığı bilinen bir

gerçektir. İleriki zamanda “Robot İletişimi Becerisi” ya da “Robot Yönetimi Okuryazarlığı” isminde yeni bir beceri alanları ortaya çıkabilir.

21. yüzyıl becerileri üzerine birçok sınıflandırma yapılmış olmasına rağmen bu çalışmada, Türel vd.nin (2023) hazırlamış olduğu model esas tutulmuştur. Bu beceri modelinin esas tutulmasında daha güncel bir çalışma olması, 21. yüzyıl becerileri konusunda daha önce yapılmış olan sınıflandırmalara göre daha kapsayıcı bir içeriğe sahip olması ve çalışmayı yayımlayan Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının aynı zamanda ülkemizdeki ders kitaplarını hazırlayan resmî bir kurum olması etkili olmuştur.

2.1.3.1.21. yüzyıl beceri modeli

21. Yüzyıl Becerileri ve Değerlere Yönelik Araştırma Raporu, 21. yüzyıl becerileri üzerine ülkemizde yapılan en güncel ve en kapsamlı çalışmadır. Türel vd. (2023) tarafından hazırlanan bu rapor, TTKB tarafından yayımlanmıştır. Bu raporda, 21. yüzyıl becerilerinin neler olduğuyla ilgili bir model önerisi sunmak amaçlanmıştır. Bu amaca ulaşmak için yerli ve yabancı toplam 616 çalışma incelenmiştir ve inceleme sonucunda 21. Yüzyıl Beceri Modeli oluşturulmuştur.

Şekil 2.1. 21. yüzyıl beceri modeli (Türel vd., 2023: s.15)

Şekil 2.1'e bakıldığında 21. Yüzyıl Beceri Modeli'nde öğrenme becerileri, benlik becerileri, çalışma becerileri, üst düzey düşünme becerileri, sosyal ve duygusal beceriler, okuryazarlık becerileri, dil ve iletişim becerileri olmak üzere toplamda 7 tane ana beceri sınıfı olduğu görülmektedir. Her bir ana beceri sınıfı için birbirinden farklı olmak üzere toplamda 46 tane alt beceri yer almaktadır. Bu 46 tane alt beceriyi çevreleyen 11 temel değer verilmiştir. Bu değerlere bakıldığında bazılarının (adalet, dostluk, dürüstlük, saygı, vatanseverlik, sevgi, yardımseverlik) öğretim programlarında yer alan kök değerler olduğu görülmektedir. Kök değerler arasında yer alan öz denetim, sabır ve sorumluluk becerilerinin bu çerçeve içinde yer almıyor oluşu ise dikkat çeken bir durum olarak görülmektedir. Becerileri çevreleyen ahlak, vicdan, görgü ve tasarruf değerleri ise kök değerler arasında yer almayıp bu modele yeni eklenmiştir. Tasarruf değerinin Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli kapsamında oluşturulan 2024 Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda (MEB, 2024) yer alan değerler arasında olması, bu değerın önemini ön plana çıkardığı söylenebilir.

21. yüzyıl ana becerilerin ve alt becerilerin anlamları ile açıklamaları aşağıda belirtilmiştir.

Sosyal ve duygusal beceriler

Bireyin toplum ile olan ilişkilerini ve bu ilişkiler neticesinde ortaya çıkan duygusal deneyimlerini ve duygusal durumlarını ifade eden beceri alanıdır. Bu beceriler, bilişsel becerilerdeki gibi bilgiyi işlemekten ziyade toplumsal etkileşimle ve duygu yönetimiyle ilgilidir (Türel vd., 2023). Bireyin başkaları ile iyi ilişkiler geliştirmesinde, toplumsal kurallara uymasında, sorumluluk alabilmesinde ve başkalarını anlayabilmesinde, başkalarına yardımcı olmasında sosyal becerilerin önemli bir etkisi vardır (Çubukçu ve Gültekin, 2006). Sosyal ve duygusal becerilere ait alt beceriler aşağıda yazılmıştır.

Tablo 2.4. Sosyal ve duygusal beceriler ve açıklamaları

Psikolojik iyi oluş	Anlamlı bir hayat için kişinin potansiyellerini vurgulayan ve kişinin yaşamındaki pozitif işlevselliği ön plana çıkaran bir beceridir (Telef, 2013; Demirci ve Şar, 2017). Bireyin kendi gelişimiyle ilgili olan tutumunun olumlu bir durumda olmasının psikolojik iyi oluş olduğu söylenebilir.
Duygu Düzenleme	Kişinin kendi duygusunu fark etmesini, yeni bir duygusal durumun başlatılmasını ve devam eden duygusal duruma ait tepkilerin kontrollü bir şekilde değiştirilebilmesidir (Vardi ve Demiriz, 2021).

Tablo 2.4. (Devam) Sosyal ve duygusal beceriler ve açıklamaları

Duygu Düzenleme	İnsanın kendisiyle olan etkileşimi ve toplum ile olan iletişimi esnasında ortaya çıkan duygunun duruma göre ayarlanabilmesine duygu düzenlemesi denir. Duygu düzenleme yaşamın değişen durumlarındaki iniş çıkışları açıklama, kişinin duygu deneyimine uyum sağlama ve duygusal olarak yanıt verme becerisini içermektedir (Yükçü, 2017).
Planlama ve Organizasyon	Borkowski ve Burke (1996), planlamayı farklı durum seçeneklerini değerlendirmeyi sağlayan geleceğe yönelik düşünme becerisi şeklinde ifade etmişlerdir Organizasyon ise farklı seçenekleri duruma uygun bir şekilde düzenlemektir. Hem planlama hem de organizasyon, geleceğe yönelik yapılır, geçmişin planlanmaz ve organize edilmez.
Empati	Kişinin zihinsel olarak kendisini bir başkasının yerine koyarak onun duygu ve düşüncelerini anladığını ve anladığı duygu ve düşünceleri ona doğru bir şekilde ifade etme sürecine empati denir (Kasapoğlu, 2006; Aydın, 2009; Ilgar ve Ilgar, 2014; Beyaz, 2016).
İş Birlikli Çalışma	Türk Dil Kurumuna (2024) göre “ortaklaşa yapılan” anlamına gelen iş birlikli, bireyin bir grup içerisinde üzerine düşen sorumluluğu alarak ortak amaçlar için grup ile uyumlu bir şekilde çalışabilmesine iş birlikli çalışma denir.
Sosyal ve Kültürel Farkındalık	Bir kişinin diğer kültürlerle ve diğer toplumlara karşı önyargılarını incelemesi ve derinlerde kendi kültürel ve profesyonel özgeçmişini keşfetmesi sürecidir (Başlı vd., 2017). Ülkemizi çevreleyen diğer ülke ve toplumlar, milletimizin refah ve huzurunu etkilemektedir (Demirci ve Bulut, 2020). Bu sebeple de kişinin başka toplumların ve kültürlerin varlığının farkında olup bunu kabullenmesi sosyal ve kültürel farkındalık becerisi gerektirmektedir.
Esneklik ve Uyum	İnsanların kendilerini zorlayan ve uyumsuz olan düşünceleri yerine daha dengeli ve uyumlu düşünceleri koyabilmeleri, alternatifler üretebilmeleri ve zor durumları daha baş edilebilir olarak değerlendirebilmeleridir (Gülüm ve Dağ, 2012). Zamanın getirdiği değişikliklere karşı uygun tepkileri vermek ve bu değişikliklere uyum sağlama becerisidir.
İlişki Yönetimi	İlişki sürecinde olunan taraflardan birinin, diğer tarafı kendine bağlı hale getirmek için kullandığı bir araç olarak ifade edilmektedir. (Alici ve Yılmaz, 2017). Her ne kadar bir araç olarak görülse de ilişki yönetimi, bireyin sosyal çevresi ile sağlıklı bir iletişime geçmesi ve bu ilişkiyi sürdürebilme becerisidir.
Çatışma Çözme	Çatışma yaşayan bireylerin duygularını doğru anlayabilmek, davranışlarını buna göre belirlemek ve sergilemektir (Kiye ve Demir, 2018). Çatışma çözme becerisinde sadece çatışmayı yaşayan bireyler değil, çatışmaya dâhil olmayan biri de çatışmaya dışarıdan müdahale edebilir ve duruma uygun şekilde fikir ve iş birliğine varılmasını sağlayabilir.

Dil ve iletişim becerileri

Türkçe dersinin temel görevlerinden biri iletişimi geliştirmektir (MEB, 2024). İletişimi geliştirmenin temel yolu ise dil becerilerini doğru kullanmaktır. Çünkü dil becerilerini doğru kullanabilen bir birey, karşısındaki insanın neler anlatmak istediğini en doğru şekilde anlar ve kendi duygu ve düşüncelerini karşı tarafa en uygun şekilde aktarır. Doğru anlamamanın ve doğru aktarmanın sonucunda ise gelişmiş bir iletim becerisi ortaya çıkar. Dil öğreniminde ve öğretiminde de hedef kitlenin tanınması, özelliklerinin bilinmesi gerektiği bilinen bir gerçektir (Demirci, 2015). Bu sebeple de özellikle yabancı dilde iletişim becerisinde ya da yabancılara Türkçe öğretiminde hedef kitleye uygun bir dil kullanmak önem arz etmektedir. Dil ve iletişim ana becerisine ait alt beceriler aşağıda belirtilmiştir.

Tablo 2.5. Dil ve iletişim becerileri ve açıklamaları

Etkin Dinleme	Dinleyicinin konuşan bireyi tam olarak anlamayı amaçladığı ve anladığını gösteren geri bildirimlerde bulunduğu dinleme şeklidir (Karatay vd., 2014). Etkin dinlemede dinleyici, konuşmacıya onu anladığını göstermek amacıyla dönüt verdiği için aktif dinleyici konumundadır.
Müzakere Etme	Tarafların birbiriyle rekabet içinde bulunan ihtiyaçlarından ve çıkarlarından kaynaklanan bir çatışmayı çözüme kavuşturmak için gönüllü olarak giriştikleri olumlu bir süreçtir (Özgan vd., 2011). Duygu ve düşüncelerin ya da davranışların konuşulduğu, tartışıldığı ve fikir birliğine varılmak için anlaşmaya çalışıldığı konuşma tarzına müzakere etme denir. Hayatın her anında iyi bir sözlü anlama becerisi edinmek; dinleme ve konuşma eğitiminin, etkinliklerinin birlikte yapılması ile yakından ilgilidir (Kıymaz ve Doyumğaç, 2020). Müzakere etme becerisinde hem dinleme hem de konuşma becerisi birlikte gerçekleşerek iletişime olumlu yönde yansıyabilir.
Ana Dilde ve Yabancı Dillerde İletişim	Kavram, düşünce, görüş, duygu ve olguları hem sözlü hem de yazılı olarak ifade etme ve yorumlama; eğitim ve öğretim, iş yeri, ev ve eğlence gibi her türlü sosyal ve kültürel bağlamda uygun ve yaratıcı bir şekilde hem ana dilde hem de yabancı dillerde dilsel etkileşimde bulunmaktır (MEB, 2019).

Üst düzey düşünme becerileri

Üst düzey düşünme becerilerinde bilgiye ulaşım analiz etme, bilgiyi uygulama haline getirme, değerlendirip üretebilmenin yanı sıra problem çözebilme ve karar verme gibi durumlar söz konusudur; bu becerileri önemli kılan durumlardan biri, diğer beceri türlerine

göre daha çok odaklanma ve daha derin bir düşünme gerektirmesidir (Türel vd., 2023). Üst düzey düşünme becerilerine ait alt beceriler aşağıda verilmiştir.

Tablo 2.6. *Üst düzey düşünme becerileri ve açıklamaları*

Yaratıcı ve Yenilikçi Düşünme	Yücel vd. (2022) tarafından yapılan araştırmada yaratıcı düşünmenin yeni bir fikir üretme durumunu ifade ettiği, yenilikçi düşünmenin ise o fikri uygulama boyutunu kapsadığı belirtilmiştir. Yaratıcı ve yenilikçi düşünme; bireylerin temel bir fikri ya da ürünü değiştirebilme, birleştirebilme, farklı ortamlarda yeniden kullanabilme veya kendi düşüncelerinden hareket ederek yeni ve farklı ürünler ve bilgiler üretebilme, olaylara farklı açılardan bakabilme, küçük de olsa bazı buluşlar yapabilme durumlarını kapsar (MEB, 2009).
Eleştirel Düşünme	Eleştirel düşünme, geçerli ve güvenilir bilgi edinmek için doğru düşünme anlamına gelmektedir; eleştirel düşünebilen kişiler, ön yargılardan bağımsız olarak gerçeği ararlar, açık sözlü ve hoşgörülü bir çerçeveden dünyaya bakıp algılarlar, olaylar ve olgular karşısında analitik düşünüp sistematik hareket ederler (Alsancak ve Aybek, 2023). Eleştirel düşünmede geçerli ve güvenilir bilgiye ulaşmak için bir değerlendirme aşaması bulunur ve bu değerlendirme aşaması olumlu sonuçlanarak bir yargıya varılır.
Problem Çözme ve Karar Verme	İnsanların rahatını kaçıran, onları çeşitli endişelere maruz bırakan, huzurlarını kaçıran her türlü olay ve olguya problem denir; bu olumsuz durumları ortadan kaldırabilmek için var olan durumu iyi analiz ederek olumsuzlukları olumlu duruma çevirebilme potansiyeline ise problem çözme denir (Oğuz, 2023). Problem çözme sürecinde mantıksal bir sonuca ulaşma durumu ise karar verme becerisini kapsar. Problem çözme ve karar verme becerisi edinme hem kişisel gelişimi sağlayan bir unsur hem de etkili öğrenme süreçlerinin bir adımı olarak görülmektedir (Sağır ve Kokocak, 2023).
Yansıtıcı Düşünme	Kişinin kendi tecrübelerinden hareketle yeni deneyimler kazanma sürecidir; tecrübeler anlam verip değerlendirmek ve yorum katmak amacıyla gerçekleştirilir (Kesici, 2024). Bireyin yeni bir tecrübe kazanması ya da var olan durumun çözümü için bir plan yapması için kendi bilgisi ve tecrübesi üzerinde düşünme sürecine yansıtıcı düşünme denir.
Analitik Düşünme	Karşılaşılan bir problemi çözmek için, bilgileri uygun parçalara ayırarak ve problemi oluşturan öğeleri göz önüne alarak sonuca varmak için farklı çözüm yolları bulmaya yönelik yürütülen sistematik düşünme tarzıdır (Akdeniz, 2023).
Üst Biliş	Kişinin kendi düşünme süreçlerinin farkında olması ve bu süreçleri kontrol edebilmesi anlamına gelir (Özsoy, 2008). Üst biliş, insanlara kendi düşünme süreçlerini izleme, kontrol etme ve geliştirme fırsatı sunar (Şahin ve Yalçın, 2023). Üst biliş becerisinde bireyin hem güçlü hem de zayıf yönlerinin farkında olması ve yeri geldiğinde bunu dile getirebilmesi önem arz eder.

Benlik becerileri

Bireyin kendine yönelik olan algısını oluşturan becerilere benlik becerileri denilmekte ve bu beceriler, karakter gelişiminde önemli bir yere sahiptir (Ahat, 2023). Bireyin ihtiyaç duyduğu kişisel özellikleri geliştirerek kullanabilmesini ifade etmektedir ve bu açıdan benlik becerileri, bireyin kişiliği ile ilgili durumları ilgilendirmektedir (Özhan vd., 2023). Benlik becerileri ve açıklamaları aşağıda verilmiştir.

Tablo 2.7. Benlik becerileri ve açıklamaları

Öz Yeterlilik	Bireysel davranışların en önemli yordayıcısı olan öz yeterlik, kişinin bireysel yeterliliklerine ve kişisel potansiyeline olan inancı olarak tanımlanabilir (Dilekli vd., 2023).
Öz Saygı	Bireyin kendi karakterine karşı geliştirdiği olumlu tutum ifadesidir (Arseven, 2016). Kısaca öz saygı, kişinin kendine karşı göstermiş olduğu saygıdır.
Sorumluluk Alma ve Sorumlu Karar Verme	Sorumluluk alma, kişinin kendi davranışlarının ya da kendi yetki alanına giren herhangi bir olayın sonuçlarını üstlenmesidir (TDK, 2024). Olayın sonuçlarını üstlenerek karar vermesine ise sorumlu karar verme denilmektedir.
Öz Düzenleme	Kişinin dürtülerini, düşüncelerini, dikkatini, duygularını, davranışlarını duruma uygun bir şekilde kontrol etmesi ve düzenlemesidir (Dereli, 2023). Kişinin kendi duygu, düşünce ve davranışlarını değişen koşullara bağlı olarak duruma uygun bir şekilde değiştirip, düzenleyip uygun tepkiyi vermesine öz düzenleme denir. Öz düzenleme öğrencilere bilgi eksiklerini tanımlama ve giderme yolunu açmaktadır (Yüceer, 2024).
Sebat	Bu kavram Türk Dil Kurumuna (2024) göre sözünden ya da kararından dönmeme, bir işi sonuna kadar sürdürme, anlamına gelmektedir. İnsanların yaptıkları planlarına bağlı kalarak hedeflerinin peşinden ısrarla gidebilme becerisine sebat denilmektedir.
Dayanıklılık	Bireyin hedeflerinin peşinden giderken karşılaştığı olumsuz durumlara karşı güçlü durup başa çıktığı beceridir. Problemlerden, hastalıklardan ve stresli durumlardan çabucak iyileşme, kötü olayların kolayca üstesinden gelme ve hızlıca uyum sağlama yeteneğidir (Karaoğlu, 2020).
Merak	Bir şeye anlam vermek veya bir şeyi öğrenmek için duyulan arzuya ya da bir şeyi edinmek, bir şeyle uğraşmak istediğine merak denir (Yalçın, 2000). Olumlu ya da olumsuz bağlamda ilgi duyulan herhangi bir konuyu bilme arzusunun merak olduğu söylenebilir.
Öz Farkındalık	Kişinin kendisine ait olan duygu, düşünce ve davranışlarını nesnel bir şekilde fark etmesidir. İçinde bulunduğumuz süreçte benlik algımıza odaklanma durumunu ifade eder (Arseven, 2016). Bu oran, kişinin kendisiyle ilgili olanı ne kadar açık gördüğüne bağlı olarak değişebilmektedir.
Öz Denetim	Bireylerin davranışlarını özellikle standartlara uygun hale getirmek amacıyla değiştirme

Tablo 2.7. (Devam) Benlik becerileri ve açıklamaları

Öz Denetim	işlemi yapabileceği bir dizi psikolojik süreçtir (Taneri, 2022). Amaç için bu psikolojik süreçte dikkat etmek, odaklanmak, temkinli olmak gibi olumlu durumların kullanıldığı bir beceri alanıdır.
Motivasyon	Kişinin ilgi, merak, endişe gibi içsel veya ödül, ceza gibi dışsal bir etkiyle belirli bir yöne doğru hareketini başlatan ve devamlı kılan sürece motivasyon denir (Algın, 2023).
Öz Güven	Bireyin yaşamına yön veren ve hayata karşı duruşunu belirleyen bir olgudur (Kaçmaz ve Çağlar, 2022). Kişinin kendini değerlendirmesi sonucunda kendine olan inancına öz güven denilmektedir.
Liderlik	Yeterli donanıma sahip olan bireylerin diğer insanları harekete geçirme sanatına liderlik denir (Aldemir, 2018). Grubun amacını gerçekleştirmek için kişinin bilgi ve becerilerini kullanarak gruba öncülük edip grubu yönetmesine liderlik denir.

Öğrenme becerileri

Öğrenme eyleminin duruma uygun bir şekilde gerçekleşmesini sağlayan becerilerdir. Öğrenme becerileri sayesinde insanlar görevleri anlayıp yorumlarlar, görevlere yönelik amaçlar koyarlar ve bu görevleri yerine getirmek için uygun stratejileri belirlerler (Türel vd., 2023). Öğrenme becerilerine ait alt becerilerin açıklamaları aşağıda verilmiştir.

Tablo 2.8. Öğrenme becerileri ve açıklamaları

Öğrenmeyi Öğrenme	Hızla değişen bilgiye günün teknolojisini kullanarak çeşitli kaynaklardan etkin bir şekilde ulaşma, bu bilgiyi değerlendirebilme ve kullanabilme becerisidir (Demirel, 2009). Kişinin kendi ihtiyaçları doğrultusunda neyi, nasıl öğrenmesi gerektiğinin farkında olup ona göre bir öğrenme stratejisi geliştirebilme becerisidir.
Aktif Öğrenme	Öğrenme sürecinde edinilen bilgilerin analizini, sentezini ve değerlendirmesini yaparak, insanların kendilerine ait davranış geliştirmeleri anlamına gelmektedir (Kaya, 2015). Kısaca ifade etmek gerekirse bireyin, öğrenme sürecine sorumluluk alarak doğrudan katılım sağlamasına aktif öğrenme denir.
Akademik Beceriler	Okuma ve yazma gibi akademik disiplin ve bilgi gerektiren beceriler olduğu söylenebilir.

Çalışma becerileri

İnsanların kariyer yapma ve çağımızın iş dünyasında ihtiyaçlarını giderecek genel becerilerini kapsar (Türel vd., 2023). Bu becerilerin genel ismine her ne kadar “çalışma becerileri” denilse de aslında sadece iş/çalışma hayatında değil, günlük hayatta ya da okul

eğitimi sürecinde de kullanılabilecek becerilerdir. Çalışma becerilerine ait alt beceriler ve açıklamaları aşağıda verilmiştir.

Tablo 2.9. Çalışma becerileri ve açıklamaları

Girişimcilik	Karşılaşılan engellere yönelik olarak çözüm odaklı düşünme, çağın ihtiyaçlarına göre yenilikçi fikirler üretme ve fırsatları görüp bu fırsatları imkânlar dâhilinde değere dönüştürme sürecine girişimcilik denir (Şentürk, 2021). Girişimcilik; yenilikçi, yaratıcı, eleştirel düşünmeyi ve problem çözmeyi gerektirdiği için diğer beceri alanlarıyla doğrudan bir ilişkisi vardır.
Üretkenlik	Bireysel hedefler ya da takım hedefleri doğrultusunda, öncelikli ihtiyaçları belirleyerek zaman kullanımı, etik çalışarak ve işbirliği yaparak bir ürün yaratma becerisidir (Uluyol ve Eryılmaz, 2015). Üretkenlik becerisinde yeni bir ürün ortaya koymak önemli bir durumdur ama daha önemli olan durum, amaca uygun bir ürün ortaya koymaktır.
Kaynak Yönetimi	Gelir, kazanç ve sağlık gibi durumları sağlayıcı öge anlamına gelen kaynak kelimesi ve yönetmek işi anlamına gelen yönetim kelimesi (TDK, 2024) ile oluşturulmuş olan kaynak yönetimi becerisi; maddi ya da manevi bir kâr elde etmek için eldeki imkânların (araç-gereç, insan gücü, zaman, para gibi) hedefe uygun bir şekilde etkin olarak kullanılmasıdır.
Hesap Verebilirlik	İlgili amaca yönelik olarak kendisine yetki sahibi olanların ve kaynak tahsis edilenlerin sahip oldukları bu durumları ne kadar ve nasıl kullanıp sergileme, raporlama sorumluluğudur (Özen, 2016). Hesap verilirken şeffaf olmaya özen gösterilmelidir.

Okuryazarlık becerileri

Geleneksel anlayışa göre, harfleri anlama ve harfleri kullanarak duygu ve düşünceleri yazabilme becerisi okuryazarlık olarak görülmektedir. Modern anlayışa göre ise çağın ihtiyaçlarını anlama ve çağın ihtiyaçlarına cevap verebilecek duygu ve düşünleri ifade edebilmek okuryazarlık olarak görülmektedir. Okuryazarlık, bireylerin amaç belirleyip amaçlarına ulaşmalarını, bilgi ve kapasitelerini geliştirmelerini ve topluma olumlu yönde katılım sağlayan bir öğrenme sürecini ve sürekliliğini içermektedir(Türel vd., 2023). Okuryazarlık kapsamına giren alt beceriler ve açıklamaları aşağıda verilmiştir.

Tablo 2.10. Okuryazarlık becerileri ve açıklamaları

Bilgi ve İletişim Teknolojileri	Bilgi ve iletişim teknolojileri; bilgi ve düşüncelerin hızlı akışını sağlayan, bilgiye ulaşılmasını ve bilginin oluşmasını sağlayan her türlü görsel, işitsel, basılı ve yazılı araçlardır (Çalışkan vd., 2020). Bilgiye ulaşılmasını sağlayan araçların veya ihtiyaçlara cevap verebilecek araçların amaca uygun bir şekilde kullanılmasına bilgi ve iletişim teknolojileri okuryazarlığı denir.

Tablo 2.10. (Devam) Okuryazarlık becerileri ve açıklamaları

Finansal Okuryazarlık	Kişisel finansal sağlığı sağlamak ve korumak için gereken bilgi, beceri, tutum ve davranışlardan oluşan bileşene finansal okuryazarlık denilmektedir (Bozçelik, 2019). Finansal okuryazarlık becerisi genel itibarıyla maddi durumu ön plana çıkarmaktadır ve bu sebeple de maddiyat kapsamına giren her türlü durumu yönetebilme becerisidir.
Medya Okuryazarlığı	Medya ortamında paylaşılan bütün iletileri kendi aralarında kodlayabilme, çözümleyebilme, analiz edebilme, sentezleyebilme ve son olarak da kişinin kendisinin medya mesajlarını ve buna bağlı olan diğer mesajları üretebilmesidir (Coşan, 2019). Bu sebeple de medya okuryazarlığı, medya ve içeriklerine yönelik olarak eleştirel bir bakış açısı gerektirmektedir. Medya formları çeşitlilik gösterdikçe medya okuryazarlığının kapsam alanı genişlemektedir (Tanrıkulu, 2014).
Sağlık Okuryazarlığı	Bireylerin doğru ve uygun sağlık kararları verebilmesi için gerekli bilgi ve hizmetleri anlama, edinme, işleme kapasitesine sağlık okuryazarlığı denilmektedir (Kutlu ve Akbulut, 2019). Sağlık okuryazarlığı sadece bireysel sağlığı değil, aynı zamanda toplumsal sağlığı da kapsayan ve buna yönelik bilgileri ve uygulamaları kapsayan bir beceri alanıdır.
Çevre Okuryazarlığı	Bireyin çevre ile ilgili bilgi birikimlerini yaşama aktarabilme kapasitesidir (Cansaran ve Yapıcı, 2020). Çevre okuryazarlığı sadece doğa ve bileşenlerini ele alan bir beceri değildir; aynı zamanda nüfus artışı, gıda üretimi, kaynak tüketimi gibi bileşenleri de kapsamaktadır. Çevresel sorunları algılayıp duruma uygun bir çözüm üretebilme kapasitesine çevre okuryazarlığı becerisi denilir.
Sayısal Okuryazarlık	Sayıların ve matematiğin ön planda olduğu bir beceri türüdür. Sayıları ve matematiği anlamlandırma ve bu anlamlandırmayı kullanarak insanların karşılaştığı engellerin üstesinden gelmesi sayısal okuryazarlık gerektirir. Sayıları kullanarak bilgiye ulaşma, bilgiyi düzenleme, analiz etme, yorumlama, değerlendirme, iletme ve bilgi üretme süreciyle birlikte, sayısal metinlerin okunup yazılmasını da içermektedir (Akkoyunlu ve Soylu, 2010).
Vatandaşlık Okuryazarlığı	Kişinin devletle ilişkisine temel teşkil eden hak, özgürlük ve sorumluluklar hakkında bilgi sahibi olabilme, bunlara karşı ilgi duyarak kullanabilme ve gerektiğinde meşru zeminde koruyabilmek için eyleme geçebilme yetkinliğini ifade etmektedir (Karadağ ve Kapusizoğlu, 2022).
Görsel Okuryazarlık	Görsel imgeleri anlamak ve görsellere yönelik mesajlar üretebilmeye görsel okuryazarlık denilmektedir (Oymak, 2018). Görsel okuryazarlığı gelişmiş bir birey; çevresinde karşılaştığı eylemlerin, nesnelerin, sembollerin, doğal veya yapay olan her şeyin ayırımına varabilmekte ve onlara yönelik yorum yapabilmektedir (Akkaya ve Toprak, 2020). Görsel okuryazarlığın “görsel okuma” ve “görsel sunu” olmak üzere iki alt boyutu bulunmaktadır. Görsel okuma, görseller aracılığıyla verilen duygu ve düşünceleri anlayabilmektir. Görsel sunu ise kişinin kendi duygu ve düşüncelerini görseller kullanarak aktarabilmesidir.

Tablo 2.10. (Devam) Okuryazarlık becerileri ve açıklamaları

Bilim	Bilimsel veya teknik bilgi birikiminin edinilmesine odaklanan bir beceri alanıdır
Okuryazarlığı	(Abdelfattah, 2023).

2.2. Türkçe Eğitimi ve 21. Yüzyıl Becerileri

21. yüzyıl hızla ilerleyen ve gelişen teknoloji ile bilgi çağının olduğu bir çağdır. Tüm bu gelişmeler, eğitim ve öğretim sisteminin, içeriğinin ve hedeflerinin değişmesini de gerektirir. Bireylerin bu çağda başarılı olabilmeleri için çeşitli yeni becerilere sahip olmaları gerekmektedir. Eğitim ve öğretim paydaşlarının çağımızın gerektirdiği becerileri kazandıracak şekilde yeniden yapılandırılması büyük önem arz etmektedir. Türkçe eğitimi, bu noktada kritik bir rol oynamaktadır. Geleneksel yaklaşımla işlenen Türkçe dersleri, sadece dil bilgisi ve edebiyat öğretimiyle sınırlı kalıyordu ama günümüzde bu durum dil bilgisi ve edebiyat öğretimi sınırlarını aşarak Türkçe eğitiminin aynı zamanda 21. yüzyıldaki bireylerin ihtiyaçlarına cevap verebilecek becerileri kazanmalarını sağlamaktadır.

Türkçe eğitimi, özellikle eleştirel düşünmenin ve problem çözmenin geliştirilmesinde önemli katkılar sağlar. Problem çözebilen ve eleştirel düşünebilen bireyleri yetiştirmek Türkçe Öğretim Programı'nın hedefleri arasında yer almaktadır (MEB, 2019). Dinleme/okuma ve diğer anlama etkinlikleri, toplantılardaki metinlerin ayrıntılarını incelemelerini ve eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirmelerini sağlamaktadır. Öğrenciler, bir metni analiz ederken vermek istediği mesajını, metni bağlamasını ve kullanılan dilin özelliklerini görmeyi ve değerlendirmeyi öğrenirler. Bu süreç, öğrencilerin analitik düşünme kapasitelerini artırır. Daha önce yapılan araştırmalarda (Tatar ve Soylu, 2006; Güneş vd., 2010; Yılmaz, 2011; Kaya, 2017; Aktan vd., 2021) Türkçe dersinin diğer derslerdeki başarı oranını pozitif yönde etkilediği tespit edilmiştir. Bir dil olarak Türkçe, insanın düşüncelerinin kaynaklık ettiği bilimsel disiplinlerle yakın ilişki içindedir (Maden, 2021). Bundan hareketle Türkçe eğitiminin hem bir dil olarak Türkçe ile ilgili olduğu hem de matematik dersindeki başarıyı arttıran sayısal okuryazarlık becerisiyle, İngilizce dersindeki başarıyı arttıran ana dilde ve yabancı dillerde iletişim becerisiyle, sosyal bilgiler dersindeki başarıyı arttıran sosyal ve kültürel farkındalık becerisiyle, müzik dersindeki başarıyı arttıran etkin dinleme becerisiyle, resim dersindeki başarıyı arttıran görsel okuryazarlık becerisiyle, coğrafya dersindeki başarıyı arttıran çevre okuryazarlığı becerisiyle, fen bilgisi dersindeki başarıyı arttıran sağlık okuryazarlığı becerisiyle ilişkili

olduğu söylenebilir. Tüm bu becerilerin kazanılması dinleme, okuma, konuşma ve yazma yeterlikleri sayesinde gerçekleşmektedir. Dinleme, okuma, konuşma ve yazma yeterlikleri ise Türkçe dersinin ana bileşenleri olup anlama ve anlatma becerilerini oluşturmaktadır.

Dijital çağın değişimleri, dijital ya da teknolojik okuryazarlık becerilerinin ve yaratıcı düşünme özelliklerinin geliştirilmesini zorunlu kılmaktadır. Türkçe eğitimi, bu becerilerin kazandırılmasında da etkilidir. Teknoloji ve yapay zekânın gelişim gösterdiği bu yüzyıl, bilgilerin doğru bir şekilde aranmasını, değerlendirilmesini ve kullanma olanaklarını içerir. Günümüz dünyasında insanlar, yeni nesil bireylerin dijital ortama uygun ve çok yönlü becerilere sahip olmaları için eğitim sistemlerinde değişime gitmiştir (Dilekçi ve Karatay, 2021). Türkçe derslerinin dijital ortamda kullanımı, öğrencilerin bu konuda bilgi edinmelerine ve teknolojinin Türkçe eğitiminin bir parçası olmasına yardımcı olur. Öğrencilerin, sosyal medya (Instagram, X, Tiktok, Facebook, Youtube, Snapchat, LinkedIn, Telegram, Pinterest vb.) gibi dijital platformlarda yazma, çizme, okuma, konuşma ve paylaşma çalışmaları üretkenlik becerilerini dijital ortamda sağlamalarına katkı sunmaktadır. İnternet ortamında içerik sunumunu sağlayan çeşitli uygulamaların ve yazılımların ücretsiz veya düşük bir ücretle erişime açılması, profesyonel olmayan kullanıcıların da kendi tarzlarında içerik üretebilmelerini ve oluşturdukları içeriği sanal ortamda kendi takipçi kitlesi ya da genel kitle ile paylaşabilmelerini sağlamaktadır (Geray ve Aydoğan 2010). Yazma etkinliklerinden biri olan yaratıcı yazma; öğrencilerin hayal güçlerinin gelişmesini sağlayarak üretkenlik, yaratıcı ve yenilikçi düşünme, aktif öğrenme ve öz yeterlik gibi becerilerinin gelişimine katkı sağlayabilir. Hikâye ve şiir yazma gibi serbest yazma etkinlikleri de öğrencilerin özgün ürünler ortaya koymalarını sağlar.

Sosyalleşmeye katkı sunan becerilerden iş birlikli çalışma ve müzakere etme becerileri, 21. yüzyıldaki önemli becerilerdendir. Bireysel yapılan çalışmalar kişinin bağımsız çalışma becerilerini geliştirmekte, takım çalışmaları ise iş birliği içinde çalışma becerilerinin gelişmesini sağlamaktadır (Zorbaz ve Çeçen, 2009). Türkçe derslerinde yapılan grup çalışmaları ve tartışmalar; takım halinde çalışmayı sağlayarak iş birlikli çalışma becerisini ve fikir alışverişini yaparak müzakere etme becerisini destekler niteliktedir. En az iki kişi için iş birlikli çalışma gerektiren konferans, münazara, röportaj, mülakat gibi etkinliklerde konuşma becerisinin gelişimi olumlu yönde ilerler. Konuşma becerisi gelişme gösterince de bu durum etkin dinleme becerisine, ana dilde ve yabancı dillerde iletişim becerisine katkı sağlar. Grup olarak okuma, soru sorarak okuma, tartışarak okuma ve söz korosu; iş birliği gerektiren okuma teknikleridir (Özbay, 2011).

İşbirliği çalışma süreci içinde sosyalleşmenin artmasıyla birlikte empati kurma, planlama ve organizasyon, esneklik ve uyum, çatışma çözme, liderlik, sorumluluk alma ve sorumlu karar verme gibi beceriler de gelişim gösterebilir. Grup içi tartışmalar ve fikir alışverişleri, üzerinde tartışılan konunun durumuna bağlı olarak öğrencilerin üst düzey düşünme becerilerinden olan eleştirel düşünme ve problem çözme becerilerine katkı sağlayabilir.

Türkçe eğitimi; öğrencilerin akademik başarılarını artırmanın ötesinde, onların hayat boyu öğrenen bireyler olarak büyümelerine katkı sağlar. Örnek vermek gerekirse günümüz dünyasında görsellerle bilgi paylaşımı popülerlik göstermektedir. Türkçe eğitiminde okuma becerisinin alt boyutlarından biri olan görsel okuryazarlık becerisini kazanmış olan bir öğrenci; ders kitabındaki metni okumadan sadece metne ait görsellere bakarak metnin içeriği hakkında bilgi sahibi olabilir, sosyal medyadaki yazışma sürecinde karşılaştığı görsel emojielerin anlamlarını daha iyi kavrayabilir, bir firmanın reklam panosundaki görsellerin amaca hizmet etme durumuna eleştirel bir gözle bakabilir. Okunan metnin hikâye haritası çıkarılırken, metin planı için akış şemaları kullanılırken ve metnin özetini tablo şeklinde yazarken görsellerden faydalanmaktadır. Türkçe eğitiminde görsellerin kullanılması disiplinler arası düşünme, öğrenme ve anlam kurmayı geliştirmektedir (Özbay, 2011). Tüm bu durumlar görsel okuryazarlık becerisinin gelişmesini sağlamakta ve görsel okuryazarlığın önemini vurgulamaktadır.

Dil bilgisi yani dil yapıları, Türkçe eğitiminin kapsamına giren öğrenme alanlarından biridir. Dil bilgisi sayesinde sesler, kavramlar, cümleler ve paragraflar bir sistem dâhilinde anlamlı hale gelir. Bu anlamlılık yazarken harflerin, konuşurken ise seslerin doğru bir telaffuz ile karşı tarafa iletilmesini sağlar. Daha önce yapılan araştırmalarda (Şener, 2005; Başaran ve Erdem, 2009; Topçuoğlu ve Özden, 2018; Biçer ve Alan, 2019; Yüksel, 2022) güzel konuşma becerisine sahip olan insanların daha özgüvenli oldukları tespit edilmiştir. Yani dil yapıları sayesinde konuşma becerisi düzgün olan bir öğrenci, sosyal ortamda kendini daha iyi ve daha rahat bir şekilde ifade eder ve bu durum o öğrencinin ana dilde iletişim becerisinin, öz saygı becerisinin, öz yeterlik becerisinin ve öz güven becerisinin gelişmesine olumlu yönde yansır.

Türkçe eğitim ve öğretimi; dinleme, konuşma, okuma, yazma becerileriyle ve dil bilgisi (dil yapıları) öğrenme alanıyla birlikte 21. yüzyıl becerilerinin kazandırılmasında önemli bir yere sahiptir. Dil eğitimi, sadece dil ve iletişim becerilerinin gelişmesiyle değil, aynı zamanda okuryazarlık becerilerinin, öğrenme becerilerinin, benlik becerilerinin, çalışma becerilerinin, üst düzey düşünme becerilerinin, sosyal ve duygusal becerilerinin

gelişmesiyle de ilgili olup disiplinler arası bir öneme sahiptir. Türkçe eğitimi; 21. yüzyılda ihtiyaç duyulan becerilerin şekillenmesinde, bireylerin başarılı ve yetkin olmalarında yadsınamaz bir öneme sahiptir.

2.1. Türkçe Eğitimi ve Türkçe Ders Kitapları

Anadilin etkili bir şekilde öğrenilmesinde ve öğretilmesinde, insanların dil becerilerini geliştirip kullanmasında ve kültürel birikimin korunup sonraki nesle aktarılmasında Türkçe eğitimi önemli bir yere sahiptir. Türkçe eğitiminin bahsi geçen bu durumları gerçekleştirmesinde Türkçe ders kitapları temel kaynak olarak aracılık etmektedir. Bu kitaplar, Millî Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenen öğretim programına uygun olarak hazırlanır ve ihtiyaç durumuna göre güncellenir. Türkçe ders kitabı, Türkçe Öğretim Programı'nda yer alan hedeflerle tutarlı olacak şekilde konuların işlendiği, öğrencilere bilgi, beceri ve alışkanlıkların kazandırıldığı temel bir kaynaktır (Yurt ve Arslan, 2024).

Türkçe, Türkiye Cumhuriyeti'nin resmî dili olduğundan eğitim sürecinin her aşamasında kullanılmaktadır. Türkçe ders kitapları, eğitim ve öğretim süreci boyunca öğrencilere dilin yapısını, edebî türleri ve dil kullanımını öğretmeyi hedeflemektedir. Türkçe ders kitapları, dil bilgisi konuları haricinde çeşitli okuma, konuşma, dinleme, yazma etkinlikleri ve dil yapıları alıştırmaları içermektedir. Ders kitaplarında dil yapıları konuları ele alınır ve sözcük türleri, sözcüğün yapısı, cümle yapıları, cümle türleri, noktalama işaretleri ve yazım kuralları gibi konular öğrencilere aktarılır. Bilgi aktarımı yapılırken belli bir sistem dâhilinde bilgiler yapılandırılmaktadır. Ders kitapları sistematik yapıları sayesinde eğitim ve öğretim sürecinde temel kaynak olarak kullanılmaktadır.

Ders kitaplarında yer alan metinler, çocukların hem edebiyat bilgilerini arttırmayı hem de edebî zevk anlayışlarını genişletmeyi amaçlamaktadır. Türkçe ders kitapları konularında güncel yaşamı yansıtan, öğrencilerin iletişim becerilerini ve düşünme yeteneklerini geliştiren metinler içermektedir (Susar Kırmızı, 2014). Türk ve dünya edebiyatından klasikleşmiş eserler ve güncelliğini koruyan popüler metinler ders kitaplarında yer almaktadır. Türk ve dünya edebiyatından seçilmiş metinler ile güncelliğini koruyan popüler metinler, öğrencilerin okuma alışkanlıklarını kazanmalarında ve geliştirmelerinde katkıda bulunur. Öğrencilerin seviyesine uygun metinler Türkçe ders kitaplarında yer alırsa öğrenciler okuma alışkanlığı kazanır (Karatay vd., 2013). Öğrencilerin düzeyine uygun olan metinler üzerinden yapılan etkinlikler ve analizler,

öğrencilerin dinleme, okuma, konuşma ve yazma becerilerini güçlendirmektedir. Türkçe eğitimi kapsamında ders kitaplarında işlenen edebiyat eğitimi, öğrencilerin farklı kültürleri ve yaşam biçimlerini tanımalarına olanak tanır. Öğrencilerin edebî yetkinlik kazanmaları ve kullanılan dile ait kültürün anlaşılması ancak o dildeki edebî değer taşıyan metinlerin sınıf ortamına getirilmesi ile mümkündür (Bulut, 2017). Edebî metinlerin sınıf ortamına getirilmesi ise ders kitapları sayesinde olmaktadır. Edebî metinler, dilin kullanımını sanatsal bir şekilde göstererek öğrencilerin Türk dilinin kurallarını ve kullanımı somut örneklerle görmelerini sağlamaktadır.

Türkçe ders kitaplarında öğrencilere; kompozisyon, mektup, şiir gibi yazma etkinlikleri uygulanır. Bu etkinlikler, öğrencilerin yazılı anlatım becerilerini geliştirmelerine katkıda bulunur. Yazılı anlatım becerisi gelişen öğrencinin bu becerisi yaratıcılığı teşvik eder ve öğrencilere kendi fikirlerini yazılı bir şekilde ifade etme fırsatı sunar. Yazılı anlatım uygulamaları, belli bir sistematik gerektiren uygulamalardır ve bu uygulamalar öğrencilerin düşüncelerini organize etmelerine ve mantıklı bir şekilde sunmalarına yardımcı olur. Türkçe eğitiminin önemli bir öğrenme alanını oluşturan yazma eğitimi, bilgidan çok beceri gerektirir ve bu beceriler uygulama ile kazanılmaktadır (Sağırlı, 2022). Yazma uygulamaları ise belli bir psikomotor beceri gerektirdiğinden ister klavye ile yazılsın ister kalem ile yazılsın, her iki durumda da parmak, el kaslarının gelişmesini sağlar.

Türkçe ders kitaplarında yer alan okuma metinleri, öğrencilerin okuma ve anlama becerilerini geliştirmeyi hedefler. Ders kitabına okuma metinleri seçilirken farklı türden metinler seçilmektedir. Farklı türlerde bulunan metinler sayesinde öğrenci dil becerilerini geliştirir (Maden ve Önal, 2020). Farklı metin türleri, öğrencilerin geniş bir perspektif kazanmalarına yardımcı olur. Farklı metin türleri üzerinden yapılan okuma etkinlikleri, öğrencilerin farklı alanlardaki kelime bilgilerini arttırarak kelime dağarcıklarının genişlemesini sağlar. Ders kitapları için farklı metin türleri seçilirken metinlerin aktarım biçimine ve Türkçe öğretiminin amacına hizmet etme durumuna dikkat etmek gerekir. Çünkü Kıymaz ve Koç (2013) tarafından yapılan araştırmada ders kitaplarında yer alan bazı metinlerin Türkçe dersi amacına hizmet etme durumları bakımından eksik kaldıkları tespit edilmiştir.

Teknolojik gelişmenin bir sonucu olarak dijitalleşme hızı genişleyerek artmaktadır. Dijitalleşmenin eğitime entegrasyonu, Türkçe ders kitaplarının da dijitalleşmesini sağlamıştır. Millî Eğitim Bakanlığı tarafından kurulan sosyal nitelikli eğitsel elektronik

içeriğe sahip olan Eğitim Bilişim Ağı'nda (EBA) yer alan e- kitaplar ve diğer e- içerikler, öğrencilere daha dinamik ve etkileşimli bir öğrenme deneyimi sunmaktadır. E- kitapların; öğrenmeyi ve hatırlatmayı kolaylaştırma özelliği vardır (Öztürk ve Can, 2013). EBA'da Türkçe ders kitapları da e- kitap olarak yer almaktadır. Dijitalleşmenin sağladığı bu durum, Türkçe ders kitaplarına ulaşılabilirliği olumlu yönde etkilemektedir. Türkçe ders kitaplarına elektronik ortamda ulaşılabilirlik, öğrencilerin öğrenme süreçlerini daha ilgi çekici hale getirebilir ve bireysel öğrenme hızlarına göre özelleştirilebilir.

Yukarıdaki durumlar göz önünde bulundurulunca Türkçe ders kitapları sayesinde yapılan her türlü çalışmanın doğrudan Türkçe eğitimi desteklediği sonucuna varılabilir. Çünkü Türkçe eğitimi ve öğretimi verilirken ders kitapları araç olarak kullanılan temel kaynaklardır. Dilimizin doğru ve etkili bir şekilde öğretilmesi, öğrencilerin akademik başarıları ve kişisel gelişimleri için Türkçe ders kitapları önemli bir yere sahiptir. Türkçe ders kitapları, Türkçe eğitimi ve öğretimi kapsamına giren dil bilgisi, edebiyat sevgisi, yazma, okuma, dinleme ve konuşma becerilerini öğrencilere kazandırmada önemli bir rol oynar.

2.1.1. Ders kitaplarında bulunması gereken özellikler

Okullarda yürütülen eğitim ve öğretim sürecinde temel kaynak olarak ders kitapları kullanılmaktadır (Kıymaz vd., 2023). Eğitim ve öğretim sürecinin hepsi belli bir sistem dâhilinde hazırlanır ve uygulanır. Örnek vermek gerekirse öğretim programları bile resmîyette müfredat olarak görünmesine rağmen öğretim programlarının bile hazırlanmasının ve uygulanmasının belli bir sistemi vardır. Eğitim sürecinin temel kaynaklarından biri olan ders kitaplarının da hazırlanması ve uygulanması belli bir sistemi ve özelliği barındırmaktadır. Ders kitapları Millî Eğitim Bakanlığı ya da Millî Eğitim Bakanlığı tarafından uygun görülen özel sektör yayınevleri tarafından hazırlanır ama ders kitaplarının taşınması gereken özellikler MEB tarafından yayımlanan Ders Kitapları ve Eğitim Araçları Yönetmeliği'nde yer almaktadır. Bu yönetmelikte hem ders kitaplarının sahip olması gereken nitelikler belirtilirken hem de ders kitaplarını yayımlayacak olan yayınevlerinde aranan şartlar ifade edilmiştir.

Millî Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları ve Eğitim Araçları Yönetmeliği; genel itibarıyla ders kitaplarının niteliklerine (anayasa ve kanunlara, öğretim programının amaçlarına uygun olmalı ve dil anlatım, görsel tasarım, bilimsellik açısından uygun olmalı), ders kitaplarının sağlanma usullerine (hazırlama, hibe, satın alma, sipariş), ders

kitaplarının hazırlanmasına (görsel ve biçimsel özellikler) değinilmiştir (MEB, 2021). Ders kitaplarının görsel ve biçimsel açıdan taşınması gereken özellikleri Ders Kitapları ve Eğitim Araçları Yönetmeliği tarafından belirlenirken ders kitaplarının sahip olması gereken içerik özellikleri öğretim programlarının belirlemiş olduğu hedeflere/kazanımlara göre belirlenir. Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda (2019) ders kitaplarının sahip olması gereken forma sayıları ve ebatları belirtilmiştir.

Ders kitaplarında bulunması gereken özellikler hem biçimsel açıdan hem de muhteva açısından önem arz etmektedir. Kılıç ve Seven'e (2007) göre eğitim ve öğretim sürecinin vazgeçilmez araçlarından olan ders kitaplarının; öğrencilerin hazırbulunuşluklarını tespit edebilecek etkinlikleri barındırması, bireysel çalışmaya uygun soruları ele alması, bilişsel yapıyı değiştirmeye yönelik ipuçlarını içermesi, öğrencilerin gelişimlerini ve girişimlerini destekleyecek etkinliklere yer vermesi gerekmektedir. Ders kitaplarındaki bilgilerin; güncel, bilimsel olması, dil-anlatım özelliklerinin öğrenci seviyesine uygun olması, öğretmen-öğrenci iletişimini sağlayacak yeterlikte olması gerekmektedir (Güzel ve Şimşek, 2012). Ders kitaplarının; bilginin değeri bakımından (bilimsel bilgiye dayalı olması), bilginin uygunluğu bakımından (ülkenin ve çevrenin kültürüne uygun olması), bilginin sunumu bakımından (yazım noktalamanın ve görsel öğelerin uygun olması) ve eğitime uygunluk bakımından yeterli olması gerekmektedir (Richaudeau, 1979; Güneş, 2002). Tüm bu durumlara bakınca ders kitaplarının; öğrencilerin ihtiyaç duyabilecekleri bilgileri barındırması, öğrencileri hayata hazırlamaları, hem biçimsel açıdan hem de içerik açısından bağımsız öğrenmeyi sağlaması, hem öğrenci hem de öğretmen için ekonomik bir yeterliğe sahip olması gerekmektedir.

3. YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın modeli, araştırmanın kapsamı, araştırma verilerinin toplanması ve analizi başlıklarına yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada, Türkçe ders kitaplarındaki metinler 21. yüzyıl becerileri açısından incelenmiştir. Çalışma nitel araştırma yöntemlerinden betimsel analize dayanmaktadır. Betimsel analiz; araştırmanın kavramsal yapısının önceden açık bir şekilde belirgin olduğu, belirli kavramlar altında sınıflandırılan verilerin ilişkilendirildiği ve yorumlandığı nitel araştırma tekniğidir (Yıldırım ve Şimşek, 2021: 243). Betimsel analizde amaç, bütün verilerin uygun şekilde incelenmesi ve raporlaştırılmasıdır (Ekiz, 2017). Anılan kapsamda bu çalışmada Türkçe ders kitaplarında 21. yüzyıl becerilerinin nasıl ve ne sıklıkla ele alındığına ilişkin temalar belirlenmiştir. Bu temalar çerçevesinde inceleme yapılmış ve bulgular belirtilmiştir. Bu araştırmada 21. yüzyıl becerileri konusu, doküman olan Türkçe ders kitaplarındaki metinlerden ilgili tema ve alt temaları örneklendirmek amacıyla doğrudan alıntılar şeklinde sunulmuştur. Nitel araştırmalarda, araştırmaya konu olan olgu ve olaylar kendi ortamında kapsam içine alınarak insanların o olgu ve olaylara verdikleri anlamlar bakımından açıklanıp yorumlanır (Altunışık vd., 2010: 302)

3.2. Araştırmanın Kapsamı

Bu araştırmada incelenmiş olan Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Türkçe 5. Sınıf Ders Kitabı (Koza Yayınları), Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Türkçe 6. Sınıf Ders Kitabı (Anka Kuşu Yayınları), Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Türkçe 7. Sınıf Ders Kitabı (Dörtel Yayınları), Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Türkçe 8. Sınıf Ders Kitabı (Ferman Yayınları) bu araştırmanın kapsamını oluşturmaktadır. Araştırma kapsamına giren kitaplar ve yayınevleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 3.1. *Araştırma kapsamına giren kitaplara ait bilgiler*

Kitabın İsmi	Yayınevi	Sınıf Seviyesi
Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Türkçe Ders Kitabı	Koza Yayınları	5
	Anka Kuşu Yayınları	6
	Dörtel Yayınları	7
	Ferman Yayınları	8

İncelenen her ders kitabında 8 tema yer almakta ve her temada ise 5 metin yer almaktadır. Yani bir ders kitabında toplamda 40 metin yer almaktadır. Araştırmanın daha sade ve öz bir anlatıma sahip olması için ve tekrara düşmemek için tüm metinleri incelemek yerine her kitabın her temasından 1 tane okuma metni rastgele seçilmiştir. Yani, araştırma kapsamına giren 4 ders kitabından toplamda 32 metin incelenmiştir. Dinleme metinleri ve geriye kalan diğer metinler kapsam dışı bırakılmıştır. Araştırma kapsamına giren 32 metin seçilirken farklı metin türlerinden seçilmesine özen gösterilmiştir. Araştırma kapsamında incelenen metinlerin isimleri, türleri, sınıf seviyeleri, yer aldıkları temaları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 3.2. *Araştırma kapsamında incelenen metinlere ait bilgiler*

Metnin İsmi	Yer Aldığı Tema	Metnin Türü	Sınıf Seviyesi
Dünya Çocukları	Birey ve Toplum	Şiir	5
Elâzıǧlı Hasan Onbaşı	Millî Mücadele ve Atatürk	Hikâye	5
Yarın İçin	Erdemler	Sohbet	5
Dedem Korkut Öyküleri Üzerine	Millî Kültürümüz	Makale	5
Küçük Çam Ağacı	Doğa ve Evren	Hikâye	5
Uyku	Sağlık ve Spor	Şiir	5
Zaman İçinde Gezerken Gördüklerimiz	Bilim ve Teknoloji	Roman	5
Çocukluğun Değeri	Sanat	Anı	5
İbiş ile Memiş	Erdemler	Masal	6
Mehmet'in Merhameti	Millî Mücadele ve Atatürk	Hikâye	6
Şımarık Fil	Hak ve Özgürlükler	Masal	6
Göç Destanı	Millî Kültürümüz	Destan	6
Fotoğraflarda Kalan Anlar	Sanat	Sohbet	6
Gökyüzündeki Ateş: Kutup Işıkları	Doğa ve Evren	Gezi Yazısı	6
Lagari Hasan Çelebi ve Dünyanın İlk Roket Denemesi	Bilim ve Teknoloji	Hikâye	6
Esmeralda'nın Şarkısı	Sağlık ve Spor	Anı	6
Kara Toprak	Erdemler	Şiir	7
Arıları Sulama Vakfı	Millî Kültürümüz	Hikâye	7
Babam, Mustafa Kemal'i Kendi Evladı Gibi Severdi	Millî Mücadele ve Atatürk	Anı	7
Van Gölünün Şafağı	Doğa ve Evren	Gezi Yazısı	7
Selim	Vatandaşlık	Hikâye	7

Tablo 3.2. (Devam) Araştırma kapsamında incelenen metinlere ait bilgiler

Sağlık	Sağlık ve Spor	Şiir	7
En İyi Arkadaş	Sanat	Tiyatro	7
İletişim Araçları	Bilim ve Teknoloji	Makale	7
Tuzağa Düşen Ceylan	Erdemler	Şiir	8
Kızıl Renkli Komşumuz	Doğa ve Evren	Makale	8
Ergenekon Destanı	Millî Kültürümüz	Destan	8
Duatepe	Millî Mücadele ve Atatürk	Öykü	8
Birey-Toplumsallık	Vatandaşlık	Deneme	8
Lokman Hekim'in Masalı	Sağlık ve Spor	Efsane	8
Geleneksel El Sanatları Çarşısı	Sanat	Gezi Yazısı	8
Pastör'ün Savaşı	Bilim ve Teknoloji	Hikâye	8

3.3. Verilerin Toplanması

Nitel araştırmalarda genellikle gözlem, görüşme ve doküman analizi teknikleri kullanılarak veriler toplanır. Bu araştırmada incelenen olguların ders kitapları gibi dokümanlar olması sebebiyle nitel araştırma yönteminin tekniklerinden biri olan doküman incelemesi kullanılarak veriler elde edilmiştir. Doküman incelemesi; kayıtların toplanması, sistematik olarak incelenmesi ve değerlendirilmesinde yararlanılan bir veri toplama aracıdır (Ekiz, 2017: 70).

3.4. Verilerin Analizi

Çalışma, Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin 21.yüzyıl becerileri açısından incelenmesine yönelik nitel bir araştırma olduğu için verilerin analizi esnasında nitel araştırma yöntemine uygun olarak doküman analizi benimsenmiştir. Doküman analizi, yazılı malzemenin toplanıp incelenmesidir (Sönmez ve Alacapınar, 2013; Yıldırım ve Şimşek, 2021). Bu araştırmada Türkçe ders kitaplarındaki metinler 21.yüzyıl becerilerine göre analiz edilmiştir. Bu kapsamda ana temalar olarak 21. yüzyıl becerileri temel alınmış, alt temalar olarak da benlik becerileri, öğrenme becerileri, çalışma becerileri, üst düzey düşünme becerileri, okuryazarlık becerileri, dil ve iletişim becerileri, sosyal ve duygusal beceriler gibi kavramlar dikkate alınmıştır. Sınıflandırma işlemi, araştırma kapsamına giren tüm metinler ve tüm temalar için uygulanmıştır. Ders kitaplarındaki metinler incelenirken ana tema ve alt temaları kapsayan anahtar sözcükler, cümleler ve paragrafların bir bölümü dikkate alınmıştır. Ayrıca sözcüklerin veya cümlelerin tek başına eksik kaldığı

durumlarda metnin bağlamı göz önünde bulundurulmuştur. Ana tema ve alt temalar belirlendikten sonra veriler birbiriyle ilişkilendirilip yorumlanarak verilerin analizi süreci tamamlanmıştır.

4. BULGULAR VE YORUMLAR

Bulgular ve yorumlar bölümünde incelenmiş olan 4 tane Türkçe ders kitabındaki seçili metinlerden elde edilen ve 21. yüzyıl becerileri kapsamına giren veriler, tablolar kullanılarak frekans değerleri ve toplam değerleri sayısal veri olarak sunulmuştur. Her tablonun altında ise incelenen metinlerdeki 21. yüzyıl becerisi kapsamına giren ifadeler alıntılanmıştır. 21. yüzyıl becerileri kapsamına giren ifadeler yazılırken sade ve öz bir anlatımın olması için aynı beceri kapsamına giren farklı ifadelerin hepsini yazmak yerine her beceriye ait birer örnek yazılarak tekrara düşmekten kaçınılmıştır. Bir cümlede, birçok beceriye ait özelliklerin yer aldığı durumlarda her beceri için aynı cümleyi yazmak yerine cümle bir defa tek yazılarak ait olduğu beceriler yazılmıştır. Böylece aynı cümlenin tekrarına düşülmeden ilgili olduğu beceriler açıklanmıştır. Daha sonra, verilmiş olan tablolardaki sayısal veriler ile 21. yüzyıl becerileri ifadelerine dayanarak her beceriyle ilgili yorum yapılmıştır.

Tablo 4.1. *Koza Yayınları 5. sınıf Türkçe ders kitabından seçilen metinlerin 21. yüzyıl becerilerine ait frekans değerleri*

Metnin Adı	Sosyal ve Duygusal Beceriler	Üst Düzey Düşünme Becerileri	Dil ve İletişim Becerileri	Okuryazarlık Becerileri	Benlik Becerileri	Öğrenme Becerileri	Çalışma Becerileri	Frekans
Dünya Çocukları	4	-	-	-	-	-	-	4
Elâzığlı Hasan Onbaşı	5	1	1	5	4	-	1	17
Yarın İçin	3	1	-	3	3	-	-	10
Dedem Korkut Öyküleri Üzerine	2	1	2	-	2	2	-	9
Küçük Çam Ağacı	8	-	2	7	2	-	-	18
Uyku	1	-	-	-	1	-	-	2
Zaman İçinde Gezerken Gördüklerimiz	5	5	2	1	-	-	1	13
Çocukluğun Değeri	2	5	-	1	5	3	2	18
Toplam	29	13	7	16	17	5	4	91

Tablo 4.1'e bakıldığında koza yayınları 5. sınıf Türkçe ders kitabından seçilip incelenen metinlerde toplamda 91 tane 21. yüzyıl becerisinin yer almış olduğu görülmektedir. Bu beceriler arasında en fazla yer alandan en aza doğru sırasıyla sosyal ve duygusal beceriler (f=29), benlik becerileri (f=17), okuryazarlık becerileri (f=16), üst düzey düşünme becerileri (f=13), dil ve iletişim becerileri (f=7), öğrenme

becerileri (f=5) ve çalışma becerileri (f=4) yer almıştır. İlgili metinlerde yer alan 21. yüzyıl becerilerine ait örnek ifadelerden bazıları aşağıda yer almaktadır.

Dünya Çocukları isimli metinde “Birleşiniz bütün dünya çocukları, kucaklaşır bütün dünya çocukları.” ifadelerinde kendi kültürü dışındaki diğer kültürlerle ait çocukların varlığının farkında olarak sosyal ve kültürel farkındalık becerisini göstermiştir. “Kalp kırılmadıkça sürüp gider oyun.” ifadesinde mutluluğun devamı için gerekli olan duygusal durumu izah ederek duygu düzenleme becerisini örneklendirmiştir. “Sen dargınlık ağacı, barış ve yemiş ver.” ifadesinde sağlıklı bir ilişki için gerekli olan durumları belirterek ilişki yönetimi becerisi kullanılmıştır.

Elâzıgı Hasan Onbaşı isimli metinde “Düşman saldırıyor, Türk askerleri de onlara karşılık veriyordu.” ifadesinde saldırmak ve saldırıya karşılık vermek birer plan gerektirdiği için planlama ve organizasyon becerisi yer almaktadır, aynı zamanda Türk askerleri saldırılara karşılık verecek kadar dayanıklı davranarak dayanıklılık becerisine sahip olduklarını göstermişlerdir. “Taze yara böyledir, kan henüz sıcak olduğu için bir şey anlamamışsın. Çok kan kaybediyorsun dostum, konuşup kendini yorma.” İfadelerinde sağlık ile ilgili bilgi paylaşımı yapılarak sağlık okuryazarlığı becerisi örneklenmiştir. “İşte o zaman geri seni siperlere götürebilirim.” ifadesinde birey, arkadaşını geri götürebilme inancına sahip olarak öz yeterlilik becerisini sergilemiştir. “Dışarıda beklemekte olan Hasan Onbaşı’ya Mustafa’nın durumu hakkında bilgi verdiler.” cümlesinde bilgi paylaşımı sözlü bir şekilde yapılarak ana dilde iletişim becerisi verilmiştir. “Mermisi bitince hemen yedek tüfeklerden birini alıyor, onunla ateş etmeye devam ediyordu.” ifadesinde mermisinin bitme sorununa bir çözüm bularak problem çözme becerisine sahip olduğunu göstermiştir. “Elâzıgı Hasan Onbaşı hiç boşa mermi atmıyordu, attığını vuruyordu.” cümlesinde Hasan Onbaşı, elindeki imkânları boşa harcamayarak kaynak yönetimi becerisini örneklendirmiştir. “Hasan Onbaşı tek başına düşmanı oyalamış, bu arada geri siperde yedekte bekleyen Türk askerleri de hücumla geçmişti.” ifadesinde Hasan Onbaşı tek başına düşmanı oyalama cesaretini sergileyerek liderlik becerisini örneklendirmiştir. “Hasan Onbaşı ise yüzünde tatlı bir gülümsemeyle yerde yatıyor, sanki gece gömdüğü şehit arkadaşlarına ‘Sözümü yerine getirdim. Bakın sizi yalnız bırakmadım.’ diyordu.” cümlelerinde Hasan Onbaşı son nefesini verirken bile kendini iyi hissedecek bir düşüncüyü dile getirerek psikolojik iyi oluş becerisini göstermiştir.

Toplamda 10 tane 21. yüzyıl becerisinin yer aldığı *Yarın İçin* isimli metinde, “Ben çalışmayı, para kazanmayı severim.” İfadesinde birey para kazanarak çalışmayı

sevmektedir, böylece motivasyon becerisi örneklenmiştir. “İnsanın iyi yaşaması için gerekli bir şey para; insan, böyle günler için para biriktirir, yoksa ne diye biriktirelim.” ifadelerinde birey, kendi maddi durumuyla ilgili planlama yaparak finansal okuryazarlık becerisine sahip olduğunu göstermiştir. “Yarının neler getireceğini kim bilebilir.” cümlesinde yarın neler olacağını bilme arzusu ifade edilerek merak becerisine yer verilmiştir. “Yanan şeyleri geri getiremeyiz ama yenilerini almak elimizdedir.” cümlesinde yanan eşya sorununa çözüm bularak problem çözme ve karar verme becerisi belirtilmiştir. “Bugünden yarını da düşünmek zorundayız.” cümlesinde gelecek ile ilgili kaygıların olmaması için planlama ve organizasyon becerisi örneklenmiştir. “Yarının bize neler getireceğini aklımdan çıkarmam hiç, yaşamımı ona göre düzenlerim.” cümlelerinde birey, değişen koşullara bağlı olarak hayatını düzenlemiş, böylece öz düzenleme becerisi sergilenmiştir.

Dedem Korkut Öyküleri Üzerine adlı eserde “Söz uçar gider ama yazı kalıcıdır; bu öyküler, Oğuz Türklerinden bugüne kalan biricik yazılı belgedir.” ifadelerinde okuma ve yazma gibi akademik disiplinlere değinerek akademik becerisine yer verilmiştir. “Türk dilinin ve Türk edebiyatının en önemli, en görkemli kaynaklarından biridir.” cümlesinde Türk dilinin kaynaklarına değinerek ana dilde iletişim becerisi örneklenmiştir. “Dedem Korkut, bu öykülerin başkışısıdır; bütün öyküler, Dedem Korkut’un çevresinde oluşup gelişir.” cümlelerinde Dedem Korkut’un liderlik becerisine sahip olduğu belirtilmektedir. “Oğuzlar sık sık gelip ona başvururlar, ona danışırlar.” ifadesinde başkalarıyla fikir alışverişinde bulunma durumu verilerek müzakere etme becerisi sergilenmiştir. “Herkesçe sevilen, sayılan Dedem Korkut da kopuzunu eline alır, yer yer şiir biçiminde, yer yer konuşma düzeninde bilgece sözler eder, akıl verir, yön gösterir.” ifadelerinde Dedem Korkut’un sosyal çevresine karşı ilişki yönetimi becerisine sahip olduğunu ve akıl verip yön göstererek problem çözme becerisine sahip olduğunu belirtmektedir. “Bu yazılı metin daha geçen yüzyılda, Avrupa’da bulundu. Biri Dresden Kitaplığında, biri de Vatikan Kitaplığında bulunan iki farklı el yazması, bu büyük belgenin kaybolmadığını kanıtladı.” cümlelerinde kendi kültürü dışındaki kültürlerin (Avrupa) varlığını kabul etmiş olarak sosyal ve kültürel farkındalık becerisi gösterilmiştir.

Küçük Çam Ağacı metni, incelenmiş olan diğer metinlere göre daha çok beceri bulundurmaktadır. “Oğluyla birlikte, ona yaşıt bir ağaç büyütme istermiş. Küçük oğlan da bu çam ağacını çok sever, onun çevresinde oynar, onunla konuşur dururmuş. Yağmurun yağmadığı sıcak yaz günlerinde serinlesin diye ona su taşırmış.” cümlelerinde küçük çocuk

ve babası ağaçları koruyup kolladıkları için çevre okuryazarlığı becerisine sahiplerdir. “Hem dallarınıza, yapraklarınıza ne oldu? Siz ağaç mıydınız gerçekten?” cümlelerinde bir konuya ilgi söz konusu olduğu için merak becerisi yer almaktadır. “Kendi aralarında sohbet ediyorlarmış. Her biri kendi köklerinin alındığı ormanları anlatıyormuş.” cümlelerinde duygu ve düşünceler sözlü olarak aktarıldığı için ana dilde iletişim becerisi gösterilmiştir. “O günden sonra, küçük çam ağacı her gece kazıkları, avludaki ağaçları dinler olmuş. Hatta sonraları geceleri avluya bırakılan köpekleri, gündüzleri dallarına konan kuşları da dinlemiş.” ifadelerinde küçük çam ağacı, karşı tarafın düşüncelerine önem verilmesi için etkin dinleme becerisine sahiptir. “Küçük çam ağacı, etrafını kuşatan herkesi dinleye dinleye o çirkin kibrinden kurtulmuş.” cümlesinde duyguları kontrol ederek dengeleme söz konusu olduğundan duygu düzenleme becerisinin var olduğu ve sağlıklı bir ilişki için gerekeni yaptığından ilişki yönetimi becerisinin de olduğu söylenebilir. “Çünkü sadece insanlarla değil, çevresindeki büyük küçük her varlıkla arkadaş olmuş.” ifadelerinde çevresindeki toplulukla uyum sağlayabildiğinden esneklik ve uyum becerisi yer almaktadır. “Sonra avludaki kedi, köpek, kuş, tavşan, kirpi, tavuk, ördek, at, inek... Ne kadar hayvan varsa ağaçların tarafına geçmiş. “Kesmeyin ağaçları!” demişler.” cümlelerinde ağaçları korumak amaçlandığı için çevre okuryazarlığı becerisi, ağaçları korumak için duruma uygun iş sorumlulukları yapıldığında planlama ve organizasyon becerisi, beraber hareket edildiği için iş birlikli çalışma becerisi ve var olan sorunu çözmek amaçlandığı için çatışma çözme becerisi yer almaktadır.

Uyku isimli şiir metninde 2 tane 21. yüzyıl becerisi yer almıştır. “Uyku/Nerden bilir bütün gün/ Koşup, oynayıp yorulduğumu?” dizelerinde bir konuyu anlamaya çalışma söz konusu olduğu için merak becerisi yer almaktadır. “Uyku/ Öyle sevecen bir hırsız ki/ Gün ıştır ışmaz/ Alır götürür tüm yorgunluğumu.” dizelerinde bireyin kendine yönelik pozitif durumunu izah ettiği için psikolojik iyi oluş becerisinin var olduğu söylenebilir.

Zaman İçinde Gezerken Gördüklerimiz isimli metinde geçen “İlk anda, uykudan uyanırken gördüğünüz gibi bir parça bulanık görürsünüz çevrenizi.” ifadesinde benzetme yapılarak yaratıcı ve yenilikçi düşünme becerisine yer verilmiştir. “ ‘Zaman içinde sonsuza kadar böyle dolanıp duracak mıyız?’ diye söylenip duruyordum kendi kendime.” cümlelerinde birey, kendi deneyimleri üzerinde derinlemesine düşünerek yansıtıcı düşünme becerisine sahip olduğunu göstermiştir. “Merak etme, önemli değil, doğru yoldayız. Yalnızca bilgisayarın pilinin gücü bitti.” cümlelerinde birey, başkasıyla olan ilişkisinin pozitif yönde gelişmesi için psikolojik iyi oluş becerisini sergilemiştir. “E’si

bilgisayarı bisikletin dinamosuna bağlayacağız ve öyle gideceğiz. Gidişimiz biraz yavaş olur ama kendi zamanımıza ulaşırsız merak etme.” cümlelerinde var olan soruna bir çözüm bulunarak problem çözme ve karar verme becerisinin, çözüm için yeni bir fikir üretilerek yaratıcı ve yenilikçi düşünme becerisinin, bu çözüm için yapılacak olan iş görevleri yerine getirilerek planlama ve organizasyon becerisinin, çözüm için çevredeki fırsatlar değerlendirildiği için girişimcilik becerisinin, yeni çözüme ayak uydurularak esneklik ve uyum becerisinin, var olan sorunun ve yeni çözümün sorun teşkil etmeyeceği belirtilerek psikolojik iyi oluş becerisinin sergilendiği söylenebilir. “Bir ara, ‘Baba yavaşla!’ diye bağırdı kızların ikisi birden. Onlar böyle bağırınca, yavaşlamak söz mü, duruverdim.” ifadelerinde karşı tarafın söyledikleri anlaşılıp özümsemiği için etkin dinleme becerisi yer almaktadır. “Aslında 29 gün süren savaşı, biz 29 dakikada izledik. Her güne bir dakika.” cümlelerinde matematiği gerçek hayatta kullandığı için sayısal okuryazarlık becerisinin olduğu söylenebilir. “Ama ondan sonra, ‘Yeter, yorulduuum!’ diye bağırdım.” ifadesinde birey, kendi deneyimin zayıf yönünü ifade ettiği için üst biliş becerisine sahiptir.

Becerilerin en çok yer aldığı metinlerden biri olan *Çocukluğun Değeri* isimli metinde geçen “O günden bugüne değin içinde yaşadığım bu muhteşem kent, beni çok kısa zamanda bütün benliğimle içine alıverdi.” ifadesinde bireyin kendi kişisel gelişimiyle ilgili tutumuna yer verildiği için psikolojik iyi oluş becerisi yer almaktadır. “. Beş yıllık eğitim sürecinden sonra desinatörlük ve grafikerlik bölümlerini bitirdim.” ifadesinde öğretim süreci dile getirilerek akademik beceriye yer verilmiştir. “O yıllarda ülkemde bu konuda büyük bir eksiklik olduğu bir gerçektir ve ben yazmayı seviyordum.” cümlelerinde bir yazılı ürün ortaya konularak üretkenlik becerisi sergilenmiştir. “Üstelik grafiker olduğum için resimli kitaplar da yapabilirdim, yapmalıydım çocuklar için.” ifadelerinde birey, içinde olduğu koşulları fırsata çevirerek girişimcilik becerisine sahip olduğunu göstermiştir ve resimli kitaplar, görsel unsurlardan olduğu için görsel okuryazarlık becerisinin de yer aldığı söylenebilir. “Bu nedenle, yaşıml ilerlemiş olsa da bugün de çalışıyor, yeni şeyler öğrenmeye ve yazmayı sürdürmeye çalışıyorum.” cümlesinde birey; yapacağı iş için kendi yetkinliğinin durumunu ifade ederek üst biliş becerisine, kendi yetkinlik durumunu açık ve nesnel bir şekilde dile getirerek öz farkındalık becerisine, yaptığı işlerde hedefinden şaşmadan sabırla yaptığından sebat becerisine, uzun bir süreci kapsamasına rağmen işlerinde dayanabildiğinden dayanıklılık becerisine sahip olduğu söylenebilir. “Okullara gittiğimde hep sorar çocuklar, ‘En sevdiğiniz kitabınız hangisi?’ diye.” ifadelerinde bir konuya ilgi gösterilip anlama arzusu yer aldığından merak becerisine yer verilmiştir.

Tablo 4.2. *Anka Kuşu Yayınları 6. sınıf Türkçe ders kitabından seçilen metinlerin 21. yüzyıl becerilerine ait frekans değerleri*

Metnin Adı	Sosyal ve Duygusal Beceriler	Üst Düzey Düşünme Becerileri	Dil ve İletişim Becerileri	Okuryazarlık Becerileri	Benlik Becerileri	Öğrenme Becerileri	Çalışma Becerileri	Frekans
İbiş ile Memiş	8	-	1	6	5	-	2	22
Mehmet'in Merhameti	3	1	-	5	3	-	-	12
Şımarık Fil	7	4	2	-	4	-	-	17
Göç Destanı	2	2	1	-	4	-	-	9
Fotoğraflarda Kalan Anlar	-	1	1	7	7	2	-	18
Gökyüzündeki Ateş: Kutup Işıkları	1	-	-	1	1	5	-	8
Lagari Hasan Çelebi ve Dünyanın İlk Roket Denemesi	4	4	-	3	1	-	2	14
Esmeralda'nın Şarkısı	4	1	1	-	8	2	-	16
Toplam	29	13	6	22	33	9	4	115

Tablo 4.2'ye bakıldığında ilgili ders kitabında, incelenen metinlerde toplamda 114 tane 21. yüzyıl becerisinin yer aldığı görülmektedir. İncelenmiş olan metinlerde en çok benlik becerilerinin (f=33) ve daha sonra sırasıyla sosyal ve duygusal becerilerin (f=29), okuryazarlık becerilerinin (f=22), üst düzey düşünme becerilerinin (f=13), öğrenme becerilerinin (f=9), dil ve iletişim becerilerinin (f=5) ve çalışma becerilerinin (f=3) yer aldığı görülmüştür. 21. yüzyıl becerileri kapsamına giren alıntı ifadeleri aşağıda verilmiştir.

İbiş ile Memiş metninde geçen “Yavrularım, ben artık güç nefes alıyorum. Birkaç saat daha yaşayacağım şüpheli.” ifadesinde birey, kendisiyle ilgili bir gerçeği açıkça dile getirerek öz farkındalık becerisine sahip olduğunu göstermiştir. “Sizin göreviniz; benim tarlalarımı sürüp ekmek, hayvanlarıma bakmak, kardeş kardeş geçinerek baba ocağınızı yaşatmaktır.” cümlelerinde doğadan bahsederek çevre okuryazarlığı becerisine, tarım ve hayvancılık aracılığıyla üretim yapılarak üretkenlik becerisine ve tüm bunları iki kardeş beraber yapacağı için iş birlikli çalışma becerisine yer verilmiştir. “Ağabey, demiş, sen tarlaları ek. Ben davar güdeceğim.” cümlelerinde iş görevleri yapılarak planlama ve organizasyon becerisinin, iş görevleri yapılırken iş birlikli çalışma becerisinin olduğu görülmektedir. “. Ekinleri biçme zamanına kadar boş oturmak istemeyen İbiş, yiyecek parası kazanmak için hemen şehre inerek bir bakkal dükkânına çırak olmuş.” ifadelerinde maddi durumun gerektirdiği duruma göre hareket edilerek finansal okuryazarlık becerisine sahip olduğu söylenebilir. “Bir gün dükkânda yalnızken yerde bir para kesesi bulmuş. Açıp bakmış ki içinde seksen altın var. Şeytan ona: ‘Ne duruyorsun, kimse yokken cebine at, buradan kaçıp git.’ diyormuş. Fakat İbiş bu paraları cebine atmamış. Ustasına göstermiş, onun sözü üzerine de götürüp karakola vermiş. “ cümlelerinde çırak, ustasının sözünü dinleyerek etkin dinleme becerisine, altın bulmasına rağmen kendine hâkim olabildiği için öz denetim becerisine, bir birey olarak başkasına ait olan altınları cebine atmadığı için vatandaşlı okuryazarlığı becerisine ve tüm bunları yaparken sorumluluk aldığı için sorumluluk alma ve karar verme becerisine sahiptir. “Söz dinleyen dürüst insanlar, her zaman her işi başarırlar.” cümlesinde bireyi bir amaca yönlendiren ifade olması sebebiyle motivasyon becerisini barındırmaktadır. “Bakkal dükkânında bulduğun paraları yemedin, teslim ettin. (...) İşte bu altınlar senin alın terinin, doğruluğunun armağanı.” cümlelerinde verilen altınların verilme sebebi belirtilerek hesap verebilirlik becerisini barındırmaktadır. “Sevincinden uçacak gibi olan İbiş, arabasını yürüterek köyün yolunu tutmuş.” cümlesinde bireyin kendisine yönelik mutluluk durumu olduğundan psikolojik iyi oluş becerisine yer verilmiştir. “İyi kalpli kadın oğlunu affetmiş.” ifadesinde kişiler arası ilişkinin olumlu yönde ilerlemesiyle ilişki yönetimi becerisi gösterilmiştir. “Sonra araba dolusu altının bir kısmını fakirlere dağıtmışlar; geri kalanı ile de güzel bir ev yaptırıp koyun, sığır, araba, tarla alarak çalışmaya koyulmuşlar.” ifadelerinde fakirlere yardım edilerek empati becerisine, altınları uygun amaçlar için harcayarak finansal okuryazarlık becerisine sahip olduğu söylenebilir.

Mehmet'in Merhameti metninde geçen “Mehmet, İngilizlere ara vermeden ateş ediyordu.” ifadesinde Mehmet, içinde olduğu olumsuz durumla başa çıkmaya çalıştığından dayanıklılık becerisine sahip olduğunu göstermiştir. “Mehmet hemen, beyaz mendilini süngüsünün ucuna sardı ve yukarı kaldırdı.” ifadesinde beyaz mendil, görsel bir unsur olarak ateşkesi ifade ettiğinden görsel okuryazarlık becerisinin ve ateşkes ile sorunu çözmeye çalıştığından çatışma çözme becerisinin yer aldığı söylenebilir. “Gidip o genç teğmeni alacağım.” cümlesinde eylem ve eylemin sonucunu üstlenme söz konusu olduğundan sorumluluk alma ve sorumlu karar verme becerisine yer verilmiştir. “Öyle deme Hüseyin, çok acı çekiyor. Artık dayanamayacağım.” ifadesinde birey, kendi kişisel özelliğinin zayıf yönünü ifade ederek üst biliş becerisine sahip olduğunu göstermiştir. “Bunu fırsat bilen Mehmet, hemen siperden dışarı çıktı. Silahını yere bıraktı ve ellerini havaya kaldırarak İngiliz siperlerine doğru yavaş yavaş yürümeye başladı.” ifadelerindeki eylemler belli bir akışa göre yapılarak planlama ve organizasyon becerisini barındırmaktadır. “İngiliz subayını siperlere kadar götürdü ve sıhhiye askerlerine teslim etti.” cümlesinde yabancı bir kültürden bahsedilerek sosyal ve kültürel farkındalık becerisi, yaralı askerin sıhhiyeye götürülmesi ile sağlık okuryazarlığı becerisi yer almaktadır.

Şımarık Fil isimli metinde geçen “Bu ormanda ağaçlar, çiçekler ve hayvanlar bir arada yaşarlarmış.” ifadesinde birlik içinde yaşama durumu söz konusu olduğundan ilişki yönetimi becerisinin iyi olduğu söylenebilir. “Bir gün bütün hayvanlar toplanmış. ‘Ne yapsak, ne etsek de eski evimize, ormanımıza dönsek?’ diye çare arıyorlarmış.” cümlelerinde başkalarıyla fikir alışverişinin olması müzakere etme becerisinin olduğunu göstermektedir. “Biri demiş ki: ‘Zürafayı gönderelim. Onun boyu filden uzun. Belki fili korkutabilir.’ ‘Olur mu hiç öyle şey?’ demiş başka biri. ‘Asıl aslanı göndermeliyiz. Onun sesi filinkinden korkunç. Fili korkutup kaçırabilir.’ ‘Saçmalamayın!’ demiş bir diğeri. En doğrusu gergedanı göndermek. O, filden güçlüdür. Bir vuruşta fili yere serebilir.” ifadelerinde var olan soruna çözüm arayışı olduğundan problem çözme ve karar verme becerisi, çözüm için farklı fikirler ortaya atılarak yaratıcı ve yenilikçi düşünme becerisi ve tüm bunları kendi dillerinde yaptıkları için ana dilde iletişim becerisinin yer aldığı söylenebilir. “Bakın, şimdi bile aranızdan birini seçip göndermek için tartışıyorsunuz oysa hepiniz birlikte, filden yüzlerce kez güçlü değil misiniz?” cümlesinde çözüm arayışı olması sebebiyle problem çözme ve karar verme becerisinin, problem çözümü için oradakilerin sahip olduğu gücü göstermelerini sağlayarak öz güven ve öz yeterlik becerisinin yer aldığı söylenebilir. “Bütün hayvanlar el ele verip eski ormanlarına doğru yürümeye başlamışlar.”

ifadesinde sistematik bir şekilde hareket ettiklerinden planlama ve organizasyon becerisinin, planlamada tüm hayvanlar beraber hareket edere iş birlikli çalışma becerisinin ve bütün hayvanlar birlikte olup kendilerine olan güveni yerine gelmiş olarak da öz güven becerisinin yer aldığı görülmektedir. “Fil onları görünce korkup şımarıklıktan vazgeçer mi dersiniz?” ifadesinde ilgili durumun sonucunu kavrama arzusu söz konusu olduğundan merak becerisinin olduğu söylenebilir. “Evet, gerçekten de şımarıklıktan hemen vazgeçmiş. Hayvanlar evlerine dönmüşler.” cümlesinde ilgili konudaki sorunun çözülerek çatışma çözme becerisinin gerçekleştiği söylenebilir. “O günden sonra hep beraber mutlu mutlu yaşamışlar.” ifadesinde olumlu biten sonucun verdiği mutluluk dile getirilerek psikolojik iyi oluş becerisi sergilenmiştir.

Göç Destanı metni, içinde 21. yüzyıl becerilerini en az barındıran metinlerden biridir. Bu metinde geçen “İki ırmak arasında yaşayan halk bu ışığı gördü ve ürpererek takip etti.” ifadesinde merak becerisi yer almaktadır. “Işıktan doğmuş olan bu mukaddes çocuklara halk ve halkın ileri gelenleri çok büyük saygı gösterdiler.” cümlesinde halk, o çocuklara değer vererek ilişki yönetimi becerisine sahip olduklarını göstermişlerdir. “Bugu Tekin’in hepsinden, her hususta üstün olduğunu anlayan halk onu hakan olarak seçti. Büyük bir törenle Bugu Han’ı tahta oturtular.” cümlelerinde hakan seçimi yapılarak sorumluluk alma ve sorumlu karar verme becerisi gösterilmiştir ve hakan seçilen kişinin yönetici olmuş olması ise liderlik becerisine sahip olduğunu göstermektedir. “Hatun Dağı’nın varı yoğu, bütün bahtiyarlığı Kutlu Dağ denilen bu kaya parçasına bağlıdır. Türkleri zayıflatıp yıkmak istiyorsak bu kayayı onların elinden almalıyız.” ifadesinde belirtilen bir amaç için yapılması gerekenleri belirterek planlama ve organizasyon becerisine sahip olduklarını göstermişlerdir. “Hakan, kayayı vermesine verdi ama kaya öyle kolay kolay sökülüp götürülecek cinsten değildi. Bunu anlayan Çinliler, kayanın çevresine odun ve kömür yığıp kayayı ateşlediler. Kaya, iyice kızınca da üzerine sirke döküp onu paramparça ettiler. Her bir parçayı da alıp ülkelerine taşıdılar.” cümlelerinde büyük kayayı taşıma sorununa uygun olan bir çözüm bulunarak problem çözme ve karar verme becerisine, bulunan çözümün farklı olması ise yaratıcı ve yenilikçi düşünme becerisine yer verildiğini göstermektedir. “Türkeli’nin bütün kurdu kuşu, bütün hayvanları dile geldi, kendi dillerince kayanın düşmana verilmesine ağladılar.” ifadesinde ise o ortamdaki tüm varlıklar ortak duyguları ifade edere müzakere etme becerisini sergilemişlerdir.

Fotoğraflarda Kalan Anlar metninde geçen “Fotoğrafçı ‘Bana bakın, gülümseyin, çekiyorum!’ demiştir.” ifadesinde karşılıklı iletişim söz konusu olduğundan ana dilde iletişim becerisi yer almaktadır. “Ziya Osman Saba, edebiyatımızın içli şairlerindendir, onun bir de hikâye kitabı var: Mesut İnsanlar Fotoğrafhanesi.” ifadelerinde bilgi aktarımı yapılarak akademik beceriye yer verilmiştir. “ ‘Ben de pekâlâ şu mesut insanların fotoğraflarını çıkarttıkları fotoğrafhanelerden birine girebilir, ben de mesudum, benim de resmimi çekebilirsiniz.’ diyebilirim.” cümlesinde birey, amacını gerçekleştirme kapasitesinin olduğuna inanarak öz yeterlik becerisine, kendi performansının yeterlilik için uygun olduğunu düşünerek de öz güven becerisine sahip olduğunu göstermiştir. “Benim aklım bunu almıyor.” cümlesinde birey, kendi zayıf yönünü tanıyıp ifade ederek üst biliş becerisini sergilemiştir. “İşin içine bir de fotoğraf çeken cep telefonları girince artık Köroğlu’nun cümlesini tam da burada anmanın sırasıdır, yani mertlik bozulmuştur.” cümlelerinde amaca uygun teknolojik aletleri kullanmaktan bahsederek bilgi ve iletişim teknolojileri okuryazarlığı becerisinin, teknolojik içerikleri eleştirerek de medya okuryazarlığı becerisinin olduğu söylenebilir. “Acaba, fotoğrafla hiç tanışmamış insanlar daha mı mesuttu?” ifadesinde ise bir duruma ilgi gösterip kavrama arzusu söz konusu olduğundan merak becerisi kapsamına girmektedir.

Gökyüzündeki Ateş: Kutup Işıkları isimli metinde, incelenmiş olan metinler arasında 21. yüzyıl becerileri en az yer almaktadır. Bu metinde geçen “Tromso, Norveç’in kuzeyinde, küçük bir ada üzerinde bulunmasına karşın Kuzey Kutbu’na yakınlığı, donmuş gölleri, nehirleri, şelaleleri ve tundra yaşam kuşağının bitki türleri ile hayli ilgi çekici bir kent.” ifadelerinde içinde yaşanan çevrenin güzelliğinin farkında olunarak çevre okuryazarlığı becerisine yer verilmiştir. “Kuzey Kutbu’na çok yakın olması nedeniyle ‘Kutup Kapısı’ olarak da bilinen Tromso’nün en çarpıcı özelliğiye kutup ışıklarının görülebileceği bir noktada yer alması.” cümlesinde bilgi aktarımı yapılarak akademik becerinin yer aldığı söylenebilir. “Tromso’ye ulaştıktan sonra her gece heyecanla kutup ışıklarının görünmesini bekliyoruz.” ifadesinde kutup ışıklarına duyulan ilgiye dayanarak merak becerisi gösterilmiştir. “Bizimle birlikte, o gece, Japonlar, Koreliler, Polonyalılar, Avustralyalılar, İtalyanlar ve Portekizliler de auroaları görmek için oradaydı.” ifadesinde başka kültürlerle etkileşim olması sebebiyle sosyal ve kültürel farkındalık becerisine yer verilmiştir.

Lagari Hasan Çelebi ve Dünyanın İlk Roket Denemesi adlı metindeki “Lagari Hasan Çelebi isimli biri, saray yetkililerine başvurarak gökyüzünde kanat takmadan uçmayı

sağlayacak bir araç yaptığını söyledi.” ifadede yeni bir teknoloji geliştirilerek bilgi ve iletişim teknolojileri okuryazarlığı becerisi, bir ürün ortaya konulduğundan üretkenlik becerisi, bu ürün için özgün düşünme yapılarak yaratıcı ve yenilikçi düşünme becerisi gerçekleşmiştir. “Bunu denemek için padişahın izin istiyordu. Padişah, bu gösterinin şenliklere renk katacağını düşündü ve gece yapılması kaydıyla izin verdi.” ifadelerinde şenlik için yapılacaklar organize edildiğinden planlama ve organizasyon becerisine yer verilmiştir. “Padişah, onu tebessümle dinledi ve sırtını tıptırlayarak uğurladı.” cümlesinde birey, başkasıyla olan ilişkisini olumlu yönde ilerlettiğinden psikolojik iyi oluş becerisine sahip olduğu söylenebilir. “Hasan Çelebi, hemen füzenin yanına gidip içine girdi. Yardımcıları ateşlemek için hazır bekliyorlardı. Ateşlemenin yapılmasıyla birlikte Yedi Kollu Fışek, arkadan müthiş alevler çıkararak fırladı ve karanlık gökyüzünde kaybolup gitti.” cümlelerinde Hasan Çelebi, risk alıp fırsatı değerlendirmeye çalışarak girişimcilik becerisine sahip olduğunu göstermiştir. “Heyecanlı bekleyiş bir süre devam etti ama roket artık görünmediği için ümitler kesildi ve kalabalık dağıldı.” cümlesinde kalabalık, roketin dönüşünü görmek isteyerek merak becerisi gösterilmiştir. “Gözden kaybolduktan sonra barutların yanması azaldığı için roketin hızı kesilmiş ve roket inişe geçmişti. Lagari Hasan Çelebi, bu durumu bildiği için önceden tedbirini almış ve roketin içine kanatlar yerleştirmişti. İnişe geçme anında o kanatları kullandı ve yere çakılıp kalmadan inmeyi başardı.” ifadelerinde Hasan Çelebi; olacakları önceden analiz edip ona göre tedbir alarak yansıtıcı düşünme becerisine, olması muhtemel olan problemi engelleyerek problem çözme becerisine ve tüm bunları yaparken ortaya yeni bir fikir koyduğundan yaratıcı ve yenilikçi düşünme becerisine sahip olduğunu göstermiştir. “Böylece, dünyada ilk olarak uçma şerefinden sonra ilk roketi yapıp onunla uzayın derinliklerine gidip gelme şerefi de Türk milletinin oluyordu.” cümlesinde teknolojik ürün yapılarak bilgi ve iletişim teknolojileri okuryazarlığı becerisi ve yapılan ürün Türk milletine ait ulusal aidiyet duygusu geliştirdiğinden vatandaşlık okuryazarlığı becerisi yer almaktadır.

Esmeralda'nın Şarkısı isimli metinde geçen “Yeteneği ne düzeyde olursa olsun her yaş grubundan insan jimnastik derslerime katılabilirdi.” ifadesinde insan grupları arasında ayırım yapılmayarak sosyal ve kültürel farkındalık becerisi gösterilmiştir. “Doğuştan görme engelliydi ve trampolinde havada düz takla atmayı kafasına koymuştu.” cümlesinde birey; yapacağı hareket için kendi performansını yeterli bularak öz yeterlik becerisine, bu performansın sonucunu üstlenerek de sorumluluk alma ve sorumlu karar verme becerisine sahip olduğunu göstermiştir. “Her dönem jimnastik sınıfına yeni öğrenciler geldiğinde

onları bir araya toplar ve bir dizi hareket gösteririm. Yerde ve aletlerle yapılan bu hareket serisinin sonunda, yüzlerindeki inanmazlık, şüphe ve inançsızlığı görür ve kursun sonunda şu anda yapamadıkları her şeyi yapabileceklerine dair onları cesaretlendirirdim.” ifadelerinde yapılan iş ve işleyişler belli bir sistem dâhilinde yapılarak planlama ve organizasyon becerisinin olduğu gösterilmiştir. “Bir öğretmen olarak yaşadığım en büyük keyif, öğrencilerimin yapabileceklerine ihtimal bile vermedikleri şeyleri yapmalarına yardımcı olmak oldu.” ifadesinde birey, kendi içsel sürecini ve deneyimini dile getirerek üst biliş becerisini gerçekleştirmiştir. “Esme, yeni dönemde kursa tekrar katılıp katılmayacağını sordu. Normalde bu kabul edemeyeceğim bir teklifti çünkü kurs için çok uzun bir bekleme listesi vardı ve prensip olarak yeni öğrencilerin hakkını yemem gerektiğine inanıyordum.” cümlelerinde başkasının hakkına girmemekle öz denetim becerisine, kursa gelen öğrencileri kendi kişiliğine yakıştır şekilde düzenleyerek öz düzenleme becerisine, tüm bu durumları açık bir şekilde dile getirerek öz farkındalık becerisine yer verilmiştir. “Esme, amuda kalktı. Uzun sürmedi ama duruşu öyle düzgün, dengesi o kadar sağladı ki benim şaşkınlığım ve kendi yaşadığı hayrete rağmen orada öylece asılı kaldı.” ifadelerinde Esme, hareketleri yapma eylemine doğrudan katılarak aktif öğrenme becerisine sahip olduğunu göstermiştir. “Çember hareketini, denge tahtasından inişlerini ve asimetrik barlardaki kalça çevirme hareketini düzeltmesi için yardımcı olmamı istiyordu. Sorular sordu, denedi, düştü. Daha fazla sordu, tekrar tekrar denedi.” cümlelerinde Esme, belirlemiş olduğu hareketlerin amacına ulaşması için neyi nasıl öğreneceğinin fark edip ona göre isteklerde bulunmasıyla öğrenmeyi öğrenme becerisini sergilediği söylenebilir. “. Orada oturup sesinden, yeteneğinden, karizmasından ve harika şarkı söyleyişinden büyülenmiş hâlde Esme’yi izledim.” ifadesinde bir şeyi başarmış olmanın verdiği rahatlıkla psikolojik iyi oluş becerisine yer verilmiştir. “Performansını bitirdiğinde aralarında benim de bulunduğum kalabalık tarafından, hak ettiği gibi büyük bir coşkuyla alkışlandı.” cümlesinde dışarıdan gelen olumlu tepkinin, yapılmış olan eylemin sonucunu desteklemesiyle motivasyon becerisi gösterilmiştir. “Üstünde ‘Sevgili Dan (Den), şarkı söylemek ve genel anlamda hayatım hakkında bir çıkmazdaydım ve vazgeçmek üzereydim. Sonra seninle tanıştım ve neler yapabileceğimi gördüm. Sevgi ve Şükranla, Esme.’ yazıyordu.” ifadelerinde yazılı iletişim kullanılarak ana dilde iletişim becerisi kullanılmıştır.

Tablo 4.3. Dörtel Yayınları 7. sınıf Türkçe ders kitabından seçilen metinlerin 21. yüzyıl becerilerine ait frekans değerleri

Metnin Adı	Sosyal ve Duygusal Beceriler	Üst Düzey Düşünme Becerileri	Dil ve İletişim Becerileri	Okuryazarlık Becerileri	Benlik Becerileri	Öğrenme Becerileri	Çalışma Becerileri	Frekans
Kara Toprak	5	3	-	12	-	-	3	23
Arıları Sulama Vakfı	3	3	1	10	2	1	-	20
Babam, Mustafa Kemal'i Kendi Evladı Gibi Severdi	3	1	2	5	5	1	1	18
Van Gölünün Şafağı	1	-	-	11	3	6	1	22
Selim	-	4	-	-	4	-	-	8
Sağlık	-	-	1	14	-	-	-	15
En İyi Arkadaş	4	7	1	1	12	-	-	25
İletişim Araçları	-	-	-	19	-	12	16	47
Toplam	16	18	5	72	26	20	21	178

Tablo 4.3'e bakıldığında incelenmiş olan metinlerde toplamda 178 tane 21. yüzyıl becerisinin yer almış olduğu görülmektedir. İncelenmiş olan metinlerde en çok okuryazarlık becerilerinin (f=72) ve daha sonra sırasıyla benlik becerilerinin (f=26), çalışma becerilerinin (f=21), öğrenme becerilerinin (f=20), üst düzey düşünme becerilerinin (f=18), sosyal ve duygusal becerilerin (f=16), dil ve iletişim becerilerinin (f=5) yer aldığı görülmüştür. Bu metinlerde yer alan 21. yüzyıl becerilerine ait bazı alıntılar aşağıda verilmiştir.

Kara Toprak isimli şiirde geçen “Dost dost diye nicesine sarıldım.” dizesinde çeşitli bireylerle iletişim halinde kalındığından ilişki yönetimi becerisi yer almaktadır. Şiirde çokça tekrarlanan “Benim sadık yârim kara topraktır.” dizesinde ise doğaya olan bağlılık sebebiyle çevre okuryazarlığı becerisi barındırmaktadır. “Ne bir vefa gördüm ne fayda buldum.” ifadesinde ise yaşanan durumla ilgili bir yargıya varılarak eleştirel düşünme becerisi sergilenmiştir. “Her türlü isteğim topraktan aldım.” dizesinde topraktan elde edilen ürünleri kastederek üretkenlik becerisi gösterilmiştir. “Yine beni karşıladı gülünen.” ifadesinde hoş karşılamanın bireyde bıraktığı etki sayesinde psikolojik iyi oluş becerisi gösterilmiştir. “Almak için uzak gitme topraktan.” dizesinde birey, elindeki toprak kaynağını değerlendirmek gerektiğini belirterek kaynak yönetimi becerisine sahip olduğunu göstermiştir.

Arıları Sulama Vakfı isimli metinde geçen “Öğretmenimiz bir derste vakıfları anlatmıştı.” cümlesinde bir anlatım söz konusu olarak ana dilde iletişim becerisine yer verilmiştir. “Bursa’da hasta leylekler için bir leylek hastanesi yapılmış.” ifadesinde sağlığı korumaktan ve geliştirmekten bahsedilerek sağlık okuryazarlığı becerisini barındırmaktadır. “Ben, öğretmenimin anlattığı bu güzel ve gurur verici bilgileri beynimin bir köşesine kaydettim.” ifadesinde birey kendi bilgisi üzerinde düşünerek yansıtıcı düşünme becerisini sergilemiştir. “O, vaktinin çoğunu bahçede geçirirdi. Durmadan ağaçlarla çiçeklerle uğraşırdı.” cümlelerinde bireyin, doğaya önem verdiğini ifade ederek çevre okuryazarlığı becerisine sahip olduğunu göstermiştir. “Bana sevgi dolu baktı.” ifadesinde bireyi mutlu eden durumdan kaynaklı psikolojik iyi oluş becerisine yer verilmiştir. “Merak etme ben kendime dikkat ederim.” cümlesinde birey, kendi performansına olan inancını belirterek öz yeterlik becerisine sahip olduğunu göstermiştir. “Dedemin elindeki küçük, eski bir çinko çanak. Acaba onunla ne yapacaktı? Niçin su ile doldurmuştu?” soru cümlelerinde dedenin yaptıklarını kavramaya çalışma söz konusu olduğundan merak becerisine yer verilmiştir. “Fakat dedem, bilmemesine rağmen vakıf kelimesinin anlamına uygun hayırlı bir iş yapıyordu.” ifadesinde çocuk, dedesinin durumuyla ilgili bir yargıya varılarak eleştirel düşünme becerisine sahip olduğunu göstermiştir.

Babam, Mustafa Kemal’i Kendi Evladı Gibi Severdi metninde geçen “Babam, Mustafa Kemal’i sever ve bizlerden ayırt etmezdi.” cümlesinde Türkiye’nin kurucusu olan Mustafa Kemal Atatürk’e olan sevgi belirtilerek vatandaşlık okuryazarlığı becerisine, babanın Mustafa Kemal’i çocukları gibi sevmesi ise duygu düzenleme becerisine sahip

olduğunu göstermektedir. “Bu sevgi, babam ölünceye kadar sarsılmadan devam etmiştir.” ifadesindeki bağlılığın süreklilik göstermesi sebebiyle sebat becerisine yer verilmiştir. “...ben Filistin Cephesi’nde iken İstanbul’dan yazdığı bir mektupta: “Mustafa Kemal, büyük bir asker olduğunu ispat etmiştir.” diye uzun uzun ondan bahsetmişti.” İfadesinde yazılı bir anlatım söz konusu olarak ana dilde iletişim becerisi sergilenmiştir. “19 Mayıs 1919’da Samsun’a çıkan Mustafa Kemal, millî kurtuluş davasının öncüsü olmuş, mukaddes ihtilalin bayrağını kuvvetli elleri arasına almıştı.” ifadelerinde ülkeyi sahiplenmek söz konusu olduğundan vatandaşlık becerisi, kurtuluş savaşında öncü olarak liderlik becerisi ve lider olup sonuçları üstlenerek ise sorumluluk alma ve karar verme becerisi sergilenmiştir. Ben, Ankara’da önce 20. Kolordu, daha sonra Batı Anadolu Millî Kuvvetler Başkumandanı olarak bütün samimiyetimle, inanışımı ve bütün mevcut imkânlarımla kendisini destekliyor ve onu lider olarak tanıyordum.” ifadelerinde destekleyici bir ilişkiyi sürdürmek söz konusu olduğundan ilişki yönetimi becerisine yer verilmiştir. “Onun İstanbul’da verdiği söze sadık kalarak mücadele ve millî mukavemet hareketlerinde bir fiil yer almış olması bizim için çok önemli bir kazançtı.” cümlesinde mücadeleye şahsen katılmış olmakla aktif öğrenme becerisi, inisiyatif alınarak eyleme geçme söz konusu olduğundan ise girişimcilik becerisi sergilenmiştir. “Endişelerimi kendisine söyledim. Bugün gibi hatırlarım, kaşlarını çatarak şu ihtarda bulunmuştu: Milletin istiklali bahis mevzuu olurken aile endişesi nazarı itibara alınmaz. Çünkü aile huzur ve rahatı ancak milletin huzur ve kurtuluşu ile kaimdir.” ifadelerinde söz konusu olan durum için endişeler izah edilerek müzakere etme becerisine, kendi milletine karşı bir aidiyet duygusu belirtilerek vatandaşlık okuryazarlığı becerisine, aile ile millet arasındaki durumu değerlendirerek eleştirel düşünme becerisine yer verilmiştir. “Ben Mustafa Kemal ile beraber, onun emrinde, onun gittiği yolda sonuna kadar yürüyeceğim.” ifadesinde hem sorumluluk alma hem de dayanıklılık becerisine yer verilmiştir. “Mustafa Kemal Paşa’yı ne kadar göreceğim geldi. Bir oğlumu İstanbul’da bırakmıştım. İkincisini Ankara’da buldum. Üçüncüsüne Sivas’ta kavuşacağım.” ifadelerinde birey, duyguları dengede tutabildiğinden duygu düzenleme becerisine sahip olduğunu göstermiştir. “İsmail Fazıl Paşa’nın sıhhi durumunu iyi görmüyorum. İstirahata çok ihtiyacı var.” cümlelerinde bireyin sağlığını korumak amaçlandığından sağlık okuryazarlığına yer verilmiştir.

Van Gölünün Şafağı isimli metinde geçen “Esrük Dağı’nın toprakları, kayaları tepeden tırnağa kıpkırmızıdır.” ifadesinde içinde yaşanan çevrenin özelliklerinin farkında olunarak çevre okuryazarlığı becerisine yer verilmiştir. “Ama konuşunca da hoş konu-

yor.” cümlesinde sohbetin, iletişimin sürekliliğine olan katkısı belirtilerek ilişki yönetimi becerisi sergilenmiştir. “O, varıyor öküzlerini sabana koşuyor. Sabanın kulpuna yapışıp taşlı tarlanın bir ucundan bir ucuna ağır ağır gidip geliyor.” İfadelerinde doğaya sahip çıkma söz konusu olduğundan çevre okuryazarlığı becerisini, tarlanın sürülüp üretime hazır hale getirilmesi ise üretkenlik becerisini göstermektedir. “Yüzü öylesine bir hâl aldı ki bu şafağı görmeden edemezdim.” ifadesinde şafağı görmek arzulandığından merak becerisine yer verilmiştir. “Van Gölü dağların ortasındadır. Denizden yüksekliği 1720 metredir.” cümlelerinde akademik bir bilgi verilerek akademik becerisi ve akademik bilgi aktarılırken sayılardan yararlanarak sayısal okuryazarlık becerisi sergilenmiştir.

Selim isimli metinde geçen “Yoksul çocuk ne demektir? Taşrada ve gündüzlü okulda öğretmenlik etmemiş olan bunu asla bilemez.” ifadesinde bir değerlendirme yapıp karara varıldığından eleştirel düşünme becerisi gösterilmiştir. “On yıllık meslek hayatımda, ilk defa, bir sınıf içinde ve bir kürsü başında söz söylemek için sıkıldım, yutkundum, kelime aradım. Boğazıma sanki bir şey tıkanıyordu.” cümlelerinde birey; kendisiyle ilgili bir durumu açıkça gördüğünden öz farkındalık becerisine, kendi duygusal özelliğinin zayıf kaldığını ifade etmesiyle de üst bilişsel beceriye sahip olduğunu göstermiştir. “Ekmeğini ‘hayat’la göğüs göğüse çarpışarak kazanan bir adamın evladı olmak mı ona bu gururu veriyordu?” cümlesinde ilgili durumu anlama arzusu olduğundan merak becerisi yer almaktadır. “Benim inancıma göre de Selim, asıl Türkçe derslerinde ‘harikulâde bir kabiliyet’ti.” ifadesinde dış faktör tarafından motive edilerek motivasyon becerisi gerçekleşmiştir.

Sağlık isimli şiirde genellikle sağlık okuryazarlığı becerisi yer almaktadır. “Mikroplardan sakın da/ Seni hasta etmesin.” dizelerinde hastalıktan korunmanın yolu belirtilerek sağlık okuryazarlığı becerisini barındırmaktadır. “Ne demişti atalar?/ Sağlık en büyük varlık.” ifadesinde ise ait olduğu milletin sözlerine değinerek vatandaşlık okuryazarlığı becerisine, söylediği sözün bir atasözü olması ise ana dilde iletişim becerisine, tüm bunlar sağlığın önemi için yapıldığından sağlık okuryazarlığı becerisine yer verilmiştir.

En İyi Arkadaş isimli metinde geçen “Ama dedeciğim, yemek yemeden nasıl yaşarız sonra?” ifadesinde ilgili durumun sonucuyla ilgili bir merak becerisi söz konusudur. “Elbette, dünyada okumaktan tatlı çok az şey vardır. Hatta bence hiçbir şey yoktur.” ifadesinde birey, kendisiyle ilgili bir durumu açık bir şekilde görüp ifade ederek öz farkındalık becerisini gerçekleştirmiştir. “Benim de birçok arkadaşım var. Beş on günde bir

ıkar onlarla konuşurum. Bu da bana yeter.” cümlelerinde bireyin kendisi için gerekli olan durumun miktarını ifade etmesiyle öz yeterlik becerisine yer verilmiştir. “Evet, ne yalan söyleyelim korkmuştuk.” ifadesinde birey, kendi zayıf yönünü tanıyıp açıkladığından üst biliş becerisi gerçekleşmiştir. “Ama dedeciğim! Kitap cansız bir şey, sizinle ne konuşabilir ne de söylediklerinizi anlar.” ifadesinde bir yargıya varmak için var olan durumlar değerlendirildiğinden eleştirel düşünme becerisine yer verilmiştir. “Kitaplar benim en yakın dostlarım, arkadaşlarımdır.” cümlesinde birey, kendine yönelik pozitif işlevsellik durumunu izah ederek psikolojik iyi oluş becerisine sahip olduğunu göstermiştir. “ocuk yeni yetişmekte olan bir fidan gibidir. Küçük bir ağaç fidanı nasıl ki olgun bir meyveyi taşıyamazsa küçük bir ocuk da büyükler için yazılmış bir kitabı gereği gibi anlayamaz.” cümlelerinde duruma uygun farklı bir benzerlik kurularak yaratıcı ve yenilikçi düşünme becerisi gerçekleştirilmiştir. “Ama günümüzde yolculuklar birkaç saat içine sığabiliyor. Uçaklar, otomobiller, dev gemilerle dünyayı bir uçtan bir uca gezebiliyor insan.” ifadelerinde duruma uygun teknolojik araçların kullanımından bahsedilerek bilgi ve iletişim teknolojileri okuryazarlığı becerisi gerçekleştirilmiştir. “Bilmediklerini öğrenmek her insana büyük yararlar sağlar.” ifadesinde öğrenme eylemini başkasının gerçekleştirmesiyle fayda sağlayacağı düşünülerek empati becerisine yer verilmiştir. “Yarın seninle kitapçıya gidelim. Sana orada birkaç iyi arkadaş semende yardımcı olurum.” İfadesinde durumu kontrol etme söz konusu olduğundan liderlik becerisi sergilenmiştir. “Söz veriyoruz dedeciğim.” cümlesinde karşıdaki bireyin söylediklerinin anlaşıldığı belirtilmiş olarak etkin dinleme becerisine yer verilmiştir. “Bundan sonra kitaplar en yakın arkadaşlarımız olacak.” cümlesinde birey, sahip olacağı arkadaşlık durumunun dengesini koruyarak duygu düzenleme becerisi gerçekleştirilmiştir.

İletişim Araçları isimli metinde genel itibariyle sayısal okuryazarlık becerisi, akademik beceri, üretkenlik becerisi, girişimcilik becerisi, bilgi ve iletişim teknolojileri okuryazarlığı becerisi yer almaktadır. Metinde geçen “Claude Chappe (Klod şape) (1763-1805) adlı Fransız, ‘uzaktan yazma’ anlamına gelen telgraf adında bir sistem ortaya attı. Tepelerin zerine kurulmuş kulelerden bir aė oluşturdu. Her kulenin üzerinde 49 değişik konuma ayarlanabilen iki uzun oka sahip bir makine vardı. Her konum bir harfe ya da rakama karşılık geliyordu. Operatörler böylece bir kuleden öbürüne mesaj gönderebiliyordu. Bu sistem çok başarılı oldu. 19. yüzyılın ortalarına gelindiğinde

Fransa'daki kule ağı 4828 km'lik bir mesafeyi kaplar duruma gelmişti.” ifadelerinde bilgi aktarımı yapıldığından akademik beceriye, rakamlar/sayılar duruma uygun bir şekilde kullanılarak sayısal okuryazarlık becerisine, çevresel şartları fırsata çevirerek girişimcilik becerisine, girişim sonucunda ortaya bir ürün çıkarıldığından üretkenlik becerisine, ortaya çıkan ürün teknolojik bir ürün olup amaca uygun bir şekilde kullanılarak bilgi ve iletişim teknolojileri okuryazarlığı becerisine yer verilmiştir.

Tablo 4.4. *Ferman Yayınları 8. sınıf Türkçe ders kitabından seçilen metinlerin 21. yüzyıl becerilerine ait frekans değerleri*

Metnin Adı	Sosyal ve Duygusal Beceriler	Üst Düzey Düşünme Becerileri	Dil ve İletişim Becerileri	Okuryazarlık Becerileri	Benlik Becerileri	Öğrenme Becerileri	Çalışma Becerileri	Frekans
Tuzağa Düşen Ceylan	6	1	1	-	3	-	-	11
Kızıl Renkli Komşumuz	-	1	-	4	2	-	2	9
Ergenekon Destanı	6	-	-	-	2	-	1	9
Duatepe	3	-	-	-	5	-	-	8
Birey-Toplumsallık	1	1	2	-	1	2	-	7
Lokman Hekim'in Masalı	-	1	2	4	1	2	2	12
Geleneksel El Sanatları Çarşısı	2	-	2	2	1	1	2	10
Pastör'ün Savaşı	1	2	1	3	9	3	4	23
Toplam	19	6	8	13	24	8	11	89

Tablo 4.4'e bakıldığında incelenen metinler içinde toplamda 89 tane 21. yüzyıl becerisinin yer almış olduğu görülmektedir. Bu beceriler içinde en çok benlik becerilerinin (f=24) yer aldığı ve daha sonra sırasıyla sosyal ve duygusal becerilerin (f=19), okuryazarlık becerilerinin (f=13), çalışma becerilerinin (f=11), dil ve iletişim becerilerinin (f=8), öğrenme becerilerinin (f=8) ve üst düzey düşünme becerilerinin (f=6) yer aldığı görülmüştür. Bu becerilerin kapsamına giren bazı örnek ifadeler aşağıda yer almaktadır.

Tuzağa Düşen Ceylan isimli şiirde geçen “Ceylan, fare, karga ve tosbağa/ Ormanistan’ın bir kenar mahallesinde/ Aynı evde yaşıyorlar kardeş kardeşe.” ifadesinde birçok farklı gruptan varlığın olmasıyla sosyal ve kültürel farkındalık becerisi gösterilmiştir, bu farklı gruplar birlikte yaşayarak ilişki yönetimi becerisine sahip olduklarını göstermişlerdir. “keyfi yerinde, pek neşeli/ tasa ve kederden uzakta/ dolaşır çimenler arasında.” dizelerinde ise mutlu olmaya dayalı olarak psikolojik iyi oluş becerisi sergilenmiştir. “Akşam sofraya oturur üç arkadaşı/ aralarında ceylan kardeş yok/ ‘Ceylan nerede kaldı?’ der fare/ ‘Başına bir iş gelmesin sakın!’” dizelerinde ise arkadaşlarının eksikliğinin sebebini anlamaya çalışmaya bağlı olarak mera becerisine yer verilmiştir. “...bu vakte kadar gelmediğine göre/ muhakkak ve mutlaka başı dertte.” dizelerinde bir yargıya varılarak eleştirel düşünme becerisi gösterilmiştir. “Üç arkadaş hemen verirler kararı:/ Karga ile fare, ceylanı kurtaracak/ tosbağa evde nöbetçi kalacak.” dizelerinde iş yükü görevleri yapılarak planlama ve organizasyon becerisi, iş yükünün sonuçlarını üstlenerek sorumluluk alma ve sorumlu karar verme becerisi, bu işleri birçok kişi birlikte yaparak iş birlikli çalışma becerisi sergilenmiştir. “ev arkadaşı tosbağayı/ görünce avcının çantasında/ durumu anlatır ceylana” dizelerinde ise var olan durumu izah etmeye bağlı olarak ana dilde iletişim becerisine yer verilmiştir.

Kızıl Renkli Komşumuz isimli metinde direkt bilim okuryazarlığı becerisi yer almıyor olsa bile metnin türünün makale olması sebebiyle sezdirmeye bağlı olarak bir makalenin nasıl yazıldığı gösterilmiş olarak bilim okuryazarlığı becerisinin de sezdirilerek verildiği söylenebilir. Bu metinde geçen “Bunun ardından, tüm Avrupa ve Amerika’yı bir Mars tutkusu sardı.” ifadesin Mars gezegeninin durumunu kavramaya çalışmaya bağlı olarak merak becerisine yer verilmiştir. “Bu arada, Mars’ın yüzeyine araç indirme girişimleri de oldu.” ifadesinde yeni bir durum için yapılan teşebbüsten bahsedilerek girişimcilik becerisine yer verilmiştir. “İlk Mars uçuşlarında, gezegenin yüzeyindeki devasa çarpışma izlerine, güneş sisteminin en büyük yanardağlarına, en karmaşık ve uzun kanyonlara sahip olan bir gezegen olduğu görüldü.” ifadelerinde Mars’ın doğa koşullarının farkında olunarak çevre okuryazarlığı becerisi gösterilmiştir. “Gezegenin yörüngesine giren ilk başarılı uzay aracı, Mariner 9’dur.” ifadesinde bilgiyi aramaya yönelik uygun teknolojik araç kullanılarak bilgi ve iletişim teknolojileri okuryazarlığı becerisi gösterilmiştir. “Eğer Mars’ta suyun varlığına ilişkin herhangi bir kanıt ulaşılmamış olsaydı büyük olasılıkla gezegen ilgi çekiciliğini önemli ölçüde kaybedecekti.” ifadesinde ilgili varsayımlar değerlendirilip bir yargıya varılarak eleştirel düşünme becerisine yer verilmiştir.

Ergenekon Destanı isimli metinde geçen “Vuruş başladı on gün vuruştular. Gök-Türkler üstün geldi.” ifadesinde maruz kalınan durumla başa çıkma söz konusu olduğundan dayanıklılık becerisi gösterilmiştir. “Hayvanlarının, kışın etini yediler. Yazın sütünü içtiler, derisini giydiler.” cümlelerinde ürün üretimine bağlı olarak üretkenlik becerisi sergilenmiştir. “Her kim bize dostum derse onunla görüşelim. Düşmanlarla güreşelim, dediler.” ifadelerinde destekleyici ilişkiyi sürdürmeye yönelik olarak ilişki yönetimi becerisine, dost ve düşman için yapılacaklar belirtilerek planlama ve organizasyon becerisine yer verilmiştir. ““Bütün kavimler birleşerek” Gök-Türklerden öğ almaya yürüdüler.” ifadelerinde ise ortak sorumluluklar ve ortak istekler için beraber hareket edilerek iş birlikli çalışma becerisine yer verilmiştir. “(Ergenekon’dan çıktıkları zaman) Gök-Türklerin padişahı Kayan soyundan Börte Çene idi.” ifadesinde yönetimi sağlayan padişah belirtilerek liderlik becerisine yer verilmiştir.

Duatepe isimli metinde geçen “Kim bilir belki bu topların ağzından Battal Gazi de Türk askerleriyle Bizans’a, Yunan’a bir daha meydan okuman için gürüyor, belki bu tepelere tırmanan Türk askerinin hepsinin kalbinde bir Battal Gazi hücum ediyor.” ifadesinde karşılaşılan sorunla başa çıkmaya çalışılarak dayanıklılık becerisi, başa çıkma konusunda kendilerine olan güveni ile öz güven becerisi sergilenmiştir. “Onlar bu boğuşmayı daha yakından görmek ve belki hâkim olmak için gidiyorlar.” ifadesinde duruma hâkim olmak isteyerek sorumluluk üstlenmesi söz konusu olduğundan sorumluluk alma ve sorumlu karar verme becerisine yer verilmiştir. “Yine zannediyorum ki bütün esarete inleyen kardeşlerimizin hepsi, İstanbul’un minarelerinden, Bursa’nın türbelerinden, İzmir’in harabelerinden ve bu ordu gerisinde bütün varlığıyla çalışan millet kafilesinden hepsi bu an benimle beraber ellerini göğe kaldırmış; kararmış, katı, rençber elleri arasında gül yaprağı gibi taze çocuk elleri, kendi kurtuluşları için bu cehennem içinde dövüşen kardeşlerin açacağı kurtuluş yoluna dua ediyor.” ifadelerinde ortak amaç için hareket edilerek iş birlikli çalışma becerisi gösterilmiştir. “Hepimiz birden müjde veriyoruz.” cümlesinde gerçekleşen iyi duruma bağlı olarak psikolojik iyi oluş becerisine yer verilmiştir.

Birey-Toplumsallık isimli metinde geçen “Birey denilince varlığının bilincinde olan insandan söz edildiğini düşünürüm.” ifadesinde bireyin kendi bilgisine yönelik düşüncesi söz konusu olduğundan üst biliş becerisine yer verilmiştir. “Hani Koca Yunus’un, “Bir ben vardır bende, benden içeri...” dediğini kendimiz için de diyebiliriz.” ifadelerinde kendi dilinden bir özlü sözle anlatımı yaparak ana dilde iletişim becerisi gösterilmiştir. “Demek

ki ad, uğraş, öğrenim, ilgililik (mensubiyet), ilişkinlik (değginlik, aidiyet) gibi tanıtlamalar, bireyi birey yapan öğelerdir hem kendisi için hem de uzaktan yakından kendisini tanımak isteyenler için.” ifadelerinde bilgi aktarımı olduğu için akademik beceriye yer verilmiştir. “Öyle diyor Sokrates: ‘Kişi, başkalarından iyi bildiği, başkalarından iyi yapabildiği şeyle özgürdür. O özgürlüğü kimse elinden alamaz onun. Tam tersine ona bağımlı olurlar, saygı duyarlar.’” ifadelerinde özlü söz örneği verilerek ana dilde ve yabancı dillerde iletişim becerisine, verilen özlü sözün başka kültürden olmasıyla da sosyal ve kültürel farkındalık becerisine yer verilmiştir. Bana öyle geliyor, ‘Vatan borcu... Namus borcu... İnsanlık borcu...’ sözlerini anlamlı buluyorum.” ifadelerinde birey, kendince anlamlı bulduğu bir durumu açık bir şekilde izah ederek öz farkındalık becerisine sahip olduğunu göstermiştir.

Lokman Hekim’in Masalı isimli metinde geçen “Çukurova’nın bereketli, dal dal meyve bitiren, yol yol ürün getiren, gül gül pamuk, buğday yetiştiren topraklarında gezer tozar, günlerini bir faydayla sonuçlandırmaya çalışmış.” İfadesinde eldeki imkânlar değerlendirilerek girişimcilik becerisine, girişimcilik sonucunda ortaya ürün koymayı amaçladığından üretkenlik becerisine yer verilmiştir. “Lokman Hekim, torbasına doldurduğu dalları, yaprakları, çiçekleri evine akın akın gelenlere dağıtır, hepsinin derdine derman olur, sağlığın yolunu gösterirmiş.” cümlesinde insan sağlığına iyi gelebilecek durumu belirterek sağlık okuryazarlığı becerisi, sağlık konusunda yol gösterici olması ise liderlik becerisi sergilenmiştir. “Lokman Hekim, çiçeklerle koklaşıp sarmaştıkça, yapraklarla kucaklaştıkça toprağın sırlarını öğrenir, hastalarına dermanların en güçlüsünü veriverirmiş.” ifadelerinde doğaya olan sevgi belirtilerek çevre okuryazarlığı becerisi, sağlık sorunlarına çözüm üretmek ise problem çözme ve karar verme becerisi gösterilmiştir. “Ağır hastaların, yaşlıların, uzun uzun dert çekenlerin, ‘Sık sık Lokman, şu ölüme yok mu bir derman?’ demelerine iyice kulak kabartır, gizli gizli çalışmış.” ifadelerinde söylenenler kendi dilinde söylemde bulunarak ana dilde iletişim becerisi, söylenenlere karşı dikkat kesilerek de etkin dinleme becerisi gösterilmiştir. “Ölüme son verecek otun anlattıklarını aklına yazmış, eksiksiz ezberlemiş. Sonra otu koparmış. Koşmuş Misis’e. Seyhan Irmağı’nın durula durula, kurula kurula aktığı yere varmış. Bir köprünün birinci kemerinin altına oturmuş. Otun söylediklerini yapmaya başlamış.” ifadelerinde birey, ezber yaparak kendi öğrenmesinin farkında olarak öğrenmeyi öğrenme becerisine, öğrenme eylemine kendisi katılarak da aktif öğrenme becerisine yer verilmiştir.

Geleneksel El Sanatları Çarşısı isimli metinde geçen “Nesiller ve yöntemler değişiyor olsa da birçok sanat dalı yüzyıllardır hayatımızı renklendirmeye devam ediyor.”

ifadesinde süregelen bir durumun ifade edilmesiyle o durumun dayanıklılık becerisine sahip olduğunu göstermektedir. “Niğbolu Sancak Beyi Hamza Bey’in oğlu Bali Bey tarafından kent dışından gelen tüccarlara hizmet etmesi amacıyla yaptırılan hanın odalarında birbirinden farklı el sanatları görülebiliyor.” ifadelerinde bilgi aktarımı yapılarak akademik beceriye, ekonomik durumu gözetilerek finansal okuryazarlık becerisine, alternatif kaynaklar amaca uygun bir şekilde kullanılarak da kaynak yönetimi becerisine yer verilmiştir. “Taş koridorlardaki ahşap kapıların her birinin ardında ayrı bir dünya var.” cümlesinde beğeni durumu belirtilerek psikolojik iyi oluş becerisi gösterilmiştir. “Cam sanatı atölyesinin önündeki poster, beni kendi cam boncuğumu yapmaya davet ediyor.” ifadesinde bireyi işin içine katmayı amaçladığından aktif öğrenme becerisine yer verilmiştir. “Balibey Hanı’ndayken Mustafa Kemal Atatürk’ün ‘Sanatsız kalan bir milletin, hayat damarlarından biri kopmuş demektir.’ sözünü hatırlıyor ve her türlü sanat dalının ülkemizdeki herkese daha fazla ulaşabilmesini diliyorum.” ifadelerinde kendi mensubu dilden bir özlü söze yer verilerek ana dilde iletişim becerisi, verilen söz ülkemizin kurucusu olan Mustafa Kemal Atatürk’e ait olduğundan vatandaşlık okuryazarlığı becerisi sergilenmiştir.

Pastör’ün Savaşı isimli metinde geçen “İnsanların bu amansız hastalığa karşı bildikleri tek tedavi yöntemi, kuduz hayvan tarafından ısırılan yeri, kızgın demirlerle yakıp, dağlamaktı. Fakat bu acı verici tedavi, çoğu zaman işe yaramazdı.” ifadesinde sağlığa iyi gelen ya da kötü gelen durumlar açıklandığından sağlık okuryazarlığı becerisine yer verilmiştir. “Zaman içinde kurt ortadan kaybolup gitti. Belli ki öldü. İnsanlar bir süre sonra o korkunç kudurmuş kurdu unuttu.” ifadelerinde kötü durumun bitmesine yönelik olarak psikolojik iyi oluş becerisi gösterilmiştir. “ ‘Ben bir gün bu kurdu yeneceğim!’ dedi kendi kendine. Hayatım boyunca bu kudurmuş kurtlarla savaşıyordum.” cümlelerinde birey; yapılacak şeyle ilgili olarak kendine olan inancını göstererek öz güven becerisine, yapılacak şeyle ilgili olarak kendi kapasitesini belirterek öz yeterlik becerisine, kendisiyle ilgili olan bu durumları açık bir şekilde ifade ederek de öz farkındalık becerisine sahip olduğunu göstermiştir. “Ve ülkesinin göğsünü kabartan başarılarla imza atan büyük bir bilim insanı oldu.” cümlesinde millî kimlik ve aidiyet duygusu belirtilerek vatandaşlık okuryazarlığı becerisi gösterilmiştir. “Özellikle, mikroplar ve bakteriler üzerinde yaptığı çalışmalar, o zaman için son derece önemliydi, ineklerdeki şarbon hastalığına iyi gelecek bir aşı geliştirmiş; gıdaların neden bozuldukları üzerine kafa yormuş ve çok doğru neticelere ulaşmıştı.” ifadelerinde sağlık sorununa çözüm bulunarak problem çözme ve

karar verme becerisine, bulduğu çözümün sonuçlarını üstlenerek sorumluluk alma ve sorumlu karar verme becerisine, bir aşı geliştirme riskini alarak girişimcilik becerisine, girişimcilik neticesinde ortaya yeni bir aşı çıkarılarak üretkenlik becerisine yer verilmiştir. “Pastör öyle faydalı işler ortaya koymuştu ki şöhreti, Fransa sınırlarını aşmış ve Osmanlı Sultanı II. Abdülhamit, çalışmalarını daha rahat yürütebilmesi için kendisine çok büyük miktarda para yardımında bulunmuştu.” ifadesinde bireyi bir amaca yönlendiren hoş bir durum belirtilerek motivasyon becerisine yer verilmiştir. “1885 yılının temmuz ayında, Joseph Meister (Cozif Maystır) adındaki dokuz on yaşlarında bir çocuğa kuduz bir köpek saldırmış ve zavallı yavrucağı tam on dört yerinden ısırılmıştı.” cümlesinde konuyla ilgili bilgi aktarımı yapılarak akademik beceriye, bilgi aktarımı yapılırken sayılardan faydalanarak sayısal okuryazarlık becerisine yer verilmiştir. “Yok hayır! Kızgın demir tedavisi, olacak iş değildi.” ifadesinde konuyla ilgili değerlendirme yapıp bir karara varılarak eleştirel düşünme becerisi gösterilmiştir.

Araştırma kapsamına giren kitaplarda incelenmiş olan metinler içinde yer alan 21. yüzyıl becerilerinin hepsine ait toplam frekans değerleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 4.5. *İncelenen tüm metinlerde yer alan 21. yüzyıl alt becerilerinin toplam frekans değerleri*

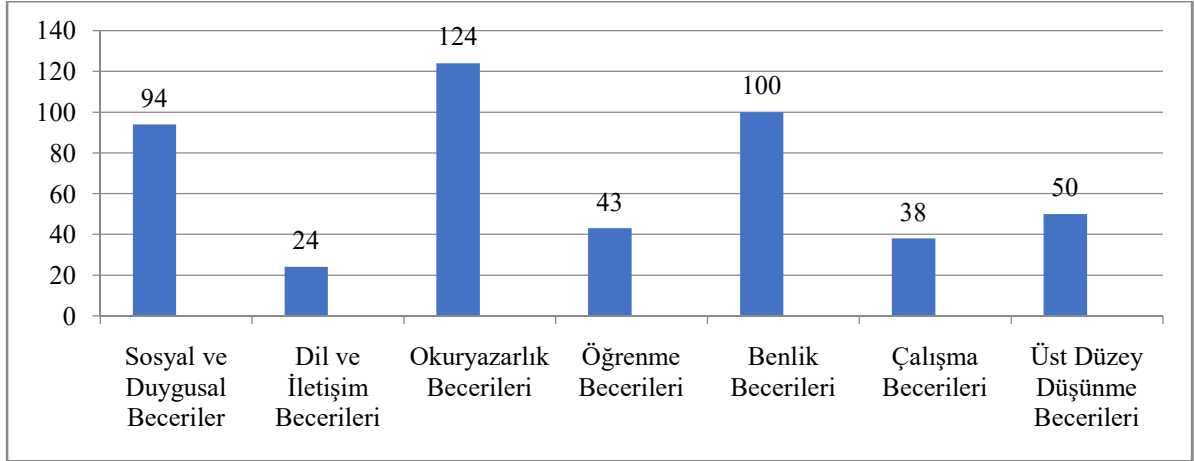
Beceriler	Frekans	Beceriler	Frekans
Psikolojik İyi Oluş	28	Akademik Beceriler	36
Duygu Düzenleme	5	Dayanıklılık	10
Planlama ve Organizasyon	17	Liderlik	9
Empati	2	Merak	32
İş Birlikli Çalışma	9	Motivasyon	5
Sosyal ve Kültürel Farkındalık	9	Öz Denetim	2
Esneklik ve Uyum	2	Öz Düzenleme	2
İlişki Yönetimi	17	Öz Farkındalık	14
Çatışma Çözme	5	Öz Güven	5
Etkin Dinleme	6	Öz Saygı	0
Müzakere Etme	4	Öz Yeterlik	7
Ana Dilde ve Yabancı Dillerde İletişim	14	Sebat	2
Bilgi ve İletişim Teknolojileri Okuryazarlığı	18	Sorumluluk Alma ve Sorumlu Karar Verme	12
Finansal Okuryazarlık	7	Girişimcilik	18

Tablo 4.5. (Devam) İncelenen tüm metinlerde yer alan 21. yüzyıl alt becerilerinin toplam frekans değerleri

Medya Okuryazarlığı	3	Üretkenlik	16
Sağlık Okuryazarlığı	26	Kaynak Yönetimi	3
Çevre Okuryazarlığı	42	Hesap Verebilirlik	1
Sayısal Okuryazarlık	15	Üst Biliş	13
Vatandaşlık Okuryazarlığı	8	Yaratıcı ve Yenilikçi Düşünme	10
Görsel Okuryazarlık	5	Eleştirel Düşünme	12
Bilim Okuryazarlığı	0	Problem Çözme ve Karar Verme	11
Öğrenmeyi Öğrenme	2	Yansıtıcı Düşünme	4
Aktif Öğrenme	5	Analitik Düşünme	0

Tablo 4.5'e bakıldığında incelenmiş olan tüm metinlerdeki sosyal ve duygusal becerilerden psikolojik iyi oluş (f=28), duygu düzenleme (f=5), planlama ve organizasyon (f=17), empati (f=2), iş birlikli çalışma (f=9), sosyal ve kültürel farkındalık (f=9), esneklik ve uyum (f=2), ilişki yönetimi (f=17) ve çatışma çözme (f=5) yer almaktadır. Dil ve iletişim becerilerinden etkin dinleme (f=6), müzakere etme (f=4), ana dilde ve yabancı dillerde iletişim (f=14) yer almaktadır. Okuryazarlık becerilerinden bilgi ve iletişim teknolojileri okuryazarlığı (f=18), finansal okuryazarlık (f=7), medya okuryazarlığı (f=3), sağlık okuryazarlığı (f=26), çevre okuryazarlığı (f=42), sayısal okuryazarlık (f=15), vatandaşlık okuryazarlığı (f=8), görsel okuryazarlık (f=5) ve bilim okuryazarlığı (f=0) yer almaktadır. Öğrenme becerilerinden öğrenmeyi öğrenme (f=2), aktif öğrenme (f=5) ve akademik beceriler (f=36) yer almaktadır. Benlik becerilerinden dayanıklılık (f=10), liderlik (f=9), merak (f=32), motivasyon (f=5), öz denetim (f=2), öz düzenleme (f=2), öz farkındalık (f=14), öz güven (f=5), öz saygı (f=0), öz yeterlik (f=7), sebat (f=2), sorumluluk alma ve sorumlu karar verme (f=12) yer almaktadır. Çalışma becerilerinden girişimcilik (f=18), üretkenlik (16), kaynak yönetimi (f=3), ve hesap verebilirlik (f=1) yer almaktadır. Üst düzey düşünme becerilerinden üst biliş (f=13), yaratıcı ve yenilikçi düşünme (f=10), eleştirel düşünme (f=12), problem çözme ve karar verme (f=11), yansıtıcı düşünme (f=4) ve analitik düşünme (f=0) yer almaktadır.

Yukarıda verilen tüm bilgilerden hareketle sosyal ve duygusal becerilerin, dil ve iletişim becerilerinin, okuryazarlık becerilerinin, öğrenme becerilerinin, benlik becerilerinin, çalışma becerilerinin ve üst düzey düşünme becerilerinin toplam değerleri Grafik 4.1'de gösterilmiştir.

Grafik 4.1. *İncelenen tüm metinlerde yer alan 21. yüzyıl ana becerilerinin toplam değerleri*

Grafik 4.1'e bakıldığında incelenmiş olan metinlerde en çok okuryazarlık becerilerinin ($f=124$) yer aldığı ve daha sonra sırasıyla benlik becerilerinin ($f=100$), sosyal ve duygusal becerilerin ($f=94$), üst düzey düşünme becerilerinin ($f=50$), öğrenme becerilerinin ($f=43$), çalışma becerilerinin ($f=38$) ve dil ve iletişim becerilerinin ($f=24$) yer aldığı görülmektedir.

5. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Günümüz dünyasında çoğu ülkenin eğitim programında edinilen bilginin beceriye dönüşmesi öne çıkarılmakta, bu bağlamda eğitim programları ve öğretim materyalleri güncelleştirilmektedir. Teknolojinin değişmesi ve bu doğrultuda ortaya çıkan ihtiyaçlara bağlı olarak Türkçe ders kitapları da belli aralıklarla güncellenmektedir (Akkaya ve Doyumgaç, 2023). Türkçe öğretim programında ve Türkçe ders kitaplarında yapılan son güncellemelerde 21. yüzyıl becerileri ve yetkinlikler öne çıkmaktadır (MEB, 2019). 21.yüzyıl becerilerinin önemli olduğu dikkate alınarak bu araştırmada da Türkçe ders kitaplarındaki metinler 21.yüzyıl becerileri açısından incelenmiştir. Bu amaç çerçevesinde bu araştırmada incelenmiş olan Koza Yayınları 5. Sınıf Türkçe ders kitabından seçilip incelenen metinlerde toplamda 91 tane 21. yüzyıl becerisi tespit edilmiştir. Bu beceriler arasında sosyal ve duygusal beceriler kapsamına giren psikolojik iyi oluş becerisinin (f=10), planlama ve organizasyon becerisinin (f=7), ilişki yönetimi becerisinin (f=4), sosyal ve kültürel farkındalık becerisinin (f=3), duygu düzenleme becerisinin (f=2), esneklik becerisinin (f=2) ve iş birlikli çalışma becerisinin (f=1) yer almış olduğu tespit edilmiştir. Dil ve iletişim becerileri kapsamına giren ana dilde ve yabancı dillerde iletişim becerisi (f=3), etkin dinleme becerisi (f=3) ve müzakere etme becerisi (f=1) yer almaktadır. Okuryazarlık becerisi kapsamına giren çevre okuryazarlığı becerisi (f=7), sağlık okuryazarlığı becerisi (f=5), finansal okuryazarlık becerisi (f=3), sayısal okuryazarlık becerisi (f=1) ve görsel okuryazarlık becerisi (f=1) tespit edilmiştir. Öğrenme becerileri kapsamına giren akademik beceriler (f=4) ve aktif öğrenme becerisi (f=1) yer almaktadır. Benlik becerileri kapsamına giren dayanıklılık becerisinin (f=3), öz yeterlik becerisinin (f=1), liderlik becerisinin (f=3), motivasyon becerisinin (f=1), merak becerisinin (f= 5), öz düzenleme becerisinin (f=1), öz farkındalık becerisinin (f=2) ve sebat becerisinin (f=1) yer aldığı görülmüştür. Çalışma becerileri kapsamına giren girişimcilik becerisinin (f=2), üretkenlik becerisinin (f=1) ve kaynak yönetimi becerisinin (f=1) yer aldığı tespit edilmiştir. Üst düzey düşünme becerileri kapsamına giren problem çöze ve karar verme becerisi (f=4), üst biliş becerisi (f= 6), yaratıcı ve yenilikçi düşünme becerisi (f=2) ve yansıtıcı düşünme becerisi (f=1) de yer alan becerilerdendir.

Yukarıdaki verilere bakıldığında ilgili kitapta sıklıkla yer almış olan sosyal ve duygusal beceriler, benlik becerileri, okuryazarlık becerileri ve üst düzey düşünme becerileri sayesinde öğrencilerin bilgi ve beceri kapasiteleri artabilir. İlgili kitapta az yer edinen dil ve iletişim becerileri, öğrenme becerileri ve çalışma becerileri sebebiyle

öğrencilerin beceri kazanımlarında eksiklik yaşanabilir. Erken yaşlardan itibaren bireylerin sosyal ve duygusal becerilerini desteklemenin, destekleyici aile ve öğrenme ortamlarını oluşturma'nın birçok faydası vardır (Güven, 2022). Bundan hareketle ilgili kitapsa sosyal ve duygusal becerilerin çokça yer almış olması, öğrencilerin bireyler arası ilişkilerine olumlu yönde yansiyabilir. Sosyal ve duygusal becerilerden çatışma çözme ve empati becerisi; okuryazarlık becerilerinden bilgi ve iletişim teknolojileri okuryazarlığı, medya okuryazarlığı, vatandaşlık okuryazarlığı, bilim okuryazarlığı becerileri; öğrenme becerilerinden öğrenmeyi öğrenme; benlik becerilerinden öz denetim, öz güven, öz saygı, sorumluluk; çalışma becerilerinden hesap verebilirlik; üst düzey düşünme becerilerinden eleştirel düşünme ve analitik düşünme becerileri ilgili kitapta yer almamıştır. Bu becerilerin eksikliği, öğrencilerin yaşamlarında olumsuz durumlara sebep olabilir. Daha önce yapılan araştırmalarda (Bora ve Baysan, 2009) empati eksikliğinin bazı hastalıklara sebep olduğu belirtilmiştir. İlgili kitapta incelenen metinlerde empati becerisine yer verilmemiş olması, öğrencilerin sağlık durumlarını da olumsuz yönde etkileyebilir. Günümüz teknoloji çağı olması rağmen incelenmiş olan metinlerde bilgi ve iletişim teknolojileri ile medya okuryazarlığı becerisinin yer almamış olması dikkat çeken bir eksikliktir. Tanrıku (2021) tarafından yapılan araştırmada medya ve teknoloji'deki olumsuz etkinin, çocuk kitabı yazarlarınca çocuk yayıncılığının olumsuz etkilendiği bir durum olarak ifade edilmiştir. Çocuk kitabı yazarlarının belirtmiş olduğu medya ve teknolojinin olumsuz etkisini en aza indirmek için bilgi ve iletişim teknolojileri ile medya okuryazarlığı becerilerini öğrencilere aktarmakta yarar olduğu söylenebilir. Medyayı doğru algılamak için ihtiyaç olan medya okuryazarlığı becerisi ile hem medyayı hem de teknolojik gelişmenin getirdiği dijitalleşme sürecini analiz edebilmek kolaylaşmaktadır (Çimen, 2020). Çocukların bu kolaylığı kazanma yollarından biri olan ders kitaplarındaki metinlerde bu becerinin eksik olması, sosyal medyanın çok kullanıldığı günümüz dünyasında öğrencilerin yetersiz bilgi ve beceriyle hareket etmelerine sebep olabilir. İlgili ders kitabını 21. yüzyıl becerileri bakımından inceleyen Güney vd. (2024), bu kitapta 21. yüzyıl becerilerinin yetersiz miktarda yer aldığını belirtmiştir. Bu araştırmada, ilgili araştırmanın sonucunu kısmen destekleyen sonuçlara ulaşıldığı tespit edilmiştir.

Anka Kuşu Yayınları 6. Sınıf Türkçe ders kitabından seçilip incelenen metinlerde toplamda 115 tane 21. yüzyıl becerisi tespit edilmiştir. Bu becerilerden sosyal ve duygusal beceriler kapsamına giren iş birlikli çalışma becerisinin (f=3), planlama ve organizasyon becerisinin (f=6), ilişki yönetimi becerisinin (f=5), psikolojik iyi oluş becerisinin (f=6),

empati becerisinin (f=1), çatışma çözme becerisinin (f=4), sosyal ve kültürel farkındalık becerisinin (f=4) yer aldığı tespit edilmiştir. Dil ve iletişim becerileri kapsamına giren ana dilde ve yabancı dillerde iletişim becerisi (f=2), müzakere etme becerisi (f=2) ve etkin dinleme becerisi (f=1) yer almaktadır. Okuryazarlık becerileri kapsamına giren çevre okuryazarlığı becerisinin (f=3), finansal okuryazarlık becerisinin (f=3), vatandaşlık okuryazarlığı becerisinin (f=2), görsel okuryazarlık becerisinin (f=4), sağlık okuryazarlığı becerisinin (f=1), bilgi ve iletişim teknolojileri okuryazarlığı becerisinin (f=6) ve medya okuryazarlığı becerisinin (f=2) olduğu görülmüştür. Öğrenme becerileri kapsamına giren akademik beceriler (f=7), aktif öğrenme becerisi (f=1) ve öğrenmeyi öğrenme becerisi (f=1) yer alan beceriler arasındadır. Benlik becerileri kapsamına giren öz farkındalık becerisi (f=5), öz denetim becerisi (f=2), sorumluluk alma ve sorumlu karar verme becerisi (f=5), motivasyon becerisi (f=2), dayanıklılık becerisi (f=1), öz güven becerisi (f=3), öz yeterlik becerisi (f=3), merak becerisi (f=9), liderlik becerisi (f=2) ve öz düzenleme becerisi (f=1) yer almaktadır. Çalışma becerileri kapsamına giren hesap verebilirlik becerisi (f=1), üretkenlik becerisi (f=1) ve girişimcilik becerisi (f=1) yer almaktadır. Üst düzey düşünme becerileri kapsamına giren üst biliş becerisinin (f=3), problem çözme ve karar verme becerisinin (f=5), yaratıcı ve yenilikçi düşünme becerisinin (f=4) ve yansıtıcı düşünme becerilerinin (f=1) olduğu tespit edilmiştir.

Yukarıdaki bilgilere bakıldığında ilgili kitapta en çok benlik becerilerinin, daha sonra sosyal ve duygusal beceriler ile okuryazarlık becerilerinin yer almış olduğu tespit edilmiştir. İlgili kitapta incelenmiş olan metinlerde bilgi ve iletişim teknolojileri ile medya okuryazarlığı becerisinin diğerlerine göre fazlaca yer alması ise günümüz teknoloji çağı için olumlu bir gelişme olarak görülebilir. Çünkü medya okuryazarlığı sayesinde çocuklar sanal ortamda gördüklerini aklın süzgecinden geçirerek eleştirel bir gözle bakmakta; sanal ortamda paylaşılanları çözümleme, analiz etme, değerlendirme ve paylaşma yeteneği kazanmakta, bilinçli bir sosyal medya kullanıcısı olmaktadır (Utma, 2022). Tanrıku (2017) tarafından yapılan araştırmada bireylerin sosyal medya yazışmalarında yazım ve noktalama hatalarının çokça yer aldığı ve bu hataların sebeplerinden birinin de sosyal medya uygulaması hakkındaki bilgi eksikliği olduğu tespit edilmiştir. Bu tür bilgi eksikliklerinin yaşanmaması ve bireylerin sosyal medya yazışmalarının daha az yazım hatalı olması için medya okuryazarlığı becerisinin küçük yaştan itibaren öğrencilere kazandırılması önem arz etmektedir. İlgili kitapta görsel okuryazarlık becerisinin yer almış olması ise bireylerin renk dünyasını anlama ve anlatma durumlarına olumlu yönde

yansıyabilir. Çünkü İnsan yaşamının bütün alanlarını kuşatan renkler; insanların hayata bakışı, dünya görüşü gibi özelliklerine göre anlamlandırılır (Akkaya, 2013). Renklerin anlam dünyasını kavramak da görsel okuryazarlık sayesinde gerçekleşebilir. Benlik algısının gelişmesinde okulun etkili olduğu bilinen bir gerçektir (Tönbul, 2020). Okul süreci boyunca kullanılan ders kitaplarında benlik becerilerinin çokça yer almış olması da Tönbul'un (2020) görüşünü desteklemektedir. Benlik becerilerinin çokça yer alması, öğrencilerin kendi kişilik özelliklerinin gelişiminde önemli bir gelişmeyi sağlayabilirken sosyal ve duygusal becerilerinin çokça yer almış olması ise öğrencilerin kişiler arası ilişkilerinin ve akran öğretiminin gelişimine destek sağlayabilir. Yapılan araştırmada (Avcıoğlu, 2012) birçok sosyal becerinin farkında olunmadan ve sistematik olmayan şekilde öğrenildiği belirtilmiştir. Bu durum, sosyal becerilerin gelişigüzel bir şekilde de kazanıldığını ifade etmektedir ama ders kitaplarında sosyal becerilerin çokça yer alması, sosyal becerilerin sistematik bir şekilde kazandırılmaya çalışıldığını göstermektedir. Daha önce yapılan bir araştırmada (Akkaya, 2013) 6. sınıf öğrencilerinin yazılı anlatım becerilerinde birçok yazım ve noktalama hatasının olduğu tespit edilmiştir. Bu sınıf seviyesindeki öğrencilerin yazılı anlatım becerilerinde en az hatanın yer alabilmesi için dil ve iletişim becerilerinin ilgili kitapta çokça yer alması, olumlu yönde etkileyebilir. İlgili kitapta sosyal ve duygusal becerilerden duygu düzenleme ve esneklik; okuryazarlık becerilerinden sağlık okuryazarlığı, sayısal okuryazarlık ve bilim okuryazarlığı; benlik becerilerinden öz saygı ve sebat; çalışma becerilerinden kaynak yönetimi; üst düzey düşünme becerilerinden eleştirel düşünme ve analitik düşünme becerilerinin yer almamış olması bir eksiklik olarak tespit edilmiştir. Yapılan araştırmalarda (Semerci, 2003; Türnüklü ve Yeşildere, 2005; Akar, 2007; Polat, 2014; Eğmir ve Gürbüz, 2018) eleştirel düşünmenin önemi belirtilmiştir. Birçok araştırmada eleştirel düşünmenin önemine değinilmesine rağmen ilgili ders kitabında incelenmiş olan metinlerde eleştirel düşünme becerisine yer verilmemiş olması, çocuk bireylerin kendilerinden beklenen kazanımları gerçekleştirmelerini olumsuz yönde etkileyebilir.

Dörtel Yayınları 7. Sınıf Türkçe ders kitabından seçilip incelenen metinlerde toplamda 178 tane 21. yüzyıl becerisi tespit edilmiştir. Bunların içinde sosyal ve duygusal becerilerin kapsamına giren psikolojik iyi oluş becerisinin (f=6), duygu düzenleme becerisinin (f=3), ilişki yönetimi becerisinin (f=6) ve empati becerisinin (f=1) yer aldığı tespit edilmiştir. Dil ve iletişim becerileri kapsamına giren ana dilde ve yabancı dillerde iletişim becerisi (f=3), müzakere etme becerisi (f=1) ve etkin dinleme becerisi (f=1) yer

almaktadır. Okuryazarlık becerileri kapsamına giren çevre okuryazarlığı becerisinin (f=28), sağlık okuryazarlığı becerisinin (f=18), vatandaşlık okuryazarlığı becerisinin (f=4), sayısal okuryazarlık becerisinin (f=13), bilgi ve iletişim teknolojileri okuryazarlığı becerisinin (f=9) yer aldığı görülmüştür. Öğrenme becerileri kapsamına giren akademik beceriler (f=15) ve aktif öğrenme becerisi (f=1) yer almaktadır. Benlik becerileri kapsamına giren öz yeterlik becerisi (f=2), merak becerisi (f=14), sebat becerisi (f=1), liderlik becerisi (f=2), sorumluluk alma ve sorumlu karar verme becerisi (f=2), dayanıklılık becerisi (f=1), öz farkındalık becerisi (f=3) ve motivasyon becerisi (f=1) yer almaktadır. Çalışma becerileri kapsamına giren üretkenlik becerisi (f=11), girişimcilik becerisi (f=9) ve kaynak yönetimi becerisi (f=1) tespit edilmiştir. Üst düzey düşünme becerileri kapsamına giren eleştirel düşünme becerisi (f=9), yansıtıcı düşünme becerisi (f=2), üst biliş becerisi (f=3), yaratıcı ve yenilikçi düşünme becerisi (f=4) yer almaktadır.

Yukarıdaki bilgilere bakıldığında ilgili kitapta incelenmiş olan metinlerde²¹. Yüzyıl becerileri arasında en çok okuryazarlık becerilerinin ve daha sonra benlik, çalışma, öğrenme, üst düzey düşünme, sosyal ve duygusal becerilerin yer aldığı tespit edilmiştir. Dil ve iletişim becerilerinin diğer becerilere kıyasla daha az yer edindiği görülmüştür. Türkçe Öğretim Programı'nın (2019) özel amaçlarından biri de etkili iletişimi sağlamaktır. Etkili iletişim ise dil ve iletişim becerilerinin kapsamına girmektedir. Türkçe dersinin amaçları arasında yer alan bu becerinin, incelenmiş olan metinler az yer almış olması olumsuz bir durum olarak görülebilir. İlgili kitapta incelenmiş olan metinlerde çevre ve sağlık okuryazarlık becerilerinin fazlaca yer almış olması, öğrencilerin hem kendi sağlıklarını korumalarında hem de doğanın güzelliklerine sahip çıkmalarında önemli bir yere sahip olabilir. Çevre okuryazarlığı; insanların çevre ile ilgili bilgi, çevreye karşı tutum veya davranış durumlarının bileşiminden meydana gelir (Timur vd., 2014). Bundan hareketle çevre okuryazarlığı becerisinin metinlerde yer alıyor olmasıyla öğrenciler sadece doğanın güzelliklerine sahip çıkmakla yetinmez, aynı zamanda doğa coğrafya hakkında bilgi sahibi olmayı ve doğaya karşı olumlu bir tutum geliştirmeyi de sağlayabilir. İncelenmiş olan metinlerde sosyal ve duygusal becerilerden planlama ve organizasyon, iş birlikli çalışma, sosyal ve kültürel farkındalık, esneklik ve uyum, çatışma becerilerinin; okuryazarlık becerilerinden finansal okuryazarlık, medya okuryazarlığı, görsel okuryazarlık, bilim okuryazarlığı becerilerinin; öğrenme becerilerinden öğrenmeyi öğrenme becerisinin; benlik becerilerinden öz saygı, öz güven, öz düzen ve öz denetim becerilerinin; çalışma becerilerinden hesap verebilirlik becerisinin; üst düzey düşünme becerilerinden problem

çözme ve karar verme, analitik düşünme becerilerinin yer almadığı tespit edilmiştir. Bu becerilerin eksikliği, öğrencilerin yaşamlarında olumsuzluklara sebep olabilir. Günümüzde bitcoin, metaverse, kripto gibi sanal alem paralarının yer aldığı birçok seçenek yer almaktadır. Para yönetimi konusunda bilgi sahibi olmayan bireyler, bu tür seçenekler içinde yanlış yatırım yaparak küçük ya da büyük çaplı maddi kayba sebep oluyorlar. Bu tür durumların yaşanmaması için bireylerin çocukluktan itibaren düzeye uygun bir şekilde para yönetimi konusunda bilgi sahibi olmaları gerekmektedir, bu da ancak finansal okuryazarlık becerisine sahip olmakla mümkün olabilir. Finansal okuryazarlığın; ekonomik memnuniyet sağlama, parasal acil durumlarla başa çıkma yeteneği kazanma, borç alım ve borç verim miktarını ayarlayabilme, tasarruf düzeyini belirleyebilme, doğru yatırım yapabilme gibi birçok faydası vardır (Kartal, 2019). Bu açıdan düşünüldüğünde ilgili kitapta incelenmiş olan metinlerde finansal okuryazarlık becerisinin yer almamış olması büyük bir eksiklik olarak görülebilir.

Ferman Yayınları 8. Sınıf Türkçe ders kitabından seçilip incelenen metinlerde toplamda 89 tane 21. yüzyıl becerisi tespit edilmiştir. Bunların içinde sosyal ve duygusal beceriler kapsamına giren sosyal ve kültürel farkındalık becerileri (f=2), ilişki yönetimi becerisi (f=2), psikolojik iyi oluş becerisi (f=6), planlama ve organizasyon becerisi (f=4) ve iş birlikli çalışma becerisi (f=5) yer almaktadır. Dil ve iletişim becerileri kapsamına giren ana dilde ve yabancı dillerde iletişim becerisi (f=6) ve etkin dinleme becerisi (f=1) tespit edilmiştir. Okuryazarlık becerileri kapsamına giren çevre okuryazarlığı becerisinin (f=4), bilgi ve iletişim teknolojileri okuryazarlığı becerisinin (f=3), sağlık okuryazarlığı becerisinin (f=2), finansal okuryazarlık becerisinin (f=1), vatandaşlık okuryazarlığı becerisinin (f=2) ve sayısal okuryazarlık becerisinin (f=1) yer aldığı görülmüştür. Öğrenme becerileri kapsamına giren akademik beceriler (f=6), öğrenmeyi öğrenme becerisi (f=1) ve aktif öğrenme becerisi (f=1) yer almaktadır. Benlik becerileri kapsamına giren merak becerisi (f=4), sorumluluk alma ve sorumlu karar verme becerisi (f=5), dayanıklılık becerisi (f=5), liderlik becerisi (f=2), öz güven becerisi (f=2), öz farkındalık becerisi (f=4), öz yeterlik becerisi (f=1) ve motivasyon becerisi (f=1) tespit edilmiştir. Çalışma becerileri kapsamına giren girişimcilik becerisi (f=6), üretkenlik becerisi (f=3), kaynak yönetimi becerisi (f=1) ve aktif öğrenme becerisi (f=1) yer almaktadır. Üst düzey düşünme becerileri kapsamına giren eleştirel düşünme becerisinin (f=3), üst biliş becerisinin (f=1) ve problem çözme ve karar verme becerisinin (f=2) yer aldığı tespit edilmiştir.

Yukarıdaki bilgilere göre ilgili kitapta incelenmiş olan metinlerde en çok benlik becerilerinin yer aldığı ve daha sonra sosyal ve duygusal becerilerin, okuryazarlık becerilerinin ve çalışma becerilerinin diğerlerine göre fazlaca yer aldığı tespit edilmiştir. Daha önce yapılan araştırmada (Aran, 2015), benlik becerilerinden olan öz düzenleme ile çalışma becerileri arasında olumlu yönde bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Bundan hareketle benlik becerileri ile çalışma becerileri arasında pozitif bir ilişki olduğu ve bir birlerinin gelişimini destekleyen yapıda oldukları söylenebilir. İlgili kitapta incelenmiş olan metinlerde hem benlik becerilerinin hem de çalışma becerilerini sayıca fazla yer alması bu durumu destekler niteliktedir. İlgili kitapta incelenmiş olan metinlerde sosyal ve duygusal becerilerden duygu düzenleme, esneklik ve uyum, çatışma çözme becerileri; dil ve iletişim becerilerinden müzakere etme becerisi; okuryazarlık becerilerinden medya okuryazarlığı, görsel okuryazarlık ve bilim okuryazarlığı becerileri; benlik becerilerinden öz denetim, öz düzenleme, öz saygı ve sebat becerileri; çalışma becerilerinden hesap verebilirlik becerisi; üst düzey düşünme becerilerinden yaratıcı ve yenilikçi düşünme, yansıtıcı düşünme ve analitik düşünme becerileri yer almamıştır. Tüm bu becerilerin yer almamış olması büyük bir eksiklik olarak görülebilir.

Sonuç olarak; ders kitapları, içinde barındırdıkları metinler sayesinde beceri aktarma işlevini yerine getirebilmektedir. Metinler sayesinde beceriler aktarılırken bazen doğrudan aktarım yapılmaktadır, bazen ise öğrenciye sezdirilerek dolaylı yoldan aktarım yapılmaktadır. Benlik becerilerinden biri olan merak becerisi üzerinden örnek vermek gerekirse “Yarın ne olacağını merak ediyordu.” cümlesinde merak becerisi doğrudan aktarılmıştır. “Acaba, fotoğrafla hiç tanışmamış insanlar daha mı mesuttu? (MEB, 2023b)” cümlesinde ise merak becerisi sezdirilerek dolaylı yoldan verilmiştir. İnceleme kapsamına giren metinlerde en çok okuryazarlık becerilerinin yer aldığı ve daha sonra sırasıyla benlik becerilerinin, sosyal ve duygusal becerilerin, üst düzey düşünme becerilerinin, öğrenme becerilerinin, çalışma becerilerinin ve dil ve iletişim becerilerinin yer aldığı tespit edilmiştir. Okuryazarlık becerileri, zaman içinde kapsam alanı genişleyen ve çağın gerektirdiği becerileri barındıran bir kavram alanıdır (Kurudayıoğlu ve Tüzel, 2010). İncelenmiş olan metinlerde bu kavram alanına ait becerilerin çokça yer almış olması, öğrencilerin genel anlamda çağımızın ihtiyaçlarına cevap verebilecek yeterlikte yetişmelerine katkı sağlayabilir. İncelenmiş olan metinlerde benlik becerilerinin çokça yer almış olması, bireyin kendine yönelik olumlu bir algı geliştirmesini destekleyebilir; incelenmiş olan metinlerde sosyal ve duygusal becerilerin çokça yer almış olması ise

bireyin başkasına yönelik algısının olumlu yönde ilerlemesine katkı sağlayabilir. Çünkü sosyal beceriler, insanların yaşadıkları sosyal çevrede kabul edilmelerini ve bireyler arası ilişkilerinin pozitif yönde ilerlemesine sağlayan becerilerdir (Özdemir ve Atmaca, 2022). Öğrencilerin üst düzey düşünme becerilerinin gelişimi için Türkçe dersinin temel öğelerinden biri ders kitaplarındaki metinlerdir (Özdemir, 2020). İnceleme kapsamına giren metinlerde üst düzey düşünme becerisini örneklendirecek ifadelerin yer almış olması olumlu bir durum olarak görülebilir. Öğrenme becerileri gelişmiş olan bir öğrenci; öğrenmek için neye ihtiyacı olduğunu, öğrenmek için nasıl bir yol izlemesi gerektiğini bilir (Orkun ve Bayırlı, 2019). İncelenmiş olan metinlerde bu becerilere yer verilmiş olması, öğrencilerin bireysel öğrenmelerini destekler ve öğrencilerin kendilerine uygun öğrenme stratejilerini kullanmalarına olanak sağlayabilir. İncelenmiş olan metinlerde çalışma becerilerine az yer verilmiştir. Çalışma becerilerinin az yer alması; öğrencilerin bir işe başlamayı gerçekleştiren girişimcilik becerisini, ürün ortaya koymalarını sağlayan üretkenlik becerisini, eldeki imkânları doğru kullanmayı sağlayan kaynak yönetimi becerisini ve çalışma sonucunu açık bir şekilde ifade edebilmeyi sağlayan hesap verebilirlik becerisini kazanmalarına engel olabilir. İncelenmiş olan metinlerde en az yer alan dil ve iletişim becerileridir. Türkçe dersinin temel amaçlarından biri iletişimi geliştirmektir (MEB, 2019; MEB, 2024). Dil ve iletişimi gerçekleştirmeyi ve geliştirmeyi amaç edinen Türkçe dersinin temel araçlarından biri olan Türkçe ders kitaplarında bu becerilerin, diğer becerilere oranla en az yer almış olması çok büyük bir eksiklik olarak dikkat çekmektedir. Araştırma konusuyla ilgili olarak şu önerilerde bulunulabilir:

- Türkçe ders kitaplarını hazırlayan yayınevleri, ders kitaplarına metin seçerken ilgili yönetmelik dışına çıkmadan 21. yüzyıl becerilerini de göz önünde bulundururlarsa öğrencilerin küçük yaştan itibaren çağımızın ihtiyaçlarına cevap verebilecek yeterliliği kazanmaları kolaylaşabilir.
- Ders kitaplarını hazırlayan yayınevlerinin 21. yüzyıl becerileri hakkında daha fazla bilgi sahibi olmaları için Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yayınevlerine uygun seminer tarzında sunumlar yapılabilir.
- İletişimi gerçekleştirmeyi ve geliştirmeyi amaç edinen Türkçe dersinin kitaplarında dil ve iletişim becerilerinin sayıca daha fazla olması, Türkçe dersinin amacının gerçekleşmesini sağlayabilir.

KAYNAKÇA

- Abdelfattah, S. M. M. (2023). Gençlerin Haber Sitelerini Kullanımı ve Bilimsel Okuryazarlık İlişkisi. Yüksek Lisans Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ahat, O. (2023). “21. Yüzyıl Becerilerinin Çocuk Kitaplarındaki Varlığı Üzerine Bir Araştırma: “Uzaya Giden Tren” Kitap Örneği”. RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi, (37), 177-195.
- Akar, Ü. (2007). Öğretmen Adaylarının Bilimsel Süreç Becerileri ve Eleştirel Düşünme Beceri Düzeyleri Arasındaki İlişki. Yüksek Lisans Tezi. Afyon: Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Akarsu, S. (2019). “İlköğretim (1-8) Müzik Öğretimi Programı Kazanımlarının Bilişsel, Duyuşsal ve Devinişsel Açından İncelenmesi”. The Journal of Academic Social Science, 44(44), 279-289.
- Akcan, C., Doğan, M. ve Ablak, S. (2023). “Eğitim Alanında 21. Yüzyıl Becerileri ile İlgili Yapılan Araştırmaların Bibliyometrik Analizi”. Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 43(1), 331-362.
- Akdeniz, F. (2023). “Matematik, Analitik Düşünme ve Sonsuzluk”. Tarih Çevresi Dergisi, Prof. Dr. Fikri Akdeniz Armağan Özel Sayısı 2.Dosya, S. 46-62.
- Akkaya, A. (2013). “6. Sınıf Öğrencilerinin Yazım Yanlışları Sıklığı ve Yazım Yanlışlarının Nedenlerine İlişkin Öğretmen Görüşleri”. Turkish Studies, 8 (4), 33-52.
- Akkaya, A. (2013). “Alıp Manaş Destanında Renkler”. Tarih Okulu Dergisi, 6(15),527-544.
- Akkaya, A. ve Toprak, F. (2020). Görsel Okuryazarlık Karikatürlerle Türkçe Dersi İşleme Süreci. Ankara: Asos Yayınları.
- Akkaya, S. ve Doyumğaç, İ. (2023). “Konuşma Eğitiminde Dijital Video Kullanımı” Serkan Aslan. (Ed.), Teknolojik Yaklaşımlara Dayalı Türkçe Öğretimi (140-165). Ankara: Pegem Akademi.
- Akkoyunlu, B., ve Yılmaz Soylu, M. (2010). “Öğretmenlerin Sayısal Yetkinlikleri Üzerine Bir Çalışma”. Türk Kütüphaneciliği, 24(4), 748-768.
- Aktaş, İ. (2022). “Öğretmen Adaylarının 21. Yüzyıl Becerilerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi”. Disiplinlerarası Eğitim Araştırmaları Dergisi, 6(12), 187-203.
- Aktepe, K. (2013). Sporda Beceri. Ankara: Nobel Yayınevi.

- Aldemir, E. (2018). “Geleceğin Rol Model Lideri ve Elen Musk”. International Congress of Business, Economics and Marketing, 11-14 Ekim, Kiev.
- Algın, G. (2023). Öğretmenlerin Mesleki Yabancılaşması ve Mesleki Motivasyon Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Sakarya: Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Alici, İ., ve Yılmaz, H. (2017). “Duygusal Zekâ ve Alt Boyutlarının İlişki Yönetimi Üzerine Etkisi: Ampirik Bir Uygulama”. Örgütsel Davranış Araştırmaları Dergisi, 2(1), 70-89.
- Alsancak, E. ve Aybek, B. (2023). “Ortaokul Öğrencilerinin Eleştirel Düşünme Eğilimleri İle Akademik Başarıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”. Bilimsel Eğitim Çalışmaları, 7(1), 57-78.
- Altınpulluk, H. ve Yıldırım, Y. (2021). “2010-2019 Yılları Arasında Yayınlanan 21. Yüzyıl Becerileri Araştırmalarının İncelenmesi”. Anadolu Journal Of Educational Sciences International, 11(1), 438-461.
- Altunışık, R., Coşkun, R., Bayraktaroğlu, S., ve Yıldırım, E. (2010). Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri SPSS Uygulamalı. Sakarya: Sakarya Yayıncılık.
- Altunkaya, H., ve Çelik, M. E. (2021). “Türkçeyi Yabancı Dil Olarak Öğretenlerin 21. Yüzyıl Becerileri Yeterlikleri”. Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi. 25 (3), 813-826.
- Anagün, Ş. S., Atalay, N., Kılıç, Z., ve Yaşar, S. (2016). “Öğretmen Adaylarına Yönelik 21. Yüzyıl Becerileri Yeterlilik Algıları Ölçeğinin Geliştirilmesi: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması”. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 40 (II). 160-175.
- Ananiadou, K., ve Claro, M. (2009). “21st Century Skills and Competences For New Millennium Learners In OECD Countries”. OECD Education Working Papers, No. 41, OECD Publishing <http://dx.doi.org/10.1787/218525261154>.
- Aran, Ö. C. (2016). “Öz Düzenleme ve Çalışma Becerileri Arasındaki İlişki”. Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi, 5(2), 207-220.
- Arseven, A. (2016). “Öz Yeterlilik: Bir Kavram Analizi”. Electronic Turkish Studies, 11(19), 63-80.
- Arslan, A. (2020). “Öğretmen Adayları Perspektifinden Pandemi Öncesi ve Sonrası Öğrencilere Kazandırılması Gereken 21. Yüzyıl Becerilerinin Belirlenmesi”. Millî Eğitim Dergisi, 49(1), 553-571.
- Arslan, Ö. (2022). Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının 21. Yüzyıl Beceri Öz Yeterlikleri ile Öğrenme Kavramı ve Küçük Çocukları Yaşama Hazırlamak Hakkındaki

Görüşleri. Yüksek Lisans Tezi. Trakya: Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Aslan, M., ve Alcı, B. (2023). “Mesleki ve Teknik Lise Öğretmenlerinin 21. YY Becerileri ile Okul Yöneticilerine Yönelik 21. YY Becerileri Öz-Yeterlik Algıları Arasındaki İlişki”. Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 22(87). 1151-1173.
- Aşıcı, M. (2009). “Kişisel ve Sosyal Bir Değer Olarak Okuryazarlık”. Değerler Eğitimi Dergisi. 7 (17). 9-26.
- Aşılioğlu, B. (2008). “Bilişsel Öğrenmeler İçin Eleştirel Okumanın Önemi ve Onu Geliştirme Yolları”. Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi(10), 1-11.
- Atık, A. D. ve Yetkiner, A. (2021). “Ortaöğretim Biyoloji Dersi Öğretim Programı Kazanımlarının 21. Yüzyıl Becerileri Açısından İncelenmesi”. Trakya Eğitim Dergisi, 11(2), 745-765.
- Avcıoğlu, H. (2012). “Zihinsel Yetersizliği Olan Çocuklara Sosyal Beceri Kazandırmada İşbirliğine Dayalı Öğrenme ve Drama Yöntemlerinin Etkililiği”. Eğitim ve Bilim, 37(163). 110-125.
- Aydemir, P. D. Y., ve Çiftçi, Y. Ö. (2008). “Edebiyat Öğretmeni Adaylarının Soru Sorma Becerileri Üzerine Bir Araştırma (Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Örneği)”. Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 5(2), 103-115.
- Aydın, A. R. (2009). Öğretmen Öğrenci İlişkilerinde Empati ve Öğretmenlerin Rol Modelliği”. Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi, IX (4), 75-84.
- Aydın, E., ve Tunagür, M. (2021). “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretim Programı’nın 21. Yüzyıl Becerileri Açısından İncelenmesi”. Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi, 16(32), 349-374.
- Aydın, S. (2021). Yabancı Dil Hazırlık Sınıfı Öğrencilerinin 21. Yüzyıl Becerileri, Başarı Odaklı Motivasyonları ve İngilizce Öğrenmeye Yönelik Motivasyonları Arasındaki İlişki. Yüksek Lisan Tezi. Bartın: Bartın Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- Aydoğan M., Karatepe R. ve Yelken, Y. T. (2022). “Üniversite Öğrencilerinin Kariyer Farkındalıklarıyla 21. Yüzyıl Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”. İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 23(3), 1578-1597.
- Baki, Y. (2022). “Türkçe Öğretmeni Adaylarının 21. Yüzyıl Becerileri Yeterlilik Algıları”. Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi, 11(4), 1717-1742.
- Bal, M. (2018). “Türkçe Dersinin 21. Yüzyıl Becerileri Açısından İncelenmesi”. Turkish Studies, 13 (4), 49-64.

- Barkowski, J. G. ve Burke, J. E. (1996). "Theories, Models and Measurement Of Executive Functioning: An Information Processing Perspective". G. R. Lyon ve N. A. Krasnegor (Ed.), Attention, Memory and Executive Function (235-262). Baltimore: Paul H. Brooks Publishing Co.
- Başaran, M. ve Erdem, İ. (2009). "Öğretmen Adaylarının Güzel Konuşma Becerisi İle İlgili Görüşleri Üzerine Bir Araştırma". Kastamonu Eğitim Dergisi, 17(3), 743-754.
- Başlı, M., Bekar, M. ve Civelek, İ. (2017). "Kültürlerarası Hemşirelikte 'Kültürel Yeterlilik Süreci Modeli'ni Anlamak". 1.Uluslararası 4.Ulusal Kültürlerarası Hemşirelik Kongresi, 21-24 Ekim 2017, Şanlıurfa.
- Bayrak Özmutlu, E. ve Ergan, S. N. (2022). "21.Yüzyıl Becerileri ve Öğretimine Yönelik Öğretmen Adayı Görüşlerinin İncelenmesi". Öğretmen Eğitimi ve Öğretim, 3(2), 81-105.
- Baysen, E. (2006). "Öğretmenlerin Sınıfta Sordukları Sorular İle Öğrencilerin Bu Sorulara Verdikleri Cevapların Düzeyleri". Kastamonu Education Journal, 14(1), 21-28.
- Beyaz, Ö. (2016). Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümünde Öğrenim Gören Öğretmen Adaylarının Empatik Eğilim ve Empatik Beceri Düzeylerinin İncelenmesi: Anadolu Üniversitesi Örneği. Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi.
- Biçer, N. ve Alan, Y. (2019). "Kutadgu Bilig'de Konuşma Eğitimi". Yeni Türkiye, 105.
- Bora, E. ve Baysan, L. (2009). "Empati Ölçeği-Türkçe Formunun Üniversite Öğrencilerinde Psikometrik Özellikleri". Klinik Psikofarmakoloji Bulteni, 19(1), 39-47.
- Boyacı, Ş. D. B. ve Özer, M. G. (2019). "Öğrenmenin Geleceği: 21. Yüzyıl Becerileri Perspektifiyle Türkçe Dersi Öğretim Programları". Anadolu Journal Of Educational Sciences International, 9(2), 708-738.
- Bozçelik, E. E. (2019). "Aile Bütçesinin Yeni Okuması: Finansal Okuryazarlık". Yeni Fikir Dergisi, 11(23), 57-70.
- Bozkurt Yükçü, Ş. (2017). Bağımsız Anaokullarına Devam Eden Çocukların Duygu Düzenleme ve Sosyal Problem Çözme Becerileri İle Ebeveynlerinin Duygusal Okuma Yazma Becerilerinin Birlikte İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Bozkurt, F. (2021). "21. Yüzyıl Becerileri Açısından Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programının Değerlendirilmesi". Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 51, 34-64.

- Bozkurt, Ş. B. ve Çakır, H. (2016). “Ortaokul Öğrencilerinin 21. Yüzyıl Öğrenme Beceri Düzeylerinin Cinsiyet ve Sınıf Seviyesine Göre İncelenmesi”. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 39 (1). 69-82.
- Bulut, T. (2017). “Yabancı Dilin Öğretilmesinde Edebiyatın Önemi”. Aydın Türklük Bilgisi, 3(1), 1-9.
- Canbaz, B., ve Sayı, A. K. (2022). “Çıtır Çıtır Felsefe Kitap Serisinin Eleştirel Düşünme Becerileri Açısından İncelenmesi”. Millî Eğitim Dergisi, 51(236), 3081-3106.
- Canpolat M., (2021). “Öğretmen Adaylarının 21. Yüzyıl Becerileri ile Duygusal Zekâ Düzeyleri Arasındaki İlişki”. Yükseköğretim ve Bilim Dergisi, 11(3), 527-535.
- Cansaran, A. ve Yapıcı, M. (2020). “Öğretmen Adaylarının Çevre Sorunlarına İlişkin Görüşleri”. Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, 8(103), 1-12.
- Cemaloğlu, N., Arslangilay, A. S., Üstündağ, M. T. ve Bilasa, P. (2019). “Meslek Lisesi Öğretmenlerinin 21. Yüzyıl Becerileri Özyeterlik Algıları”. Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi, 20(2), 845-874.
- Ceylan, M. (2019). 21. Yy. Becerileri Bağlamında Okul Yöneticilerinin Değişen Rollerinin Öğretmen Görüşlerine Göre İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Edirne: Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Coşan, C. (2019). Medya Okuryazarlığı Eğitim Perspektifinde 11-13 Yaş Arası İlköğretim Öğrencileri Uygulamalı Saha Çalışması Türkiye Örneği. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü.
- Çalışkan, A., Döyan, B. ve Arıkan, Ö. U. (2020). “Havayolu İşletmelerindeki Bilgi ve İletişim Teknolojilerinin, Çalışanların İş Performansına Etkisi, Yenilikçiliğin Aracılık Rolü”. Antalya Bilim Üniversitesi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi, 1(1), 78-99.
- Çelebi, M. ve Altuncu, N. (2019). 6. Uluslararası Multidisipliner Çalışmaları Kongresi Eğitim Bilimleri Tam Metin Bildiri Kitabı. Asos Yayınları: Elazığ. S.231-244.
- Çetin, M. ve Çetin, G. (2021). “21. Yüzyıl Becerileri Açısından MEB Okul Öncesi Eğitim Programına Eleştirel Bir Bakış”. Yaşadıkça Eğitim, 35(1), 235-255.
- Çevik, A. ve Demirtaş, H. (2021). “Okul Müdürleri ve Öğretmenlerin Bakış Açısıyla Okul Müdürlerinin 21. Yüzyıl Becerileri”. İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 22(2), 1512-1543.
- Çiftçi, B. ve Akça, D. (2019). “2005 ve 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarının Coğrafi Beceri ve Coğrafi Kazanım Alanlarının Karşılaştırılması”. Eğitimde Yeni Yaklaşımlar Dergisi, 2(1), 33-59.

- Çiftçi, S., Sağlam, A. ve Yayla, A. (2021). 21. “Yüzyıl Becerileri Bağlamında Öğrenci, Öğretmen ve Eğitim Ortamları”. *Rumelide Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (24), 718-734.
- Çimen, Ü. (2020). “Yöndeşen Medyayı Doğru Algılama Bağlamında Medya Okuryazarlığı Eğitimi”. *Karadeniz Teknik Üniversitesi İletişim Araştırmaları Dergisi*, 10(1), 117-137.
- Çiner, S. ve Göksoy, S. (2021). “Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Yöneticilerinin 21. Yüzyıl Becerileri İle Okul İklimi Arasındaki İlişki”. *International Journal Of Arts and Social Studies*, 5(8), 1-21.
- Çoban, Ö., Bozkurt, S., ve Kan, A. (2019). “Eğitim Yöneticisi 21. Yy. Becerileri Ölçeğinin Geliştirilmesi: Geçerlik ve Güvenirlilik Çalışması”. *Kastamonu Education Journal*, 27(3), 1059-1071.
- Çubukçu, Z. ve Gültekin, M. (2006). “İlköğretimde Öğrencilere Kazandırılması Gereken Sosyal Beceriler”. *Bilig*, (37), 155-174.
- Demir, A. Y. ve Özyurt, M. (2021). “Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı ve Ders Kitaplarının 21. Yüzyıl Becerileri Bağlamında İncelenmesi”. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(2), 1254-1290.
- Demir, E. (2022). “Mühendislik Fakültesi Öğrencilerinin 21. Yüzyıl Becerilerinin İncelenmesi”. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(3), 1218-1239.
- Demirbaş, M. ve Yağbasan, R. (2004). “Fen Bilgisi Öğretiminde, Duyuşsal Özelliklerin Değerlendirilmesinin İşlevi ve Öğretim Süreci İçinde, Öğretmen Uygulamalarının Analizi Üzerine Bir Araştırma”. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(2), 177-193.
- Demirci, İ. ve Şar, A.H. (2017). “Bilme ve Psikolojik Araştırmalar Enstitüsü Dergisi”. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 6(5), 2710-2728.
- Demirci, M. (2015). “B1 Seviyesinde Türkçe Öğrenen Suriyeli Öğrencilerin Sesli Okuma Becerisiyle İlgili Tespitler”. *Turkish Studies*, 10(7), 333-358.
- Demirci, M. ve Bulut, A. (2020). “Suriyeliler Üzerine Yapılan İlk Dönem Dil Öğretimi Çalışmalarındaki (2011-2017) Suriyeli Tanımları Hakkında Bir Değerlendirme”. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8 (108), 11-34.
- Demirel, M. (2009). “Yaşam Boyu Öğrenme ve Teknoloji”. 9th International Educational Technology Conference, 2009, Ankara.
- Dereli, E. (2023). “Erken Çocukluk Döneminde Önemi Kavram: Öz Düzenleme”. Sinan Sönmez (Ed.). *Eğitim Bilimleri Alanında Gelişmeler*, Ankara: Platanus Publishing.

- Ders Kitapları ve Eğitim Araçları Yönetmeliği. (2021). T. C. Resmi Gazete, 31628, 14 Ekim 2021 Perşembe.
- Diker Akman, E. (2019). Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin TIMSS Fen Sonuçlarının 21. Yüzyıl Beceri Düzeyleri ve Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Dilekçi, A. ve Karatay H. (2021). “Türkçe Dersi Öğretim Programlarında 21. Yüzyıl Becerileri”. Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi, 10(4), 1430-1444.
- Dilekçi, A., Karatay, H. ve Tezel, K. V. (2022). “Türkçe Öğretmenlerinin 21. Yüzyıl Becerileri İle İlgili Uygulamaları ve Yeterlikleri”. Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi, 17(36), 1207-1231.
- Dilekli, Y., Orakcı, Ş. ve Ayçiçek, B. (2023). “Öğretmen Adaylarının Öz Yeterlik Algıları ve Öz Düzenleyici Öğrenme Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”. Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 21(3), 1360-1383.
- Doğan, Y. (2007). “İlköğretim Çağındaki 10-14 Yaş Grubu Öğrencilerinin Gelişim Özellikleri”. Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, 8(13), 155-187.
- Duran, M. (2023). “Okul Öncesi Öğretmenlerinin 21. Yy. Becerileri Öğretimi, Girişimci Öğretmen ve Yaratıcılığı Besleme Davranış Düzeylerinin Belirlenmesi”. Millî Eğitim, 52 (Özel Sayı), 813-850.
- Dündar, S. A. ve Polat, A. (2021). “Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programının 21. Yüzyıl Becerileri Kapsamında İncelenmesi”. Uluslararası Karamanoğlu Mehmetbey Eğitim Araştırmaları Dergisi, 3(Özel sayı 1), 66-77.
- Düzgüner, T. T., Karabulut, H. ve Kariper, A. (2022). “21. Yüzyıl Becerileri İle İlgili Yapılmış Olan Çalışmaların İncelenmesi”. Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 12(1), 179-199.
- Düzgüner, T. T., Karabulut, H. ve Kariper, İ. A. (2022). “Ortaokul Öğrencilerine Yönelik 21. Yüzyıl Becerileri Yeterlik Algısı Ölçeği Geliştirme Çalışması”. Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 9(2), 1-21.
- Eğmir, E. ve Ocak, G. (2018). “Eleştirel Düşünme Becerisi Öğretim Programı Tasarısının Öğrencilerin Yansıtıcı Düşünme Becerilerine Etkisi”. Journal Of Theoretical Educational Science, 11(3), 431-456.
- Ekiz, D. (2017). Bilimsel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Engin, A. O. ve Korucuk, M. (2021). “Öğrencilerin 21. Yüzyıl Becerilerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi”. Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 41(2), 1081- 1119.

- Erbek, İ. ve Memduhoğlu, H. B. (2023). “Aday Öğretmenlerin ve Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri ile 21. Yüzyıl Becerileri Öz Yeterlikleri”. *Anadolu Eğitim Liderliği ve Öğretim Dergisi*, 11(2), 387-401.
- Erdamar, G. ve Barası, M. (2021). “21. Yüzyıl Becerileri Açısından Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programı”. *TEBD*, 19(1), 312-342.
- Erdoğan, D. ve Eker, C. (2020). “Türkçe Öğretmen Adaylarının 21. Yy Becerileri İle Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”. *Karaelmas Eğitim Bilimleri Dergisi*, 8(1), 118-148.
- Erten, P. (2020). “Öğretmen Adaylarının 21. Yüzyıl Becerileri Yeterlilik Algıları ve Bu Becerilerin Kazandırılmasına Yönelik Görüşleri”. *Millî Eğitim Dergisi*, 49(227), 33-64.
- Geçgel, H., Kana, F., Vatansever, Y. Y. ve Çalık, F. (2020). “Türkçe Öğretmeni Adaylarının Çok Boyutlu 21. Yüzyıl Becerilerinin Belirlenmesi”. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 9(4), 1646-1669.
- Gelişli, Y. ve Doğan, E. (2020). “Türk Dili ve Edebiyatı Ortaöğretim Programına 21. Yüzyıl Becerilerinin Yansımaları”. *Turan: Stratejik Araştırmalar Merkezi*, 12(47), 58-69.
- Geray, H. ve Aydoğan, A. (2010) “Yeni İletişim Teknolojileri ve Etik”. B. Çaplı- H. Tuncel (ed.), *Televizyon Haberciliğinde Etik* (305-321), Ankara: Fersa Matbaacılık.
- Gökbulut, B. (2020). “Öğretmen Adaylarının Eğitim İnançları ile 21. Yüzyıl Becerileri Arasındaki İlişki”. *Turkish Studies Education*, 15(1), 127-141.
- Gömleksiz, M. N. ve Kan, A. Ü. (2012). “Eğitimde Duyuşsal Boyut ve Duyuşsal Öğrenme”. *Electronic Turkish Studies*, 7(1). 1159-1177.
- Gömleksiz, M. N., Sinan, A. T. ve Doğan, F. D. (2019). “Türkçe, Türk Dili ve Edebiyatı İle Çağdaş Türk Lehçeleri Öğretmen Adaylarının 21. Yüzyıl Becerileri Yeterlik Algıları”. *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 7(19), 163-185.
- Güllü, M., Arslan, C., Uğraş, S. ve Görgüt, İ. (2011). “Yeni Ortaöğretim Beden Eğitimi Ders Programı Kazanımlarının Değerlendirilmesi”. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8 (Özel). 122-133.
- Gültekin, H. (2019). *Türkçe Dersi Öğrenci Çalışma Kitaplarının 21. Yüzyıl Becerileri Açısından İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Balıkesir: Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Gülüm, I. V. ve Dağ, İ. (2012). “Tekrarlayıcı Düşünme Ölçeği ve Bilişsel Esneklik Envanterinin Türkçeye Uyarlanması, Geçerliliği ve Güvenilirliği”. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 13(3). 216-223.

- Gündüz, Y. D. D. Y. (2009). “İlköğretim 6, 7 ve 8. Sınıf Fen ve Teknoloji Sorularının Ölçme Araçlarına ve Bloom’un Bilişsel Alan Taksonomisine Göre Analizi”. Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 6(2), 150-165.
- Güneş, F. (2002). Ders Kitaplarının İncelenmesi. Ankara: Ocak Yayınları.
- Güneş, F. (2012). “Öğrencilerin Düşünme Becerilerini Geliştirme”. Türklük Bilimi Araştırmaları, (32), 127-146.
- Güneş, F. (2018). “Öğretmen Yetiştirmede Beceri Yaklaşımı”. TheJournal Of Limitless Education and Research, 3(2), 1-16.
- Güney Manavoğlu, A. (2022). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Öğrencilerine Kazandırmaya Çalıştığı 21. Yüzyıl Becerileri. Tezsiz Yüksek Lisans Projesi. Denizli: Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Güney, K., Ağlar, C. ve Fidan, R. (2024). “Beşinci Sınıf Türkçe ve İngilizce Ders Kitaplarında 21. Yüzyıl Becerilerine Yer Verilmesinin İncelenmesi”. Uluslararası Sosyal Bilimler ve Eğitim Dergisi, 6(10), 263-286.
- Güneyli, A., Özder, H., Konedralı, G. ve Arsan, N. (2010). “İlköğretim Öğrencilerinin Türkçe ile Diğer Ders Başarıları Arasındaki İlişki”. Mediterranean Journal Of Educational Research, 7, 60-72.
- Gürültü, E., Aslan, M. ve Alcı, B. (2018). “İlköğretim Öğretmenlerinin Yeterliliklerinin 21.Yüzyıl Becerileri Işığında İncelenmesi”. Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi. 6(71), 543-560.
- Gürültü, E., Aslan, M. ve Alcı, B. (2019). “Ortaöğretim Öğretmenlerinin 21. Yüzyıl Becerileri Kullanım Yeterlilikleri”. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. Advance Online Publication. 35(4), 780-798.
- Güven Z. Z. ve Bülbül A. (2023). “Uluslararası Öğrenciler İçin Hazırlanmış Ders Kitaplarının 21. Yüzyıl Becerileri Açısından İncelenmesi: İstanbul Kitap Seti”. Yükseköğretim ve Bilim Dergisi, 13(1), 105-115.
- Güven, M. G. (2022). “Sosyal ve Duygusal Öğrenmeye Dair: Tanımı, Kuramsal Çerçevesi ve Uygulamaları”. Alternatif Eğitim Dergisi, 7(15), 9-18.
- Güzel, D. ve Şimşek, A. (2014). “Millî Eğitim Şûralarında Ders Kitapları”. Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 23(23), 172-216.
- İlgar, M. Z. ve İlgar, S. C. (2014). “Empatinin Psikolojik Olarak Sıklıkla Kullanıldığı Süreç Motivasyonel Bir Güç Olarak: Kuramsal Bir Bakış”. İZÜ Sosyal Bilimler Dergisi, 2(4), 51-74.

- Işıkgöz, M. E. (2021). “Ortaokul Beden Eğitimi ve Spor Dersi Öğretim Programı Kazanımlarının 21. Yüzyıl Becerileri Açısından İncelenmesi”. *Artuklu İnsan ve Toplum Bilim Dergisi*, 6 (1), 71-84.
- İşler, N. ve Atış Akyol, N. (2023). “Erken Çocukluk Eğitiminde 365 Gün Öykü Kitaplarının 21. Yüzyıl Becerileri Açısından İncelenmesi”. 16. Uluslararası Eğitim Araştırmaları Kongresi, 26 Ekim 2023, Sivas.
- Kaçmaz, D. ve Çağlar, B. (2022). “Koro Müziği Eğitimi ve Öz güven Kavramı Üzerine Kuramsal Bir İnceleme”. *Eurasian Journal Of Music and Dance*, (20), 163-176.
- Kalemkuş, F. ve Bulut Özek, M. (2021). “21. Yüzyıl Becerileri Konusunda Araştırma Eğilimleri: 2000-2020 (Ocak Ayı)”. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(2), 878-900.
- Kalemkuş, F. ve Bulut Özek, M. (2022). “Kapsamlı 21. Yüzyıl Becerileri Ölçeği: Geçerlilik ve Güvenilirlik Çalışması”. *Anadolu Journal Of Educational Sciences International*, 12(2), 359-388.
- Kalemkuş, J. (2021). “Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programı Kazanımlarının 21.Yüzyıl Becerileri Açısından İncelenmesi”. *Anadolu Journal Of Educational Sciences International*, 11(1), 63-87.
- Karadağ, A. ve Kapusızoğlu, M. (2022). “Vatandaşlık Okuryazarlığı Ölçeği: Geliştirme, Geçerlilik ve Güvenilirlik Çalışması”. *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* (30), 37-71.
- Karagöl, İ. ve Adıgüzel, O. C. (2022). “Duyuşsal Alan ve Duyuşsal Alan Taksonomileri”. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(2), 217-240.
- Karagöz, S. (2003). “Öğrenme Sürecinin Temel Unsuru Olan Tekrar İşleminin Yapılabilmesi İçin Sorgular Hazırlarken Elektronik-Kitab’ın Hızından Yararlanmak”. *Sakarya University Journal Of Science*, 7(3), 167-172.
- Karakuş Aktan, E. N., Aslan, C. ve Yalçın, A., (2021). “Okuma Stratejisi Eğitiminin Matematik Dersi Problem Çözme Becerisine Etkisi”. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 9 (2), 381-394.
- Karaoğlu, Ç. (2020). Şiddet Gören Kadınların Depresyon, Psikolojik Dayanıklılık ve Benlik Saygıları Üzerine Bir Araştırma. Yüksek Lisans Tezi. Bursa: Bursa Uludağ Üniversitesi.
- Karatay, H., Bolat, K. ve Güngör, H. (2013). “Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerin Okunabilirliği ve Kullanımı”. *Akademik Sosyal Bilim Çalışmaları Dergisi*, 6, 603-623.
- Karatay, H., Dolunay, S. K. ve Savaş, Ö. (2014). “Türkçe Öğretmenlerinin Etkin Dinleme ve Dönüt Durumları”. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 2(4), 85-106.

- Kardeş, S. (2020). “Okul Öncesi Eğitim Programının 21. Yüzyıl Becerileri ve Steam Eğitimi Bağlamında İncelenmesi”. Eğitimde Kuram ve Uygulama, 16(2), 109-119.
- Kartal, Y. (2019). Üniversite Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık, Finansal Tutum ve Davranış Düzeylerini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma: Necmettin Erbakan Üniversitesi Örneği. Yüksek Lisans Tezi. Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü.
- Kasapoğlu, A. (2006). “Empati ve Sempatı Olgusuna Vurgu Yapan Bazı Ayetler”. Bilimname, X (1), 33-61.
- Kaya, N. (2015). “Coğrafya Eğitiminde Aktif Öğrenme ve Öğrenci Merkezli Yaklaşım Tarihinden İki Örnek”. Millî Eğitim Dergisi, 45(205), 150-169.
- Kaya, V. H. (2017). “Okuma Becerilerinin Fen Bilimleri Okuryazarlığına Etkisi”. Millî Eğitim Dergisi, 46(215), 193-207.
- Kayhan, E., Altun, S. ve Gürol, M. (2019). “Sekizinci Sınıf Türkçe Öğretim Programı (2018)’nın 21. Yüzyıl Becerileri Açısından Değerlendirilmesi”. Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 10(2), 20-35.
- Kerkez, M. ve Erci, B. (2021). Birinci Basamakta Çalışan Sağlık Personelinin Çevre Etiği Farkındalığı ve Çevre Sorunlarına Yönelik Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”. Bingöl Üniversitesi Sağlık Dergisi, 2(2), 83-92.
- Kesici, A. (2024). “Lisansüstü Çalışmalara Konu Olan Düşünme Türlerinin Sınıflandırılması”. Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, 15(1), 475-505.
- Kılıç, A. ve Seven, S. (2007). Konu Alanı Ders Kitabı İncelemesi. Ankara: Pegem A Yayınları.
- Kıymaz, M. S. ve Doyumğaç, İ. (2020). “Türkçe Öğretmeni Adaylarının Dinlediklerinden Hareketle Hazırlıksız Konuşma Başarıları: Karma Yöntem Araştırması”. Ana Dili Eğitimi Dergisi, 8(4), 1049-1070.
- Kıymaz, M. S. ve Koç, R. (2013). “6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Tiyatro Metinleri ile Bu Metinlerin Orijinallerinin Karşılaştırılması Üzerine Bir İnceleme”. Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi(11), 821-849.
- Kıymaz, M. S., Ahat, O., Turan, M., Arslan, S. ve Yenitürk, N. (2023). “Türkçe Ders Kitaplarında Deprem Hazırlığı Üzerine Bir İnceleme”. Çocuk, Edebiyat ve Dil Eğitimi Dergisi, 6(1), 16-36.
- Kiye, S. ve Demir, E. (2018). “7. Sınıf Öğrencilerinde Duygusal Zekâ İle Çatışma Çözme Davranışı Arasındaki İlişkinin Değişkenlere İncelenmesi”. Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 6(5), 639-645.

- Korucu, A., T. ve Ünüvar, M. (2020). “Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Öğretmenliği Bölümünde Okuyan Öğretmen Adaylarının Aldıkları Eğitim İle Bilişim Liderliği Vasfı ve 21. Yüzyıl Becerileri Arasındaki İlişki”. *Bilgi ve İletişim Teknolojileri Dergisi*, 2(1), 44-53.
- Kozikoğlu İ. ve Altunova N., (2018). “Öğretmen Adaylarının 21. Yüzyıl Becerilerine İlişkin Öz-Yeterlik Algılarının Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimlerini Yordama Gücü”. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 8(3), 522-531.
- Kurudayıoğlu, M. ve Soysal, T. (2019). “2018 Türkçe Dersi Öğretim Programı Kazanımlarının 21. Yüzyıl Becerileri Açısından İncelenmesi”. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 483-496.
- Kurudayıoğlu, M. ve Tüzel, M. S. (2010). “21. Yüzyıl Okuryazarlık Türleri, Değişen Metin Algısı ve Türkçe Eğitimi”. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, (28). 283-298.
- Kutlu, G. ve Akbulut, Y. (2019). “Türkiye’de Sağlık Okuryazarlığı Politikalarının Hastaneler Açısından Değerlendirilmesi”. *Konuralp Tıp Dergisi*, 11(1), 132-143.
- Maden, S. (2021). “Disiplinler Arası Bağlamında İlk ve Ortaöğretim Programlarında Türkçe Algısı”. *Disiplinlerarası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 5(9), 51-72.
- Maden, S. ve Önal, A. (2020). “Türkçe ve İngilizce Ders Kitapları Üzerine Karşılaştırmalı Bir Analiz: 7. Sınıf Örneği”. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 8(3), 732-752.
- MEB (2019). *Türkçe Dersi Öğretim Programı İlkokul ve Ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar*. Ankara.
- MEB. (2009). *Ortaöğretim Girişimcilik Dersi Öğretim Programı*. Ankara.
- MEB. (2023a). *Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Türkçe 5. Sınıf Ders Kitabı*. Ankara: Koza Yayınları.
- MEB. (2023b). *Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Türkçe 6. Sınıf Ders Kitabı*. Ankara: Anka Kuşu Yayınları.
- MEB. (2023c). *Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Türkçe 7. Sınıf Ders Kitabı*. Ankara: Dörtel Yayıncılık.
- MEB. (2023d). *Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Türkçe 8. Sınıf Ders Kitabı*. Ankara: Ferman Yayıncılık.
- MEB. (2024). *Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programı, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli*. Ankara.
- Oğuz, E. (2023). *Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu Öğrencilerinin Problem Çözme Düzeylerinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Karaman: Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Orhan Göksün, D. (2016). Öğretmen Adaylarının 21. Yüzyıl Öğrenen Becerileri ve 21. Yüzyıl Öğreten Becerileri Arasındaki İlişki. Doktora Tezi, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Ana Bilim Dalı.
- Orkun, M. A. ve Bayırlı, A. (2019). “Öğrenme Stratejileri ve Öğretimi”. Maarif Mektepleri Uluslararası Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi, 2(1), 64-74.
- Oymak, R. (2018). “Türkçe Öğretiminde Göstergebilim Dayanaklı Görsel Anlama ve Anlatma Becerisi Eğitimi”. Uluslararası Dil Eğitimi ve Öğretimi Dergisi, 6(2), 326-342.
- Özbay, M. (2011). Anlama Teknikleri 1: Okuma Eğitimi. Ankara: Öncü Kitap.
- Özdemir, H. ve Atmaca, T. (2022). “Sosyal Sorumluluk Çalışmalarının Öğrencilerin Sosyal Gelişimlerine Etkisinin Öğretmenlerin Görüşlerine Göre İncelenmesi”. Uluslararası Liderlik Eğitimi Dergisi, 6(2), 69-91.
- Özdemir, O. (2020). “Türkçe Eğitiminde Geliştirilmesi Gereken Bir Üst Düzey Düşünme Becerisi: Analitik Düşünme”. Ana Dili Eğitimi Dergisi, 8(3), 950-971.
- Özen, F. (2016). “İlköğretim Okulu Yönetici ve Öğretmenlerinin Görüşlerine Göre Okul Geliştirme Aracı Olarak Hesap Verebilirlik”. Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi, 7(03), 190-223.
- Özgan, H., Çelik, Ç. ve Bozbayındır, F. (2011). “Müzakere Becerileri Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması”. Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 10(36), 65-76.
- Özhan, M.B., Taşgın, A. ve Kandırmaz, M. (2023). “K12 Beceriler Çerçevesi: Türkiye Bütüncül Model Bağlamında Sosyal Duygusal Öğrenme Becerileri”. Millî Eğitim Dergisi, 52(1), 1027-1054.
- Özkan, R. (2010). “Türk Eğitim Sisteminde Himayeci Değerler: İlköğretim Ders Kitapları Örneği”. Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, 7(1), 1124 – 1141.
- Özsoy, G. (2008). “Üstbiliş”. Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 6(4), 713-740.
- Öztürk, A. (2014). “Sosyal Kaygıyı Açıklayan Yaklaşımlar”. Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 13(48), 15-26.
- Öztürk, E. ve Can, I. (2013). “İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin Elektronik Kitap Okumaya İlişkin Görüşleri”. Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi, 17, 137-153.
- Öztürk, M. O. (2007). “Çocukta Özerk Benlik ve Özgürlük Duygusunun Gelişimi”. II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Sempozyumu, 04-06 Ekim 2006, Ankara.

- Özyurt, M. (2020). “21. Yüzyıl Becerileri Öğretimi Ölçeğinin Türk Kültürüne Uyarlanması: Geçerlik Güvenirlilik Çalışması”. Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi, 16(30), 2568-2594.
- Polat, S. (2014). Eleştirel Düşünme Becerisi Öğretiminin Çok Yönlü İncelenmesi. Doktora Tezi. Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü.
- Richaudeau, F. (1979). Conception Et Production Des Manuels Scolaires Guides Pratique. Unesco.
- Saçmalioğlu, M. G. (2019). Beden Eğitimi Öğretmen Adaylarının Mesleki Öğrenme Topluluğu Aracılığıyla 21. Yüzyıl Becerilerini Ortaya Çıkarma Süreçlerinin Keşfedilmesi. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Ana bilim Dalı Spor Eğitimi Programı.
- Sağır, M. ve Kökocak, S. (2023). “Sınıf Öğretmenlerinin Sınıf Yönetimi Kaygı Düzeyleri ile Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişki”. Uluslararası Liderlik Eğitimi Dergisi, 7(2), 114-131.
- Sağır, M. (2022). “Yazmaya Hazırlık, Yazma ve Yazı Biçimine İlişkin Birinci Sınıf Yazma Temel Dil Becerisi Kazanımlarının Türkçe Dersi Öğretim Programında (2019) Yer Alan Açıklama ve Örnekler ile Yeterliliği Yönünden Değerlendirmesi”. Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi(31), 369-389.
- Sarıtaş, B. ve Yılmaz, A. (2022). “Ortaöğretim Türk Dili ve Edebiyatı Dersinin 21. Yüzyıl Becerileri Açısından İncelenmesi”. Millî Eğitim Dergisi, 51(234), 1137-1160.
- Semerci, Ç. (2003). “Eleştirel Düşünme Becerilerinin Geliştirilmesi”. Eğitim ve Bilim, 28(127).
- Senemoğlu, N. (2001). Gelişim, Öğrenme ve Öğretim Kuramdan Uygulamaya. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Sönmez, V. (2001). Program Geliştirmede Öğretmen El Kitabı. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Sönmez, V. ve Alacapınar, F. G. (2013). Örneklendirilmiş Bilimsel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Söylemez, Y. (2018). “2018 Türkçe Dersi Öğretim Programındaki Kazanımların Üst Düzey Becerileri Açısından Değerlendirilmesi”. Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi (63), 345-384.
- Susar Kırmızı, F. (2014). “4. Sınıf Türkçe Ders Kitabı Metinlerinde Yer Alan Değerler”. Değerler Eğitimi Dergisi, 12(27), 217-259.
- Şahin, E. ve Yalçın, N. (2023). “Fen Eğitiminde Argümantasyon Tabanlı Bilim Öğrenme Yaklaşımının Özel Yetenekli Öğrencilerin Üst Bilişsel Becerilerine Etkisi”. Fen Bilimleri Öğretimi Dergisi, 11(2), 356-381.

- Şener, A. C. (2005). Doğru ve Güzel Konuşarak Gelişen Kimlik. Yüksek Lisan Tezi. İstanbul: Bilkent Üniversitesi Mssf Tiyatro Bölümü.
- Şentürk, Y. (2021). Girişimcilik Becerisi Kazandırmada Öğretim Materyali Geliştirme ve Kullanılabilecek Öğretim Yöntem ve Tekniklerini Belirleme Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşleri (Bursa İli Örneği). Yüksek Lisans Tezi. Bursa: Bursa Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Taneri, A. (2022). “Öz Denetim Değerinin İnsan Hakları Yurttaşlık ve Demokrasi Ders Kitabı Metinlerinde Bulunma Durumunun İncelenmesi”. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 19(2). S.590–599.
- Tanrıkulu, F. (2014). Medya Okuryazarlığı Bağlamında Çocuk Dergileriyle Zenginleştirilmiş Türkçe Dersinin Etkililiği: Bir Eylem Araştırması. Doktora Tezi. Çanakkale: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü.
- Tanrıkulu, F. (2017). “Türkçe Öğretmen Adaylarının Sosyal Medya Yazışmalarındaki Yazım ve Noktalama Yanlışlarının Sebepleri: Whatsapp Örneği”. Uluslararası Dil Eğitimi ve Öğretimi Dergisi, 5(2), 129-143.
- Tanrıkulu, F. (2021). “Çocuk Kitabı Yazarlarının Türkiye’de Çocuk Yayıncılığına İlişkin Görüşleri”. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, -(58), 747-770.
- Taşdan, M. (2020). “Öğrenme Ortamı Olarak Okul ve Sınıf”. Hasan Basri Memduhoğlu (Ed.), Eğitime Giriş (277- 296), Ankara: Pegem Akademi.
- Tatar, E. ve Soylu, Y. (2006). “Okuma-Anlamadaki Başarının Matematik Başarısına Etkisinin Belirlenmesi Üzerine Bir Çalışma”. Kastamonu Education Journal, 14(2), 503-508.
- Tataroğlu, E. (2011). “Görsel Sanatlar Dersi Kazanımlarının Bilişsel-Duyuşsal-Psikomotor Alan Becerilerinin Aşamalarına Göre Sınıflandırılması”. Millî Eğitim Dergisi, 41(190), 122-144.
- Telef, B. B. (2013). “Psikolojik İyi Oluş Ölçeği: Türkçeye Uyarlama, Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması”. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 28(28-3), 374-384.
- Timur, B., Yılmaz, Ş. ve Timur, S. (2016). “Çevre Okuryazarlığı ile İlgili 1992-2012 Yılları Arasında Yayımlanan Çalışmalarda Genel Yönelimlerin Belirlenmesi”. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi, 3(5), 22-41.
- Topçuoğlu Ünal, F. ve Özden, M. (2018). Diksiyon ve Konuşma Eğitimi. Ankara: Pegem Akademi.

- Tönbül, Ö. (2020). “Ortaokul Öğrencilerinin Benlik Algısı ile Empatik Becerileri Arasındaki İlişkinin Sosyodemografik Özellikler Açısından İncelenmesi”. *Okul Psikolojik Danışmanlığı Dergisi*, 3(2), 22-47.
- Tuğluk, M. N. ve Özkan, B. (2019). “MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programının 21. Yüzyıl Becerileri Açısından Analizi”. *Temel Eğitim Dergisi*, 1(4), 29-38.
- Tutal, Ö. (2023). “Öğretmen Adaylarının 21. Yüzyıl Becerileri ile Eğitim Felsefesi Eğilimleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”. *Journal Of Sustainable Educational Studies (Jses)*, 4(4), 261-276.
- Tutar, H., Nart, S. ve Altınöz, M. (2016). “Avrupa ve Asya Kökenli Öğrencilerin Kimlik Yönelimleri Üzerine Bir Araştırma”. 21. Asrın Penceresinden Medeniyet ve Kimlik Beynelxalg Sempozyumu, 26-28 Mayıs 2016, Kayseri.
- Tülgen, Ş. (2021). *Okul Yöneticilerinin 21. Yüzyıl Becerileri İle Teknoloji Liderliği Davranışlarının İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Karaman: Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.*
- Türel, Y. K., Şimşek, A., Şengül Vautier, C. G., Şimşek, E. ve Kızıltepe, F. (2023). “21. Yüzyıl Becerileri ve Değerlere Yönelik Araştırma Raporu”. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlük, “Beceri”. <https://sozluk.gov.tr/> , Erişim Tarihi: 18 Şubat 2024.
- Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlük, “Çalışma”. <https://sozluk.gov.tr/> , Erişim Tarihi: 03 Temmuz 2024.
- Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlük, “Dil”. <https://sozluk.gov.tr/> , Erişim Tarihi: 26 Ağustos 2024.
- Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlük, “İletişim”. <https://sozluk.gov.tr/> , Erişim Tarihi: 26 Ağustos 2024.
- Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlük, “İş Birlikli”. <https://sozluk.gov.tr/> , Erişim Tarihi: 11 Temmuz 2024.
- Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlük, “Kaynak”. <https://sozluk.gov.tr/> , Erişim Tarihi: 18 Temmuz 2024.
- Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlük, “Okuryazarlık”. <https://sozluk.gov.tr/> , Erişim Tarihi: 23 Şubat 2023.
- Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlük, “Sebat”. <https://sozluk.gov.tr/> , Erişim Tarihi: 12 Temmuz 2024.

- Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlük, “Sorumluluk”. <https://sozluk.gov.tr/> , Erişim Tarihi: 12 Temmuz 2024.
- Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlük, “Yönetim”. <https://sozluk.gov.tr/> , Erişim Tarihi: 18 Temmuz 2024.
- Türnüklü, E. B. ve Yeşildere, S. (2005). “Problem, Problem Çözme ve Eleştirel Düşünme”. Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 25(3), 107-123.
- Uluyol, Ç. ve Eryılmaz, S. (2015). “21. Yüzyıl Becerileri Işığında Fatih Projesi Değerlendirmesi”. Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 35(2), 209-229.
- Utma, S. (2022). “Çocuk-Medya Etkileşiminde Çizgi Filmlerin Rolü: Medya Okuryazarlığı Çerçevesinde Bir Değerlendirme”. International Social Mentality and Researcher Thinkers Journal, 8(59): 875-886.
- Uyar, A. ve Çiçek, B. (2021). “Farklı Branşlardaki Öğretmenlerin 21. Yüzyıl Becerileri”. IBAD Sosyal Bilimler Dergisi, (9), 1-11.
- Ütkür Güllühan, N. ve Bekiroğlu, D. (2022). “2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının Bilişsel, Duyuşsal ve Devinişsel Alan Açısından İncelenmesi”. International Primary Education Research Journal, 6(1), 24-36.
- Vardi, Ö. ve Demiriz, S. (2021). “5-6 Yaş Çocuklarının Öz Düzenleme ve Duygu Düzenlemeleri Arasındaki İncelenmesi”. Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 41(3), 1993-2029.
- Yalçın, A. ve Tural, A. (2023). “21. Yüzyıl Becerileri Işığında Sosyal Bilgiler Öğretim Programının İncelenmesi”. Türkiye Bilimsel Araştırmalar Dergisi, 8(1), 1-9.
- Yalçın, M. (2000). Konaklama İşletmelerinde Tekdüzen Hesap Planı Uygulamaları. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yalçın, V., Simsar, A. ve Dinler, H. (2020). “5-6 Yaş Çocukları İçin 21. Yy Becerileri Ölçeği (Day-2): Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması”. Akdeniz Eğitim Araştırmaları Dergisi, 14(32), 78-97.
- Yeni, G. (2020). “21. Yüzyıl Becerilerinin Okul Yöneticilerinin Liderlik Yönlerine Olan Etkisi”. Uluslararası Liderlik Eğitimi Dergisi, 2(1), 19-30.
- Yeşilyurt, E. ve Eser, Y. (2010). “Öğretmen Adaylarının Hedefler Taksonomisi Hakkındaki Bilgi Düzeyleri”. Balıkesir University Journal Of Social Sciences Institute, 12(22). 77-90.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2021). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

- Yıldırım, R., Utkugün, C., ve Yurtseven, R. (2022). “Öğretmenlerin 21. Yüzyıl Becerilerinin Öğretimine İlişkin Öz Yeterlik Algıları”. E-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi, 13(6), 28-44.
- Yılmaz, S. ve Mercin, L. (2022). “Türk Aile Değerlerinin Gelecek Kuşaklara Aktarılmasında Ders Kitaplarındaki Görsellerin Rolü”. Sanat Eğitimi Dergisi, 10(1), 67-83.
- Yurt, G. ve Arslan, M. (2014). “7. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarının Şekil-İçerik-Metin Yönünden İncelenmesi: Zambak ve Pasifik Yayınları Örneği”. Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, 2014(31), 317-327.
- Yüceer, D. (2024). “Türkçe Öğretmeni Adaylarının Soru Hazırlamaya Dair Deneyim ve Görüşleri”. Ana Dili Eğitimi Dergisi, 12(1), 69-86.
- Yücel, A. G., Çiftçi, B., ve Durmaz, A. (2022). “Yaratıcı Düşünmenin Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programından Çıkarılması: Yenilikçi Düşünme Yeterli Mi?”. Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi, 12(1), 239-253.
- Yüksel, R. (2022). Videoların Konuşma Becerisi Üzerine Etkisi: Öğretmen, Öğrenci ve Diğer Paydaşların Görüşleri. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Zeybek, G. (2019). “Lise Öğrencilerinin 21. Yüzyıl Öğrenme Becerileri Kullanım Düzeylerinin Belirlenmesi”. International Journal Of Social Sciences and Education Research, 5(2), 142-156.
- Zorbas, K. Z. ve Çeçen M. A. (2009). “Proje Tabanlı Öğrenme ve Türkçe Öğretiminde Kullanımı”. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 42(1), 87-104.